T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI

OKULÖNCESİ VE İLKÖĞRETİM DÖNEMİNDE TURİZM EĞİTİMİ İÇİN BİR ÖNERİ

ZÜREF ENVER

YÜKSEK LISANS TEZI

DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHARREM AVCI

NİSAN - 2022
KASTAMONU

TAAHHÜTNAME

Bu tezin hazırlanması, tasarımı, yürütülmesi, araştırmanın yapılması ve bulguların analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

ZÜREF ENVER

İmza

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OKULÖNCESİ VE İLKÖĞRETİM DÖNEMİNDE TURİZM EĞİTİMİ İÇİN BİR ÖNERİ

ZÜREF ENVER

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI
DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHARREM AVCI

Ülkelerin, hızla gelişen dünyada çağın gerekliliklerine ayak uydurabilmek, sosyal ve ekonomik kalkınmayı sağlamak, nitelikli iş gücü ihtiyacını arttırmak ve evrensel rekabette yerlerini alabilmeleri için eğitime odaklanmaları gerekmektedir. Eğitim kavramı içerisinde derin anlamlar barındıran ve değişen dünyaya göre şekillenen birikim ve tecrübeler sayesinde gelişen bir sistemdir. Bu sistem toplumun ihtiyaç duyduğu yetenek, beceri ve kaliteli iş gücü ihtiyacını karşılamayı, eksikleri tamamlamayı ve toplumsal bilinci arttırarak duyarlı bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Eğitimin öneminin bu denli arttığı milenyum çağında her sektör için mesleki eğitim hayati bir önem taşır. Özellikle turizm sektörü mesleki eğitime en çok ihtiyaç duyulan alandır. Çünkü bir ülkenin kalkınmasında turizmin payı büyüktür. Bu denli önemli bir sektörün eğitimle desteklenmesi şarttır. Toplumun yerli ve yabancı turistlere karşı bilinçlenmesi turizm talebini arttırmaktadır. Bu bilinç erken yaşta verilen turizm eğitimi ile daha kalıcı hale gelecektir ve bu doğrultuda araştırmanın amacı belirlenmiştir. Okulöncesi ve ilköğretim döneminde turizm eğitimi vermek ve turizm bilinci oluşturmak sadece sektörel eğitim için değil toplumsal bir turizm şuuru oluşturma açısından da oldukça önemlidir, çocuklara turizm bilincinin kazandırılması ve çocuklarda turizm eğitiminin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda erken çocuklukta turizm eğitimi hem turizm için hem de yeni nesil için önemli avantajlar sağlayacaktır. Ülkemizin ve dünyanın erken çocukluk döneminde turizm eğitiminde mevcut durumları ve değerlendirmeleri çalışmamızda incelenmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme tekniği okulöncesi ve sınıf öğretmenliği bölümü akademisyenlerine uygulanmıştır. Uygulanan görüşme formu ile akademisyenlere turizm eğitimi hakkında ki düşünceleri, bu eğitimin kaç yaşında verilmesi gerektiği, turizm eğitiminin önemi, çocuklara katkı sağlayabileceği gelişim alanları, öğretmenlerin alması gereken turizm eğitimi ile ilgili sorular yöneltilmiştir, toplam 6 soruya yer verilmiştir. Araştırmanın örneklemini Kastamonu Üniversitesi ve Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okulöncesi ve sınıf öğretmenliği bölümü akademisyenleri olan 15 kişi oluşturmaktadır. Verilerin analizinde ise MAXQDA nitel veri analiz programı kullanılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER: Turizm, Mesleki Turizm Eğitimi, Okulöncesi Dönemi, İlköğretim Eğitimi, Turizm Sektörü

Nisan 2022. 113 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

A RECOMMENDATION FOR TOURISM EDUCATION IN PRE-SCHOOL AND PRIMARY SCHOOL PERIOD

ZÜREF ENVER

KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
DEPARTMENT OF TOURISM MANAGEMENT
SUPERVISOR:ASST. PROF. DR. MUHARREM AVCI

Countries need to focus on education in order to keep up with the requirements of the age in the rapidly developing world, to ensure social and economic development, to increase the need for qualified workforce and to take their place in the global competition. It is a system that has deep meanings in the concept of education and that develops thanks to the knowledge and experience shaped according to the changing world. This system; It aims to meet the talent, skills and quality workforce needs of the society, to complete the deficiencies and to raise sensitive individuals by increasing social awareness. In the millennium age where the importance of education has increased so much, vocational education is of vital importance for every sector. In particular, the tourism sector is the area where vocational training is most needed. Because tourism plays an important role in the development of a country. It is imperative that such an important sector be supported by education. The awareness of the society towards domestic and foreign tourists increases the demand for tourism. This awareness will become more permanent with tourism education given at an early age. Giving tourism education and creating tourism awareness in pre-school and primary education period cannot be discussed not only for sectoral education but also for creating a social tourism consciousness. In this context, tourism education in early childhood will provide significant advantages both for tourism and for the new generation. The current situations and evaluations of tourism education in the early childhood period of our country and the world have been examined in our study. In the research, the interview technique, which is one of the qualitative research methods, was applied to the academicians of the preschool and classroom teaching department. With the interview form applied, questions were asked to the academicians about their thoughts about tourism education, at what age this education should be given, the importance of tourism education, the areas of development that can contribute to children, and the tourism education that teachers should receive, a total of 6 questions were included. The sample of the research consists of 15 people who are academicians of preschool and classroom teaching departments at Kastamonu University and Sinop University Faculty of Education. In the analysis of the data, the MAXQDA qualitative data analysis program was used.

KEYWORDS: Tourism, Vocational Tourism Education, Preschool Period, Primary Education, Tourism Sector

APRIL2022. 113 PAGES

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimimde ve tez yazım sürecinde desteğiyle her daim yanımda olan, yardımını, kıymetli fikir ve düşüncelerini benden esirgemeyen bilgi ve birikimleriyle her zaman yol gösteren tez danışmanım Sayın Dr. Öğretim Üyesi Muharrem AVCI'ya,

Yüksek lisans eğitimim boyunca desteğini asla esirgemeyen tüm tecrübeleriyle ve bilgileriyle yanımda olan saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Canan TANRISEVER YİĞİT'E, Prof. Dr. Kutay OKTAY'a, Arş. Gör. Dilara Eylül KOÇ'a, Arş. Gör. Dr Emrah YAŞARSOY'a,

İhtiyacım olan her an destekleri ve yardımları ile yanımda olan arkadaşlarım Hatice KÜPELİ'ye, Zahide UÇMAK'a Gizem ERÇOLAK'a, Tansu GEYİKLİOĞLU'na, Hüseyin HAJİZADE'ye, Yılmaz KAHRİMAN'a,

Son olarak beni özveriyle büyüten bu zorlu basamakları çıkmama destek olan annem Meysere Enver'e, babam Şevket Enver'e ve bu süreçte desteklerini esirgemeyen canım aileme teşekkürlerimi sunarım.

ZÜREF ENVER

Kastamonu, 2022

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI ii
TAAHHÜTNAME iii
ÖZET iv
ABSTRACT v
TEŞEKKÜR vi
ŞEKİLLER DİZİNİ ix
TABLOLAR DİZİNİ x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ xi
1.GİRİŞ 1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi 3
1.2. Araştırmanın Problemi 4
1.3. Araştırmanın Soruları 5
1.3. Literatür Taraması 5
2.EĞİTİM VE MESLEKİ TURİZM EĞİTİMİNE GENEL BİR BAKIŞ 6
2.1. Eğitimin Tanımı 6
2.2. Eğitimin Amaçları 8
2.3. Eğitimin Sınıflandırılması 9
2.3.1. Örgün Eğitim 10
2.3.2. Yaygın Eğitim 11
2.3.3. İnformal Eğitim 12
2.3.4. Formal Eğitim 13
2.3.5. Halk Eğitimi 13
2.3.6. Hizmet İçi Eğitim 14
2.4. Okulöncesi Eğitimi 15
2.4.1. Türkiye'de Okulöncesi Eğitimi 18
2.4.2. Avrupa'da Okulöncesi Eğitimi 21
2.5. İlköğretim Eğitimi 25
2.5.1. Türkiye'de İlköğretim Eğitiminin Tarihsel Gelişimi 26
2.5.3. Avrupa'da İlköğretim Eğitiminin Temel İlkeleri 28
2.6. Mesleki Eğitim 29
2.6.1. Mesleki Eğitimin Tanımı 29
2.6.2. Türkiye'de Mesleki Eğitim 29
3. TURİZM SEKTÖRÜ 32
3.1. Turizm Nedir? 32
3.2 Türkiye'de Turizm Sektörü ve Türkiye'ye Karşı Olan İlgi 32
3.3 Türkiye'de Turizm Geliri, Ziyaretçileri, Ziyaretçi Türü 34
3.4. Turizm Eğitimi 38
3.4.1. Turizm Eğitiminin Amaçları 39
3.4.2. Tarihte Turizm Eğitimi 42
3.4.3. Günümüzde Turizm Eğitimi 43
3.5. Türkiye'de Turizm Talebi 46
4. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE TURİZM EĞİTİMİ 47
4.1 Rusya Federasyonu'nda Çocuklarda Turizm Eğitimi 47

4.2. Ukrayna'da Çocuklarda Turizm Eğitimi 49
4.3. Belarusya'da Çocuklarda Turizm Eğitimi 51
4.4. Malezya'da Çocuklarda Turizm Eğitimi 52
4.5. Hindistan'da Çocuklarda Turizm Eğitimi 53
4.5. Güney Kore'de Çocuklarda Turizm Eğitimi 54
4.5.1. Kore Eğitim Geliştirme Enstitüsü (KEDI) 55
4.5.2. Diğer Danışma ve İş Birliği Stratejileri Kurumları 55
4.5.3. Kore Sanatta Üstün Yetenekliler Ulusal Araştırma Merkezi 55
4.6. Endonezya'da Çocuklarda Turizm Eğitimi 56
4.7. Sudi Arabistan Krallığı'nda Çocuklarda Turizm Eğitimi 58
4.8. Türkiye'de Çocuklarda Turizm Eğitimi 61
5. YÖNTEM 62
5.1. Araştırmanın Metodolojisi 62
5.2. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları 62
5.2.1. Araştırmanın sınırlılıkları 62
5.2.2. Araştırmanın varsayımları 62
5.3. Araştırmanın Modeli 63
5.4. Araştırmanın Çerçevesi 63
5.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi 64
5.6. Veri Toplama Yöntemi 64
5.7. Verilerin Analizi 65
5.7.1. Tematik Analiz ve İçerik Analizi 65
6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI ve YORUMLARI 67
7. SONUÇ VE ÖNERİLER 87
KAYNAKLAR 92

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 3.1. Ziyaretçi türüne göre turizm geliri. III. Çeyrek, 2021 36
Şekil 3.2. Geliş amaçlarına göre ziyaretçiler. III.Çeyrek, 2021 37
Şekil 3.3. Yurt dışı ikametli vatandaşların faaliyetleri.....37
Şekil 3.4. Türkiye'deki turizm eğitim öğretim kademeleri ve bölüm çıktıları 45
Şekil 4.1. Orman Temelli Eğiitm Turizmi. 53
Şekil 4.2. Kavramsal çerçeve 60
Şekil 6.1. Okulöncesi ve İlköğretim Döneminde Turizm Eğitimi için Bir Öneri Temalar Gösterimi 67
Şekil 6.2. Turizm Eğitimi Başlangıcı Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....68
Şekil 6.4. Turizm Eğitiminin Önemi Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....70
Şekil 6.3. Katılımcılara Göre Turizm Eğitimi Başlangıcı.....70
Şekil 6.6. Turizm Eğitiminin Desteklediği Gelişim Alanları Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....74
Şekil 6.5. Katılımcılara Göre Turizm Eğitiminin Önemi.....74
Şekil 6.8. Turizm Bilincinin Kazandırılabilmesi İçin Yapılması Gerekenler Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli 77
Şekil 6.7. Katılımcılara Göre Turizm Eğitiminin Desteklediği Gelişim Alanları..77
Şekil 6.9. Katılımcılara Göre Turizm Eğitimi Başlangıcı.....80
Şekil 6.10. Müfredata Turizm Kavramları Eklenmesi Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....81
Şekil 6.11. Katılımcılara Göre Müfredata Turizm Kavramları Eklenmesi.....83
Şekil 6.12. Öğretmen Adaylarına Turizm Eğitimi Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....84
Şekil 6.14. Kod Bulutu.....86
Şekil 6.13. Katılımcılara Göre Öğretmen Adaylarına Turizm Eğitimi 85

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2. 1. Eğitimin sınıflandırılması 10
Tablo 2.2. 2020/21 Okulöncesi eğitim kurumlarının okul türlerine göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı 21
Tablo 2.3. Türkiye'de okullaşma oranları 2020 28
Tablo 2.4. Mesleki ve Teknik Eğitim Süreci 31
Tablo 3.1. Turizm geliri ve ziyaretçi sayısı, III. Çeyrek 35
Tablo 3.2. Turizm Eğitimi Üzerine Yapılmış Çalışmalar 40
Tablo 3.3. Türkiye'de yaygın turizm eğitimi veren kurum ve kuruluşlar 43
Tablo 3.4. Türkiye'de yaygın turizm eğitimi veren kurum ve kuruluşlar 44
Tablo 4.1. Çocuk turizmi türleri ve çeşitleri 48
Tablo 6. 1. Katılımcı Profili 67

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

AB : Avrupa Birliği
ABD : Amerika Birleşik Devletleri
BÜSİS : Bütçe Sistemi
DİDİS : Dış İlişkiler Sistemi
EÇE : Erken Çocuk Eğitimi
İLSİS : İller ve İlçeler Yönetim Bilgi Sistemi
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
MYO : Meslek Yüksek Okulları
OECD : Birleşmiş Milletler, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
PERSİS : Personel Sistemi
SOİSİS : Sosyal İşler Sistemi
UNESCO : United Nations Educational Scientific and Cultural Organication (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

1.GİRİŞ

"Çocuk" teriminin tarih boyunca kazandığı anlamlara, tanımlamalara ve konumuna bakarsak çok eskilere dayanmadığı görülmektedir. Çocuk Koruma Kanunu'nda çocukluk on sekiz yaşına kadar olan dönemi kapsamaktadır (URL-1, 2021). Bebeklik ile ergenlik arasındaki dönem olarak görülen çocukluğun konuşma ve yürüme gibi temel davranışlarla başlayıp ergenlik ve cinsel gelişimin başladığı dönem ile beraber sona erdiği kabul edilir (URL-2, 2021). Çocuk ve çocukluğun ilkel toplumlardan günümüze kadar birçok aşamadan geçtiğini söyleyebiliriz. Çocuğun korunması ilk çağlarda ihtiyaç duyulmayan bir durum olarak gelişmiştir. Çünkü bu dönemlerde çocuk kendisini büyütebilen, aile büyüklerine karşı saygısızlık durumlarında ağır cezalar alabilen, köle olarak satılabilen ve borç karşılığında teminat olarak gösterilebilen bir nesne gibi düşünülmüştür (Lambert, 2008; Erkut, Balcı, Yıldız; 2017: 20). Doğal olarak bu dönemlerde çocuğun eğitimi üzerinde durulmamış sadece çocuğun kendisini hayatta tutabilecek temel becerileri öğrenmesi mümkün olmuştur. (Postman, 1995; Sakin, 2011: 22). Çocukluk kavramının bebekliğin tersine biyolojik kategoriden ayrılıp toplumsal bir kurgu olarak savunulduğunu görülmektedir. İlk çağlarda özellikle Yunan ve Roma uygarlıklarında çocuklara yönelik acımasız yasaların mevcut olduğu bilinir. Ailelere çocukları terk etme hakkı, başka insanlar tarafından evlatlık alınma hakkı verilmiş bunun bir sonucu olarak da ilerleyen zamanlarda çocuklar köle olarak alınıp satılmaya başlanmıştır. Antik Yunan ve Roma imparatorluğunda baba kutsal bir otorite olarak görülmüş ve çocuğunu satma, terk etme, ağır cezalara maruz bırakma, sakat bırakma ve hatta öldürme hakkına sahip olmuştur. (Erkut, Balcı, Yıldız, 2017: 19-20).

Orta Çağ'a bakıldığında çocukların 'Minyatür Yetişkin' olarak görüldüğüne ve daha çok dini ritüellerle ilişkilendirildiği görülmektedir. Çocuklara karşı uygulanan ağır cezalar hafiflememiş olsa da onlara karşı kötü davranılma ve onları bir nesne gibi alıp satma Orta Çağda da devam eden bir durum olarak karşımıza çıkmıştır. Orta Çağ'da dinlerin yayılması ile beraber insan yaşamının kutsallığı ile ilgili felsefeler de geliştirilmiştir. Özellikle Hıristiyanlıkla beraber çocuğun bir birey olarak değerli olduğunu kabul etme durumu yaygınlaşmıştır (Marlow, 1977; Erkut, Balcı, Yıldız, 2017: 19-22). Hıristiyanlıkta bu düşünce hakim olurken bir yandan İncil'de çocukların bir günah ürünü olduğu, içlerinde doğuştan var olan bir kötülük yer aldığı ve içindeki

şeytanı kovmak için anne babalarının çocuklarını dövmeleri gerektiği yazmaya devam etmiştir (Kocaer, 2006; Erkut, Balcı, Yıldız, 2017: 21-22). Bu dönemde çocuklar için çok kısa olsa da altın dönem olarak nitelendirilen bir dönem yaşanmış, İngiltere'de Kraliçe Bess'in tahtta olduğu süreç çocukların değer gördüğü nadir dönemlerden biri olarak karşımıza çıkmıştır (Çok, 1989; 14).

İslamiyet öncesi dönemde göçebe olarak yaşayan eski Türklerde de çocuk ve çocukluk hızlı bir şekilde geçirilmesi gereken bir dönem olarak görülmüştür. Çocukluk dönemi işe yaramayan bir dönem olarak algılanmış ve çocuklardan bir an önce büyüyüp iş yapabilir hale gelmesi beklenmiştir (Kaplan, 1985; Sakin, 2011; 23). Öztürk'e göre Orta Çağ'da her ne kadar bazı olumsuz durumlar görülse de aslında çocuk çalışmaları üzerinde en fazla durulan dönemlerden biri olarak karşımıza çıkmıştır. Bu dönemde çocukların aslında yetişkinlerin dünyasının bir parçası olduğu düşüncesi vardır (Öztürk, 2017: 255).

Günümüzde ise bu algı değişmiş çocuk hem biyolojik hem de toplumsal özelliklerden dolayı yetişkinlerden daha farklı bir kategoride algılanmaya başlamıştır (Postman, 1995; Sakin, 2011: 22). Çocuğa olan bakış açısının değişimi toplumsal kültürün gelişmesi ve toplumsal yaşam kalitesinin değişmesi ile paralel bir şekilde ilerlemiştir (Sakin, 2011: 22).

Modern çağlardaki çocukluk döneminde ise çocuklar daha çok okullara yönlendirilmiştir. 20. yüzyılın başında daha fazla eğitimli insan ihtiyacı oluşmuştur. Çocukların biyolojik, psikososyal, zihinsel, ahlaki gelişimi; çocuğun eğitimi önemsemeye başlamıştır (Erkut, Balcı, Yıldız, 2017: 23). Çocuklar için yeni bir düzen oluşturulmaya başlanmış bu yeni düzende çocuklar evrensel haklara sahip olmayı başarmıştır. Irk, coğrafya, kültürel farklılıklar çocuk yetiştirmede evrensel bir ilkeye bağlanmaya çalışılmıştır (Öztürk, 2017, s. 266). Bu şekilde ilerleyen zamanlarda çocuk haklarına yönelik çalışmalar yapılmış, çocuk haklarının önemi üzerinde durulmuş, çocuk koruma kanunları geliştirilmiştir. Bütün çocukların hakkı olan eksikliklerinin giderilmesi, haklarının korunması, evrensel olarak kabul görmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır (URL-3, 2021). Birleşmiş Milletler'de çocuk haklarına dair sözleşme imzalanmıştır. Bu sözleşme çocukların mutluluğu, sağlığı ve güvende yetişmesine dair

birçok maddeyi içermektedir (URL-4, 2021). Çocuklara her konuda fırsat eşitliği sağlamak için pek çok çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaların sonucu olarak çocukların fabrikalardan çıkarılıp okullara yönlendirildiği, çalışan çocuk profilinin okuyan çocuk profiline dönüştüğü görülmüştür. Toplum bilinci arttıkça çocuk ve eğitimin önemi de artmıştır. Gelişim ve değişimle beraber eğitim, günümüzde üzerinde durulan vazgeçilmez kavramlardan biri haline gelmiştir. Eğitim için pek çok açıklamalar, tanımlamalar yapılmıştır fakat en temel tanımına baktığımızda bireylerde istenilen yönde davranış değişikliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitimin yaygınlaşması ile pek çok alanda eğitimli, sertifikalı, diplomalı personele ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Zamanla turizm sektöründe de eğitimli, kalifiye personel ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Çalışmada incelenen araştırmalara göre Türkiye'de turizm eğitimi ortaöğretim düzeyinde tamamen mesleki eğitim olarak verilmektedir. Mesleki eğitimin yanında küçük yaşlardaki çocuklara turizm sektöründen bahsederek çocukların bilincine bu kavramı yerleştirmek, ileri yaşlarda onların meslek seçiminde turizm seçeneğini de ön plana çıkacaktır. Bu turizme olan bakış açısı değişmesine ve daha bilinçli bir toplumun ortaya çıkmasına katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada çocuk, çocukların aldıkları eğitim ve bu eğitimin içerisindeki turizm bilinci incelenmiştir. Türkiye'deki turizm eğitiminin yeri incelenmiş, dünya ülkelerinde mevcut durum araştırılmış ve değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Geçmişten günümüze çocuğun toplumsal hayattaki önemine baktığımızda bazen değer görüp korunduğunu bazen de bir köle olarak satıldığını görürüz. Modern dönemde ise çocuk toplum içerisinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Aile içinde çocukların fikirlerinin önemsendiği, onların memnuniyetlerinin ön planda olduğunu bazen de karar verme mekanizmasının onlara bırakıldığı olur. Aile içinde planlanan tatil organizasyonlarında çocukların nerede daha güvende olacağı dikkate alınmakta bazen de karar mekanizması direkt olarak çocuklara bırakılarak onların isteklerine göre

hareket edilmektedir. Çocuklar bu kararları verirken onlarda turizm farkındalığının oluşmuş olması son derece önemlidir.

Daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde Türkiye'de turizm eğitimi olarak sadece çevre bilinci konuları üzerinde durulduğu görülmektedir. Çalışmamız sonucunda çocuklardaki turizm bilincinin farklı alanlarda gelişim gösterdiği ortaya çıkmıştır. Turizm eğitimi hem çocukların gelişmesinde hem de sektörün kaliteli bir şekilde ilerleme kaydedebilmesinde önemli bir faktördür. Mesleki eğitimin yanında küçük yaşlarda turizm sektöründen bahsedilerek çocuklarda oluşturulacak olan turizm bilinci ileriki yaşlarda bu çocukların meslek seçiminde de etkili olacaktır. Böylelikle toplumun en küçük bireylerinden itibaren turizme olan bakış açısı değişecek daha bilinçli bir toplum ortaya çıkacaktır.

Yapılan bu çalışmada yerli ve yabancı makaleler, kitaplar, eğitim programları, tez ve bildiriler derinlemesine araştırılmıştır. Bunun neticesinde Türkiye'de okulöncesi ve ilköğretim döneminde turizm eğitiminin eksikliği ortaya çıkmıştır. Bu eksiklikler doğrultusunda Türkiye'deki okulöncesi eğitimde ve ilköğretimde çocuklara turizm bilincinin kazandırılması ve çocuklardaki turizm eğitiminin geliştirilmesi çalışmamızın ana problemi, amacımız da bu probleme çözüm önerileri getirmek olmuştur.

1.2. Araştırmanın Problemi

Türkiye coğrafyası, tarihi, doğal zenginlikleri ve kültürel mirası ile öenmli bir turizm potansiyeline sahip ülkelerin başında gelmektedir. Ancak bilinmektedir ki bir turizm ürünü tanıtımının yeterli derecede yapılmaması halinde değer görmemektedir. Birçok turizm çeşidini içinde barındıran Türkiye'deki bu potansiyelin ilk olarak kendi vatandaşları tarafından bilinmesi ve tanınması gerekmektedir. Çalışmada Türkiye'de okulöncesi ve ilköğretimde turizm eğitimi araştırılmış ve karşılaştırılandiğer ülkelere göre eksikliği ortaya konuşmuştur.

Turizm eğitiminin okulöncesi ve ilköğretim müfredatında yer almaması erken yaşlarda turizm bilincinin oluşmasının önünde engel olmaktadır. Bu mesele araştırmanın temel problemi olarak ele alınmıştır.

1.3. Araştırmanın Soruları

Konu ve çalışmanın kapsamı çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.
Bu sorular sırasıyla şunlardır:

1. Türkiye'deki çocukları bilinçlendirmek adına yapılan turizm çalışmaları nelerdir?
2. Turizm eğitimi hangi ülkelerde yaygındır?
3. Turizm eğitimi çocukların hangi gelişim alanlarına katkı sağlamaktadır?
4. Çocukların turizm eğitimi almasının turizm sektörüne katkıları nelerdir?
5. Türkiye'deki çocuklarda turizm eğitiminin geliştirilmesinin olumlu etkileri nelerdir?
6. Turizm adı altında okullar aracılığı ile dil eğitimi, spor aktiviteleri, farklı kültürleri tanıma gibi tematik yaz kamplarının yapılmamasının önündeki engeller nelerdir?

1.3. Literatür Taraması

Çalışmamızın bu bölümünde çocuk, eğitim, okulöncesi ve ilköğretim eğitimi, turizm eğitimi, bu eğitim alanlarının dünyadaki ve Türkiye'deki yeri derinlemesine incelenmiştir. Bu doğrultuda yapılan çalışmalar, yerli ve yabancı makaleler, kitaplar, tezler, bildiriler, eğitim programları, gazeteler, yönergeler araştırılmış ve detaylı bir şekilde incelenmiştir.

2. EĞİTİM VE MESLEKİ TURİZM EĞİTİMİNE GENEL BİR BAKIŞ

2.1. Eğitimin Tanımı

Eğitim kavramı içerisinde derin anlamlar taşıyan, insanlık tarihi kadar eski olan bir sistemdir. İnsanın olduğu her yerde eğitim vardır ve bu eğitimin türleri oldukça çeşitlidir. Bu sebepledir ki eğitim adına tek bir tanım yapmak mümkün değildir. İslam medeniyetlerine baktığımızda öğretimi ‘’talim’’, eğitim kavramını ise ‘’terbiye’’ kelimesi karşılamaktadır. Ragıb el- İsfahani’ye göre terbiye “Bir şeyi en mükemmel derecesine ulaşıncaya kadar adım adım inşa etmek.” demektir. Bir başka İslam düşünürü olan Beyvazi ise ‘Bir şeyi kademe kademe geliştirerek kemaline ulaştırmak.’ şeklinde bir tanım yapar ve eğitimin hayatın bir dönemini değil tamamını kapsadığını ifade eder. Beyvazi’nin eğitimle ilgili bir tespiti de onun tüm canlılar için geçerli olduğunu yönündedir. Gelişme tüm canlılar için geçerli olsa da eğitim kavramı sadece insanlar için geçerlidir. Çünkü insan bedenen, zihnen ve ahlaken gelişmesini ancak eğitim sayesinde tamamlayabilecektir. İşte bu sebepledir ki insanın farklı alanlarda bünyesine bilgi, beceri ve fayda katarak ilerlemesini sağlayan, belli metotları, hedefleri ve kuralları olan disipline İslam kültüründe ‘terbiye ilmi’ günümüzde ise ‘eğitim sistemi’ denmektedir (Kazancı ve Ayhan, 2010). Türkiye’de eğitim kelimesi kavramsal olarak 1940’lı yıllarda kullanılmaya başlanmıştır. Bu tarihten önce bu kavram daha çok “terbiye” kelimesi ile karşılanıyordu (Başaran, 1984).

Eğitim kavramının sabit bir tanımı olmasa da günümüzde kullanılan birçok ifade çalışmamız içerisinde açıklanmıştır.

Taymaz’a göre eğitim, fertlerin toplumsal yaşama hazırlanmasında kendileri için gerekli olan bilgi, beceri ve yeterliliklerini kazanmada kişisel gelişimlerini tamamlamada onlara yardım eden sistemler bütünüdür (Taymaz, 1992).

Varış ise eğitimi insanların yaşam şekillerine, hareketlerine, toplumsal tutum ve tavırlarına bilinçli olarak işlevsellik kazandıran ve onları olumlu yönde değiştirmeyi hedefleyen yaklaşımlar bütünü olarak tanımlamaktadır. (Varış, 1992).

Eğitimdeki süreç kavramının önemine vurgu yapan Ekici eğitimin metot ve amacına göre insan hayatında oldukça mühim olan bir süreci kapsadığını vurgular. Bu süreç; ders esnasında ve devamında tutumları geliştirmek amacıyla oluşturulan faaliyet, değerlendirme ve ürünlerin tamamıdır. Bir insanın herhangi bir konuda öğrenmesini sağlayan basamakların tamamı eğitim süreci içerisindedir (Ekici, 2017).

Eğitim insan hayatının bir bölümünü değil tamamını kapsar. Öğrenme hayat boyu devam eden etkileşimler bütünüdür. Aile içinde başlayan ve eğitim kurumlarında, kişinin doğal çevresinde, iş hayatında devam eden eğitim, kişileri yaşam boyu etkilemektedir (Darling, 1987).

Dünyaca ünlü bazı filozofların eğitime bakış açısı ise şu şekilde olmuştur:

Aristo: *"Eğitimin kökleri acı fakat meyveleri tatlıdır.''*

İmam Şafii: *'İlim öğren, kimse âlim olarak doğmaz, ilim sahibi ile cahil bir olmaz.'*

H.Clausen: *'Öğrenmek pahalıdır ama bilmemek çok daha pahalı.'*

Konfüçyüs: *'Öğrenmek ve sonra bunu başkalarına öğretmek zevk verici bir şey değil midir?'*

Peters: *'İşleriniz iyi gidiyorsa eğitim bütçenizi iki katına çıkarın, işleriniz kötü gidiyorsa dört katına.'*

Lord Braugham: *'Eğitim sayesinde insanları yöneltmek kolay, sürmek güç; idare etmek kolay fakat köleleştirmek imkansızdır.'*

Platon'a baktığımızda ise onun eğitime karşı daha eleştirel bir tavır takındığını görürüz. Ona göre eğitim toplumdan uzaklaşmaya sebep olur. Nesneye karşı yaklaşımımızı değiştirir. Platonun bu düşüncesini mağaraya benzetecek olursak bir mağara içerisinde hapsolmuş olan insan mağara içinde yanan ateş yüzünden dışarıdaki cisimlerin sadece nesnesini görebilir. Bu yüzden asıl nesneyi görmektense sadece kendine yansıyan halini tanır ve gerçek dünyadan uzaklaşırlar. Eğitim ise insanı

mağaradan çıkararak dünya görüşünü değiştirir. Bu açıdan düşündüğümüzde büyük bir mağaranın içinde gölgeleri seyreden toplumun bir parçası olmaktansa eğitim ile gölgelerden kurtulmayı başarmak bizi toplumdan uzaklaştırır. Bu sebepledir ki toplumsal eğitimin önemi daha da artar (Hesapçıoğlu, 2008).

Kişilerin eğitimini çevre, kültür, din gibi konular etkilese de eğitim faaliyetleri planlı bir şekilde okullarda yürütülür. Okul, eğitim çalışmalarının düzenli olarak yapıldığı kurum/kuruluştur (Başaran ve Ethem, 2000). Eğitim; öğretmen, öğrenci, idareci, veli gibi farklı pozisyonlardaki kimselerin birbirleri ile etkileşimlerinin olduğu toplumsal bir döngü içerisinde gerçekleşmektedir. Yönetici eğitim kurumlarının düzenlemesini yapan, idari sorumluluklarını yerine getiren, eksik ve hataların kontrolünü yapan kimsedir. Yönetici eğitim politikalarını yerine getirir. Eğitimin başarıya ulaşmasındaki katkısı büyüktür (Bursalıoğlu, 2002).

İnsan doğası gereği üretici bir varlıktır. Kaliteli ürünün ortaya çıkmasında eğitimin payı büyüktür. Eğitim insanın içerisindeki yaratıcı cevheri keşfeder, ortaya çıkarmasını sağlar ve işler. Eğitimle şekillenen insanı kâinattaki diğer tüm varlıklardan ayıran temel fark budur. Akıl ve sezgilerini geliştiren ve onlara eğitimle yön veren insan, diğer insanlara, topluma, dünyaya ve insanlık tarihine katkı sağlar. Eğitimin olmadığı bir yerde hiçbir alanda gelişme beklenemez. İnsan eğitim aldıkça özgürleşir. Toplumlar eğitim sayesi ile refah düzeyine ulaşır (Soykan, 2009). Amaçlara ulaşırken teknolojik ve sosyal gelişmeler dikkatten kaçmamalıdır. Süreç takip edilmeli, eğitim sistemi buna göre düzenlemelidir (Günay ve Arıduru, 1999).

2.2. Eğitimin Amaçları

Eğitimin amaçları belirlenirken önce hedefler saptanmalıdır. Bu hedefler için eşgüdümlü noktalar birbiri arasında şekillenmelidir. Eğitimin amaçlarının hizmet ettiği sonuçlar belirsiz veyahut esnek olmamalıdır. Gerçekçi ve uygulanabilir amaçların olması çok önemlidir. Eğitimin amaçları okul sistemi içerisindeki bireylerin gelişmelerini sağlayan, yönetim faaliyetlerini uygulanabilir ve çözüm odaklı tutan, sosyal hayatta aktif ve faydalı bireyler yetiştirmeyi amaçlayan yapıda olması gerekmektedir (Aypay,2008).

Eğitimin hizmet odağı belirlenmeli ve eğitim bu amaca uygun olarak şekillenmelidir. Eğitim bireysel bilinçlenmeyi, toplumsal kalkınmayı, çağın gereğine uygun kalitede yeni jenerasyonlar yetiştirmeyi amaçlar (Çelikkaya, 1997). Eğitimin amaçları çağın gerekliliklerine göre değişse de odak noktası birey ve toplum olmalı amacı insanı her anlamda yetiştirme üzerine şekillenmelidir (Barış, 2013).

Eğitim doğrudan insana yapılan yatırımdır. Toplum olarak, gelişmenin kalkınmanın temelinde öğrenme, eğitme ve bilinçlenme yatar. Tarihin her evresinde yaşam düzeyini yükseltmiş uygar toplumlar, bu konuma diğerlerinden daha iyi, daha yoğun ve daha yaygın bir eğitimle ulaşmışlardır (Gündüzalp, 1992: 61-62; Akt. Orhan, 2015: 19). Eğitim, özellikle sanayi ve hizmet sektörünün gereksinim duyduğu bilgi ve beceriye sahip nitelikli iş gücünü geliştirerek, çalışanları daha verimli kılarak ekonomik büyümeye önemli katkılarda bulunur (Woodhall, 1979: 34 aktaran, Olcay, 2008: 2). Toplumun verimliliğini arttıran, kalkınmayı gerçekleştirebilecek nitelik ve niceliklere sahip iş gücü yetiştirmek, bireylerin yetenekleri doğrultusunda ilerlemelerini sağlayan etkili bir araçtır (Sabuncuoğlu, 1991: 108; Akt. Orhan, 2015: 9).

2.3. Eğitimin Sınıflandırılması

14.06.1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 18'inci maddesine göre 'Türk milli eğitim sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden kurulur. Örgün eğitim, okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar. Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar' (URL-5, 2022).

Eğitim kendi içerisinde formal ve informal eğitim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Formal eğitim ise örgün ve yaygın eğitim gruplarından oluşur. Okulöncesi eğitim, ilköğretim eğitimi, ortaöğretim ve yükseköğretim örgün eğitim sistemi içerisindedir. Kurslar ve hizmet içi eğitim ise yaygın eğitim sistemi içerisindedir. Çalışmamız içerisinde tüm bu gruplar sırası ile incelenmiştir.

Tablo 2.1. Eğitimin Sınıflandırılması

Formal eğitim		**İnformel eğitim**
Örgün Eğitim	**Yaygın Eğitim**	
Okulöncesi Eğitimi	Kurslar	
İlköğretim	Hizmet içi eğitim	
Ortaöğretim		
Yüksek Öğretim		

2.3.1. Örgün Eğitim

Okullarda düzenli ve sistematik bir şekilde yapılan kanunlarca amaç ve sınırlılıkları belirlenmiş olan aynı yaş grubuna ve aynı düzeydeki bireylere hitap eden eğitim sistemine örgün eğitim denmektedir (Fidan, 1986).

Örgün eğitimde öğrenciler yaşlarına göre gruplandırılmaktadır. Her yaş grubundaki öğrenci kendi düzeyindeki bilgilerle eğitilir ki bu sayede öğrenci hem bir üst gruba hazırlanırken hem de sosyal hayatla ilgili bilgiler edinmeye başlar. Örgün eğitim sisteminin belli kademeleri vardır. Örgün eğitim sistemi okulöncesi eğitiminden başlayarak yükseköğretim kurumlarına kadar devam eder. Her kademenin sonunda belli bir diploma verilir. Bu diploma bir üst kademeye geçmenin ilk şartıdır (Metin ve Özcan, 2015).

Türk eğitim sistemi bireylerin okulöncesi eğitiminden başlayarak ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim sistemi içerisinde toplumda yaşamlarını sürdürebilecek hem kendileri hem de devlet için gerekli iş kollarında faydalı olabilmeleri, toplumsal ve hatta evrensel boyutta insanlığa hizmet edebilmeleri amacına uygun olarak oluşmuştur (Sezgin, 1998).

2.3.2. Yaygın Eğitim

Eğitimini tamamlayamamış veyahut farklı alanlarda eğitim almak isteyen yetişkinlere olanak sağlayan eğitim çeşidine yaygın eğitim denmektedir (Eurydice, 2011; Ökten ve Acar, 2015). Bu eğitim sistemi çoğunlukla örgün eğitim sistemi içerisinde hiç bulunmamış o veya bu sebepten ötürü yarım bırakmış bireylerin eksiklerini tamamlamayı hedefler (Aslan, 2009).

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu yaygın eğitimi; 'Örgünün yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümü' şeklinde açıklamaktadır. Bu kavram Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği'ndeyse "Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademeden ayrılmış ya da bitirmiş bireylere; ilgi istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim, öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümü" şeklinde açıklanmaktadır. Buradan anlayacağımız üzere örgün eğitim sisteminden ayrılan ya da bu sisteme hiç katılmayan bireylerin okuma yazma, el becerisi, teknolojik gelişmelere ayak uydurma, meslek bilgisi edinme, kendini farklı alanlarda geliştirme talebini karşılama gibi ihtiyaçlar ışığında ortaya çıkan yaygın eğitim sistemi kısaca hayat boyu öğrenmeyi ifade eder ve geniş çerçeveli bir eğitim profili oluşturur (Sökül, 2014).

21. yüzyılda gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler veyahut az gelişmiş ülkeler yaygın eğitim sistemi temel eğitim sisteminin bir parçasıdır. Düzenlemeler farklı olsa da bireylere önemli hizmetler sağlamaktadır. Çünkü bu eğitim sistemi bireylere sosyal, kültürel, bilimsel anlamda oldukça büyük katkı sağlamakta ekonomiyi hareketlendirmekte, nitelikli iş gücünü arttırmakta, kaliteli ürünlerin piyasaya sunulmasına fayda sağlamaktadır. Kısaca söylemek gerekirse ekonomik kalkınmanın temel yapı taşlarından birini teşkil etmektedir. Günümüz teknolojisi sayesinde dünyanın en uzak mesafeleri kısalmış, eğitim evrensel bir boyut kazanmıştır. Yeni fikir ve incelemeler hızla yayılmakta ve eğitim sürecini derinden etkilemektedir. Bu anlamdan baktığımızda da örgün eğitimin dışında kalan yaygın eğitime daha çok ihtiyaç duyulmaktadır (Bülbül, 1987).

Yaygın eğitimin ilkeleri Milli Eğitim tarafından Yaygın Eğitim Kuruluşları Yönetmeliği'nin beşinci maddesine göre belirlenmiştir. Bunlar:

1. Tümden açık olması
2. İhtiyaca uygunluk
3. Devamlılık
4. Geçerli olması
5. Planlılık
6. Yenilikçi ve geliştirilebilir bir vizyona sahip olma
7. İstekli ve azimlilik
8. Mekan sınırlaması olmaksızın eğitim
9. Hayat boyu öğrenme
10. Bilimsellik ve erişilebilirlik
11. İşbirliği ve uyumlu çalışmma yeteneği (URL- 6, 2022)

Örgün ve yaygın eğitim farklı gruplarda ele alınsalar da onları birbirinden ayırmak her zaman kolay değildir. Özellikle Türkiye için düşündüğümüzde yaygın eğitimin kesin sınırlarını çizmek zordur. Çünkü açık öğretim kurumlarında eğitim verilmekte diploma ile bir üst kademeye geçiş sağlanmaktadır. Üniversitelerin uzaktan eğitim sistemleri mevcuttur. Dersler sınıftan uzakta yapılmakta sınavlar sınıf ortamında gerçekleşmekte ve örgün eğitimde bulunan öğrenci ile aynı işlevi gören diplomayı alabilmektedirler. Tüm bunlar düşünüldüğünde yaygın ve örgün eğitim sisteminin yönetmeliğinden çok hangi amaçlara hizmet ettiği ve topluma sağladığı faydalar üzerinde durulmalıdır (Metin ve Özcan, 2015).

2.3.3. İnformal Eğitim

Yaşam içinde kendiliğinden ortaya çıkan ve belirli zaman mekan ilişkisi olmayan eğitim sistemine informal eğitim denir. Bu sürece uzman kişilerin dahili yoktur. İnformal eğitim bir sosyal öğrenme, kültürlenme sürecidir. Olumlu olabileceği gibi olumsuz tarafları da mevcuttur (Yavuz, 2018).

Daha basit bir şekilde inceleyecek olursak insanların doğduğu andan itibaren başlayıp hayatları boyunca deneyimlediği tüm öğrenme sürecidir. İnformal eğitimi gözlem ve

taklit oluşturur. Yetiştiğimiz aile içerisinde anne babalarımızı kardeş ve diğer aile büyüklerimizi taklit ederek onların hal ve hareketlerini gözlemleyerek vücuda gelen davranış ve karakter yapımız informal eğitim içerisindedir. Eğitim konusundan bahsederken belirli amaçlara hizmet ettiğini ve bireylere olumlu anlamda katkı sağladığını bildirmiştik. İnformal eğitimde gözlem ve taklit odaklı olduğu için olumsuz öğrenme olasılığı da oldukça fazladır. Bu sebeple içinde bulunduğumuz yüzyılda formal eğitimin önemi daha da artmaktadır. İnformal eğitimde ki hatalı öğrenme ne kadar çabuk düzeltilirse formal eğitimin başarı oranı o kadar artacaktır (Aslan, 2009).

2.3.4. Formal Eğitim

Öğretmen tarafından planlanarak belli kuralları olan sistem içerisinde idari kesimlerle düzenlenen ve takip edilen eğitim sistemine formal eğitim denir. Eğitimin bazı kademelerinde işlemin son aşamasında ölçümlendirme yapılır. Bu çerçevede incelediğimizde okullarda uygulanan eğitim "formal eğitim"dir (Aslan, 2009).

2.3.5. Halk Eğitimi

Yetişkinlik ifadesini tam olarak açıklamak, net bir tanıma sığdırabilmek zordur. Yetişkinlik kavramı kültürel, sosyal ve kişisel olarak farklılıklar gösterse de yasal olarak yetişkinlik yaşı 18 kabul edilmektedir. Yetişkinlik düzeyindeki kişilerden bazı davranışlar beklemektedir. Bu davranışların başında sorumluluklarını yerine getirebilmesi, toplum içinde bir konumunun olması, sorumluluklarının bilincinde olması, mesleki nitelikleri ile kendi hayatını idame etmesi gelmektedir. Olgunluk seviyesine ulaşmış kişilerin de bu beklentiyi karşılayabilmesi için belli bir seviyede eğitim görmesi veya eksik oldukları alanlarda eğitim almaları gerekmektedir (Aktaş ve Yolcu, 2020).

Belirli bir yaşın üzerindeki kişilerin eğitime yeniden başlamasını ikinci bir şans olarak görebiliriz. Bireyler bu şansı yetişkin eğitimi ile elde edebilmektedirler. Bu açıdan yetişkin bireyler aldıkları eğitimden sosyal, kültürel ve bilgi eksikliklerini gidermesini beklerler. Türkiye'de ister örgün eğitim almış olsun isterse de bazı nedenlerden dolayı eğitime erişim sağlayamamış bir birey olsun her vatandaş için halk eğitimi

uygulamaları sistematik bir şekilde devam ettirilmekte ve uygulamalara gerekli özen gösterilmektedir. Eğitim hayatından mahrum kalmış veya bilgi eksikliğini tamamlayamamış yurtdaşlar için bu eğitim oldukça önemlidir (Geray, 2002).

Yetişkin eğitimi dünya genelinde oldukça önemli bir yere sahiptir. UNESCO, bu doğrultuda eğitimin uzağında kalmış yetişkinler için fayda sağlayan uluslararası kuruluşlarının başında gelmektedir. Bireylerin eğitim düzeyini artırmak, eğitimin gerekliliğini vurgulamak ve amaçlarını anlatabilmek; yaygınlaşmasını, uzmanlaştırılması sağlamak; usta öğrenci yetiştirilmesi, projelerin geliştirilmesi, bilgi paylaşımının yapılabilmesi için uluslararası toplantılar yapılmaktadır. Bu toplantı ve faaliyetleri değerlendirebilmek için de yayımlar yapılmaktadır. Yetişkin eğitimi dünyada olduğu kadar ülkemizde de dikkatle takip edilmekte, düzenlemeleri Milli Eğitim Bakanlığı'nca yapılmaktadır (Yayla, 2009).

Halk eğitiminin toplumsal kalkınmadaki payı oldukça büyüktür. Örgün eğitim fırsatlarından faydalanamayan bireyler halk eğitim faaliyetleri sayesinde okuryazar olurlar. Mesleki eğitim alarak ulusal kalkınmaya katkı sağlayan bu bireyler nitelikli iş gücünün ve yerli üretimin artışında önemli bir etkiye sahiptir. Tüm bu yönleri düşünüldüğünde halk eğitim faaliyetlerinin faydasının devlet adına oldukça büyük olduğu sonucuna ulaşılır (Türkoğlu, 2005). Halk eğitimi, toplum eğitimi, yetişkin eğitimi gibi farklı isimler verilse de halk eğitimin topluma sağladığı katkı herkes tarafından kabul görür (Türkoğlu ve Uça, 2011).

2.3.6. Hizmet İçi Eğitim

Hizmet içi eğitim üretimde kalitenin yükselmesi, iş gücünün kaliteli hale gelmesi, ürünün kontrolünün sağlanması ve üretim aşamasında oluşabilecek kazaların engellenmesi, hatalı ürünün piyasaya sürülmesinin önüne geçilmesi, maliyetin düşürülüp kârın artması için önlemler aldıran sektör için tasarruf imkânı sağlayabilmeleri için iş piyasasında çalışan emekçilere verilen mesleki eğitimin adıdır (Öztürk ve Sancak, 2007).

Başka bir deyişle, çalışanın işe başlama tarihinden, işini bıraktığı ve işten çıkarıldığı tarihe kadar geçen süre içinde, çalıştığı pozisyona göre işinde uzmanlık düzeyine

erişmesi için lazım gelen bilgi ve beceri ve davranışların düzenli bir sistem içerisinde öğretme ve geliştirmek için gereken eğitim sürecidir (Yılmaz ve Dügenci, 2010). İşçi, meslek hayatına başladığı anda iş hakkında gerekli bilgi ve tecrübeyi edindiği zaman zarfına hizmet içi eğitim denmektedir. Bu eğitim kalite için son derece önemli ve gereklidir (Pehlivan, 1997).

Mesleğinde başarılı olan işçinin/çalışanın, alanında yetersiz olan meslektaşlarından rahatsızlık duyduğu, bundan dolayı da çalışma şevkinin ve motivasyonunun düştüğü tespit edilmiştir. Göreve alımlarda ve uygun pozisyonlara görevlendirmede kararlar her zaman doğru olmayabilir veya hizmet öncesi eğitimle öğretilenler çalışma esnasında eksik kalabilir. Bu eksiklikleri tamamlamada hizmet içi eğitimin katkısı son derece önemlidir (Öztürk ve Sancak, 2007).

2.4. Okulöncesi Eğitimi

Okulöncesi dönem, çocuklardaki beyin gelişiminin en hızlı olduğu, beyin hücreleri arasındaki bağlantıların oluşma oranının en yoğun olduğu dönem olarak ele alınır. Bu dönem çocuğun bilişsel, sosyal, duygusal, dil ve motor gelişimi için beyin gelişimi oldukça önemli olan temel bir süreçtir. Bu sebeple okulöncesi dönemdeki çocuklar altılı yaşlara kadar mühim bir büyüme gösterirler. Bu gelişim dönemindeki çocuklar bir önceki yıla nazaran gözle görülebilir bir olgunlaşma içinde olurlar. Toplumda üretken bireylerin çoğalması için çocuğun kendi potansiyelini gerçekleştirmesinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Bu dönem, çocuk beyninin en hızlı geliştiği ve sosyal gelişmelere karşı en duyarlı ve hassas olduğu dönem olarak nitelendirilebilir. Bu çerçevede çocuğun gelişimi ve öğrenme motivasyonu için çevresel etkinin büyük olduğunu görebiliriz. Çocuğun neler öğrenebileceği, hangi hızla öğrenebileceği, çevresinin destekleyici olması ve olanaklar sunulmasıyla bağlantılıdır. (URL-7, 2022)

Berkçin'in de ifadesiyle çocuğun doğumundan ilkokul başlangıcına kadar geçen süreyi kapsayan okulöncesi eğitim, 'Erken Çocukluk Eğitimi' olarak da adlandırılmaktadır (Berkçin, 1991:18).

Çocuklar belli yaş aralıklarında çeşitli öğrenme stillerine karşı duyarlılık gösterirler. Bu yüzden erken çocukluk eğitiminin bireye katkısı büyüktür. Girişimci, araştırıcı, öz

bakım becerilerine ve öz denetime sahip, kendisine öz saygısı olan insan haklarına karşı duyarlı ve çevre bilinci gelişmiş, yetenek ve becerilerini kullanabilen, kültürel mirasının bilincinde olan ve her açıdan sağlıklı bireyler yetiştirmek, duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilmek, çağdaş ve demokratik toplumun gerekliliği haline gelmiştir. Bunların sağlanabilmesi için okulöncesi dönemdeki çocukların eğitiminin üzerinde durulması gerekmektedir (Kandır, 2001: 9-10).

Çocukların büyüme ve gelişimine destek olmak, bakımlarını sağlamak ve en önemlisi çocukları yaşatmak "Erken Çocukluk Eğitimi"nin (EÇE) temel amaçlarıdır (URL-8, 2022).

Okulöncesi eğitimin faydalarının çok yönlü olduğunu söyleyebiliriz. Çocuğa sağladığı gelişimin yanında sosyal faydaları da bulunmaktadır. Bu eğitimin sosyal maliyetinin yüksek olması sermayeyi geliştirerek ekonomiye katkı sağlamaktadır. İnsani ve uluslararası düzeyde 21. yüzyıldaki kurum ve kuruluşların öncelikli yatırımları arasında yer alan okulöncesi eğitimi, dünyada giderek yaygınlaşan ve önemini artıran bir eğitim haline gelmiştir.

Okulöncesi hizmetlerinin kaliteli bir şekilde yaygınlaşması Birleşmiş Milletler, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve Avrupa Birliği'nin (AB) de öncelikleri arasında yer almıştır. Örnek verecek olursak okulöncesi eğitim UNESCO 'Herkes İçin Eğitim' (EFA)'in ana hedefi durumundadır. Amacı eğitim sürecindeki dezavantajlı çocuklara erişerek gelişmelerini sağlamak, projenin yaygınlaşmasına katkı sunmaktır (URL-9, 2022).

0-6 yaş arasında çocukların çeşitli özellikleri, yetenekleri, ilgileri, kişilik çizgileri henüz okula başlamadan belirlenmeye başlar. Bu yaşlar çocuk gelişiminin en kritik, en ilginç ve en dikkat gerektiren dönemi olarak nitelendirilir. Çocukların doğal yollarla yeteneklerini ve yaratıcılıklarının dışa vurabilmesi için öğretmenlerin ilgi ve ihtiyaçlara yanıt verebilecek donanımda, yeteneklerinin gelişmiş olması gerekmektedir. Öğretmen araştırma ve incelemeye yöneltebilmeli, çocuğun gelişimine olanak sağlabilmeli, özel olarak düşünülmüş ve donatılmış fiziksel ortamın da

öğretmenlerin ve eğitim programlarının hizmetine hazırlanması gerekmektedir (Dirim, 2004).

Erken çocukluk eğitiminin toplumun bütün kesimlerine dağılması, bilhassa bu eğitimden yararlanamayan fakat içinde bulundukları çevresel şartlar bakımından risk taşıyan okulöncesi eğitime ihtiyaç duyan çocuklar için hayati bir önem taşımakta olup bu dönemdeki çocukların hazırbulunuşluk düzeylerinin önemli olduğunu vurgulanmaktadır. Çocukların okula hazır olmasının okula uyumu kolaylaştırarak ilerideki eğitim öğretim hayatını da kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Bu sayede programın çocuklar üzerinde kısa dönemli bilişsel gelişime destek sağlayabileceği gibi uzun dönemde de çocuğun okul başarısında olumlu etkilerinin olacağı söylenebilir (Kartal, 2007).

Bilimsel çalışmalara göre çocuğun kişilik özelliklerinin büyük bir kısmının ilköğretim döneminden önce gelişim göstermesi gerektiği vurgulanmıştır. Türkiye'de okulöncesi eğitim zorunlu değildir. Bu eğitim isteğe bağlı olarak 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini içermektedir. Çocukların ebeveynlere olan bağımlılıklarını kurtaran, yaratıcılıklarının geliştirilmesini sağlayan, bedensel, zihinsel ve toplumsal yönden gelişimlerine katkı veren bir eğitim olarak karşımıza çıkmaktadır (Gedikoğlu, 2005: 71).

5 Yıllık Kalkınma Planı'na göre çocuk eğitiminde ulaşılması hedeflenen amaçlar şunlar olmuştur:

1. Nitelikli okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması,
2. Kitle iletişim araçlarının etkin kullanılmasının sağlanması,
3. Çocuk eğitiminde sektörler arası işbirliği ve sivil toplum örgütlerinin aktif katılımının sağlanması,
4. İzleme ve yönlendirme sistemlerinin, çocukların sağlıklı büyümesi ve psiko-sosyal/bilişsel gelişmesini izleyecek şekilde geliştirip yaygınlaştırılmasının sağlanması,
5. Aile danışma merkezlerinin yaygınlaştırılması,
6. Aile ve çocuk bilgi ağının oluşturulması,

7. Tüm aile ve çocuklara ulaşabilmek için sektörler arası işbirliğinin kuvvetlendirilmesi,
8. İzleme sonuçlarına göre özel eğitim gerektiren çocuklara kaynaştırma eğitiminin sağlanması.

2.4.1. Türkiye'de Okulöncesi Eğitimi

1923 kaynaklarına göre Türkiye Cumhuriyeti'nde okulöncesi sınıflarında 136 öğretmen çalışmaktaydı. 38 ilde toplam 80 okulöncesi eğitim kurumunun olduğu, bu kurumlarda 5880 öğrencinin ders gördüğü bilinmektedir. Eğitim süresi iki yıl olan 'Ana Öğretmen Okulu' 1927-1928 yıllarında Ankara'da açılmış olsa da çok geçmeden 1933 yılında kapatıldığı yine tarihi belgelerde yer almaktadır. Eğitim istatistikleri incelendiğinde 1937-1938 yıllarında resmi anaokullarının faaliyette bulunduğunu, özel okulların ön plana çıktığını görürüz. Bu dönemdeki özel okul sayısının 47, öğretmen sayısının 59, öğrenci sayısının ise 1555 olduğu görülmektedir.

0-6 yaş arasındaki çocukların eğitimi Cumhuriyet döneminde ilk kez 1949'da IV. Milli Eğitim Şurası'nda, "Aile eğitimi üzerinde durulması, ailede demokratik eğitimin uygulanması için çeşitli yöntemlerden faydalanılması gereği" olarak görülmüştür. Ülkemizde erken çocukluk dönemini en etkili şekilde ele alan ve gündeme getiren; verilmesi gereken eğitimi belirleyen çalışma VII. Milli Eğitim Şurası'nca (5-15 Şubat 1962) gerçekleştirilmiştir. 1981 yılında gerçekleşen X. Milli Eğitim Şurası'nda ise okul öncesi eğitimin tabii eğitim sisteminin bir devamı konumuna getirilmesininin amaçlandığını görürüz. Bununla beraber sistemin en alt kademesine anasınıfı programının eklenmesi kararıyla okulöncesi programının fonksiyonları ve ana sınıfına içerik ve etkinlik kategorileri belirlemeye yönelik öneriler getirmeyi amaçlamaktadır. 1988 Temmuz ayındaki XII. Milli Eğitim Şurası'nda okul öncesi programları ve okul öncesi eğitim öğretmenliği konusu da ele alınmıştır. Okulöncesi öğretmenlerinin yükseköğretimden geçmeleri kararlaştırmıştır. Yine aynı Milli Eğitim Şurası'nda öğretmenlik eğitiminin en az iki yıl olması gerektiği kararı alınmıştır (Çelik ve Gündoğdu, 2007). 2000'lerde okul öncesi eğitimin zorunlu olması ile ilgili pilot çalışmalar uygulamaya alınmış, 2009-2010 eğitim öğretim döneminde 32 ilde başlatılmış okullaşma oranının %33'ten 39'a çıktığı belirlenmiştir. 2012-2013

döneminde ise 4 + 4 + 4 sistemine geçilmesi ile ilkokula başlama yaşının aşağı çekildiği görülmüştür. Bununla birlikte okulöncesi eğitim için yaygınlaştırma çalışmaları hız kazanmıştır. Öğretmenlerin okulöncesi eğitim kurumlarında çalışabilmeleri için okulöncesi öğretmenliği lisans bölümünden veya çocuk gelişimi lisans bölümünden mezun olmaları ve pedagojik bir eğitim almaları gerekmektedir. İki bölüm arasındaki farklılığa bakıldığı zaman çocuk gelişimi lisans programlarında daha çok çocukların gelişimsel alanlarına yönelik dersler verilirken okulöncesi eğitimi programlarında ağırlıklı olarak çocukların eğitimine yönelik derslerin verildiği görülmektedir. Her iki bölüm de birbirinin tamamlayıcısı olarak görülmektedir (Arkan ve Öztürk, 2018).

Türkiye'deokul öncesi eğitim sistemiyle ilgili farklı yasalar kapsamında çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede 739 sayılı Milli Eğitim Kanunu ve '*122 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nca* eğitim konusu genel hatlarıyla değerlendirmiştir. 625 sayılı kanunda ise kamu dışındaki özel sektörle ilgili düzenlemeler yapmaktadır. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'na baktığımızda korunmaya, yardıma ihtiyacı olan, bakım gerektiren bireyleri korumakla ilgili yasa tasarısı olduğunu görürüz. "657 sayılı Devlet Memurları Kanunu"nunda da bu konuyla ilgili yaptırımlar mevcuttur. 14 Temmuz 2004 itibariyle "Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılması Fiyatlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik" ise 50 kadından fazla işçi çalıştıran kurumlarda işverenlerin okulöncesi eğitim çağındaki çocukları için eğitim kurumları açması ile ilgili kararları içermektedir. (URL-10, 2022).

Millî Eğitim Bakanlığı Okulöncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği' nin ikinci bölümünde okulöncesi eğitimin işleyişi ve şartları belirlenmiştir. Yönetmeliğin 6. maddesinde ise etkinlik, ders, etüt ve dinlenme süreleri ülkemizde aşağıdaki gibi düzenlenmiştir:

Okulöncesi eğitim programında:

1. Okulöncesinde güne başlama, temizlik, oyun, beslenme, etkinlik, dinlenme ve gün sonunda günü değerlendirme zamanları bulundurulması bir şekilde gün

içerisinde aralıksız altı etkinlik saati süreyle normal eğitim yapılması şarttır. Bununla birlikte okula kesin kayıt yapılmamış çocuklar için okullarda ikili eğitim yapılması mecburidir.

2. Gruplardaki çocuk sayılarının 10 çocuktan az veya 20 çocuktan fazla olmaması gerekir. Talep olması ve okulun imkânlarının yeterli olmaması durumunda çocuk sayısı artırılabilir. Çocuk sayısının fazla olması halinde ikinci bir grup oluşturulmalıdır. Fakat gruptaki çocuk sayısı dolmadan yeni bir grup açılmaktadır. Eğitim ve öğretim yılı içinde çocuk sayısının 10'un altına düşen gruplarda birincil olarak diğer gruplarla birleştirme yapılmaktadır. Mümkün olmaması halinde çocuklar eğitim öğretim yılına kadar o şekilde devam ederler.
3. Okulöncesinde yapılan yaz okulu eğitiminde istekleri dâhilinde kadrolu öğretmenler ya da istekli öğretmen bulunması durumunda ücret karşılığında ücretli öğretmenler görevlendirilmektedir. (URL- 11, 2022).

20. Millî Eğitim Şûrası kararlarında okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılmasının üzerinde durulmuştur. 5 yaş grubunun okullaşma oranının %100'e ulaşabilmesi için gerekli sınıf ortamının ve mali imkânların oluşturulması gerekmektedir. Erken yaşlarda (0-3 yaş) kapsamlı ve bütüncül bir yaklaşımın erken çocukluk döneminde daha etkin olabilmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Okulöncesi eğitim kurumlarında okulöncesi öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenler çalıştırılmaktadır. Öğretmenlerin yanı sıra öğrenci sayısı kaç olursa olsun okullar, psikolojik danışman, çocuk gelişim uzmanı, destek eğitim personeli, güvenlik görevlisi ve yardımcı öğretmenleri çalıştırmaktadır. Okul binası, sağlık merkezleri, belediye binaları gibi kurum binalarının okul öncesi eğitime kazandırılabilecek mekânların olması halinde taşımalı eğitimden ziyade yerinde eğitim öncelikli olarak ele alınmalıdır. Kapsamlı bir araştırma sonucunda çocuğun coğrafi, bölgesel, sosyo-ekonomik düzeyi dikkate alınarak; okul öncesi eğitime erişim fırsatları ile eğitimin önemini vurgulayan çalışmaların arttırılması ve ailelerin bilinçlendirilmesi desteklenmedir (URL- 12, 2022).

Tablo 2.2. 2020/21 Okulöncesi Eğitim Kurumlarının Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen Ve Derslik Sayısı

OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI				
Okul Türü	**Okul/ Kurum**	**Öğrenci Sayısı**	**Öğretmen Sayısı**	**Derslik**
Okul öncesi eğitim (Resmi+Özel)	30978	1225981	95049	82394
Anaokulları toplamı (Resmi+Özel)	10552	513899	52461	48134
Anasınıfları toplamı (Resmi+Özel)	20426	712082	42588	34260
Okul öncesi Eğitim (Resmi)	24458	1032463	72427	50557

(URL-13, 2022).

2020/2021 verilerine göre Türkiye'de okulöncesi eğitim (resmi+özel) için toplamda 30.978 okul/kurum vardır. Bu kurumlardaki toplam öğrenci sayısı 1.225.981'dir. Resmi ve özel olmak üzere toplam 95.049 okulöncesi öğretmeni vardır ve 82.394 adet derslik bulunmaktadır (URL- 13, 2022).

2.4.2. Avrupa'da Okulöncesi Eğitimi

Yapılan araştırmalar sonucunda Türkiye, Almanya, Fransa, İtalya ve Belçika'da okulöncesi eğitimin isteğe bağlı; Hollanda ve Lüksemburg'da ise zorunlu olduğu tespit edilmiştir. Türkiye ve Almanya'da okulöncesi eğitimde temel eğitim giderleri dışında ailelerden ek ücretler alınmaktadır. Fransa, İtalya, Belçika ve Lüksemburg'da ise bu eğitim tamamen ücretsiz bir şekilde verilmektedir. Okulöncesi eğitim Türkiye, Almanya, İtalya, Hollanda ve Lüksemburg'da tam gün veya yarım gün şeklinde yapılırken Fransa ve Belçika'da tam gün şeklinde yapılmaktadır. Bu eğitimin Fransa ve İtalya'da 3-6 yaş aralığındaki çocuklara, Hollanda ve Lüksemburg'da 4-6 yaş

aralığındaki çocuklalara; Belçika'da ise 2.5-6 yaş aralığındaki çocuklara verildiği görülür (Çoban ve Ergenekon, 2021).

Almanya'daki okulöncesi eğitim kurumları incelendiğinde genellikle vatandaşlar ve mahalli idareler tarafından finanse edildiği, planlamalarının da çocukların bedensel, zihinsel, sosyal yeteneklerini ve öz bakım becerilerini geliştirilmeye yardımcı olacak şekilde yapıldığı görülür. Buradaki eğitim süresi üç yıl olmakla beraber 3-6 yaş arasındaki çocukları kapsamaktadır. Ücretli ve ücretsiz okullar mevcuttur. Almanya'da okullaşma oranı eyaletlere göre değişiklik göstermektedir. Öğretmenler kadrolu, sözleşmeli veya ücretli olarak çalışmakta, öğretmen ücretleri devlet veya mahalli idareler, kilise, vakıf, dernek ve öğrenci velileri tarafından karşılanmaktadır. Almanya'da eğitim yarım gün veya tam gün şeklinde verilmektedir. (Demirel, 2010)

2.4.2.1. Norveç

Norveç'te okulöncesi eğitim isteğe bağlı olarak gerçekleşmektedir. Ülkedeki zorunlu okullara başlama yaşı 6 olarak belirlenmiştir. Çocuklar 1,5 yaşında okulöncesi eğitime başlamakta ve buradaki yaklaşık 3 yıllık eğitimlerinden sonra ilköğretime geçişleri sağlanmaktadır. Kadınların iş hayatına atılması, sosyal faaliyetlerde bulunması ve bu faaliyetlerin genellikle orman, deniz kenarı gibi mekanlarda gerçekleşmesi okullaşma oranını etkilemektedir. Ülkedeki 3-5 yaş arası okullaşma oranını neredeyse %100'e çıkmış durumdadır. Bu eğitimi veren okullarda, okulöncesi eğitimi ve erken çocukluk bakımı lisans bölümlerinden mezun olan öğretmenler çalışmaktadır (Arkan ve Öztürk, 2018).

2.4.2.2. Belçika

Belçika'da bu eğitim, genel eğitim sistemlerinin bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada da okulöncesi eğitim isteğe bağlı ve parasızdır. 2,5-6 yaş arası çocuklar okullarda bu eğitimden faydalanabilmektedir. Eğitim kurumları genellikle ilköğretim kurumlarına bağlı olup sıklıkla aynı mekânda bulunurlar. Mekânların yeterli olması şartından sonra okulöncesi dönem çocukları için kendi yaş gruplarına uygun sınıflara yerleştirilir ve burada eğitim görür. Yapılan araştırmalar incelendiğinde Belçika'da okulöncesi eğitim gören çocukların oranının oldukça

yüksek olduğunu görülmüştür. Özellikle 1991-1992 eğitim öğretim yılından itibaren Fransızca ve Almanca konuşulan bölgelerde 3 yaşındaki çocukların okullaşma oranınının %95; 4 yaşındaki çocukların okullaşma oranınının %98,7 ve 5 yaşındaki çocukların okullaşma oranınının %99,5 olduğu tespit edilmiştir. Bu yüzdelik oranların 3 ve 4 yaş gruplarında 1980'lerden beri %100 olduğu görülmektedir (Arslan, 2005; URL-14, 2022).

2.4.2.3. Finlandiya

Finlandiya'da okulöncesi eğitim 1-7 yaş aralığındaki çocukların eğitimini kapsamaktadır ve zorunlu değildir. 1-5 yaş arası eğitim, özel kurumlar tarafından verilmekte olup eğitim giderleri aile tarafından ödenmektedir. 6-7 yaş arasındaki eğitimden ise tamamen devlet sorumludur. Özellikle 6'lı yaşlardaki okullaşmanın amacı çocukları hem okula hazırlamak hem de çocuğun kişilik gelişimi desteklenmektir. Bu eğitimle girişimci bireyler yetiştirmek de amaçlanır. Finlandiya'da anaokulları tam ya da yarım gün karma eğitim sistemi ile yapılmaktadır. Ülkedeki okullaşma oranına baktığımızda zorunlu olmamasına rağmen %98 olarak kaydedilmiştir (Yıldırım, 2008).

2.4.2.4. İtalya

İtalya'da okulöncesi eğitim ve kreşler iki bölüme ayrılmaktadır. 3 yaşın altındaki çocuklardan yerel makamlar sorumlu iken, 3-5 yaş arası çocuklardan devlete ve özel kurumlara ait anaokulları sorumludur. Okul öncesine ait tüm eğitim kurumları eğitim bakanlığı tarafından düzenli olarak kontrol edilmektedir. Bu eğitim kurumlarının giderleri yerel yönetim tarafından karşılanmaktadır. Anaokullarında devamlılık isteğe bağlı ve ücretsizdir. 1991-1992 eğitim öğretim yılı itibariyle 3 yaşın üstündeki tüm çocuklarda okullaşma oranı ortalama %91.4 olarak tespit edilmiştir (Arslan, 2005).

2.4.2.5. Fransa

Fransa'da okulöncesi eğitim köklü bir geçmişe sahiptr. Fransa, okulöncesi eğitimde sahip olduğu sağlam temeller ile bilinmektedir. Bu eğitim zorunlu olmamasına rağmen bütün çocukların iki yaşından itibaren anaokullarına başladığı görülmektedir.

Fransa'da okulöncesi eğitim 16. yüzyılda başlamıştır. 1971 yılında kurulan "Pastör Okulları"nın Vosges'de açıldığı bilinmektedir. 100 yıl önce Paris'te açılan "Ecole Maternele" adlı okulun günümüzde de 6 yaş altındaki çocuklara hala eğitim verdiği görülmektedir. Fransa'da nüfusun 2000'in üzerinde olduğu tüm yerleşim yerlerinde okulöncesi eğitim kurumlarının açılma zorunluluğu vardır. Nüfusun daha az olduğu yerleşim birimlerinde ise eğitim kurumlarının bakımı ve harcamaları belediyeler tarafından karşılanmakta, öğretmen ücretleri de devlet tarafından tedarik edilmektedir. 5 yaşına gelen okulöncesi eğitim kurumlardaki çocukların okuma-yazmayı öğrendiği, hesaplama yapabildiği hatta bazılarının yabancı bir dili konuşabildiği görülmüştür. 2 yaşından itibaren okullara gitmeye başlayan çocuklar kreşlerin bebek sınıflarına kayıt yapabilirler. Sosyal yetersizlikleri olan bölgelerde ise bu tarz okullara daha çok yer verilmeye çalışılmaktadır. 3 yaş itibariyle çocukların okullara kayıt yapmaları amaçlanır, fakat burada ailelerin onayı oldukça önemlidir (Orkun, Bayırlı, 2019).

2.4.2.6. İngiltere

İngiltere'de okulöncesi eğitim 18. yüzyılın sonlarına doğru gönüllü ve bağımsız kurumlar tarafından yapılmaya başlamıştır. Zamanla okulöncesine olan ilginin artmasıyla bu sorumluluğu yerel eğitim yetkilileri üstlenmiştir. Ailelerin talepleri doğrultusunda 4 yaşına erişmiş çocuklar için ustalıkla vasıflı eğitim programları hazırlanmış ve çocukların yarı zamanlı eğitim almaları yetkililer tarafından sağlanmıştır. Evrensel bir çocuk eğitim sistemi belirlenmiştir. 1998'de yapılan Okul Standartları ve Yapısı Reformu ile okulöncesi eğitimin okul çağına gelmiş çocuklar için anaokulları, ana sınıfları, kreşler ve hazırlık sınıflarında tam ya da yarım gün olarak gönüllü, özel ve bağımsız kurumlar tarafından yapışması kararlaştırılıştır. 0-5 yaş arası çocukları için okulöncesi eğitimde erken öğrenme hedefleri saptanmıştır. 2008'de yürürlüğe konulan bir düzenlemeyle çocuklarda okuma yazma, dil öğrenme, iletişim, problem çözme, sayısal becerileri arttırma, fiziksel gelişim ve yaratıcılığın gelişimi üzerine durulmuştur. (A. Saylık ve G. Saylık, 2015).

2.4.2.7. Hollanda

Hollanda'da zorunlu eğitim 5 yaşında başlamaktadır. 4 yaşından itibaren bireyler çocuklarını isteğe bağlı olarak anaokullarına gönderebilmektedir. 4 yaşının altındaki çocuklar her gün bir saat boyunca özel sorumluluk veya yerel yönetimler tarafından yürütülen oyun gruplarına katılmaktadır. Hollanda'da eğitim sistemi çerçevesinde okulöncesi diğer eğitim basamaklarından ayrılmamıştır. Okulöncesi eğitim Sosyal İşler ve Çalışma Bakanlığı'nın sorumluluğu altındadır. Okullaşma oranına baktığımızda ise 4 yaşındaki çocukların %95'inden fazlasının anaokuluna devam ettiğini; 2-3 yaşındaki çocukların %47'sinin oyun gruplarına gittiğini görürüz. Dört yaş grubundaki çocuklara okuldaki ilk yıllarından itibaren formal dersler verilmekte, yaşlarına uygun eğitsel aktiviteler sunulmaktadır (Arslan, 2005).

2.4.2.8. İrlanda

İrlanda'daki okulöncesi eğitim Ocak 2010 yılından itibaren 3-4 yaş arasındaki çocuklar için parasız olmaya başlamıştır. Çocuklara bir yıllık okulöncesi eğitim hizmeti sunulmaktadır. Okullar öğlene kadar veya öğleden sonra olmak üzere yarım günlük eğitim vermektedirler. Ebeveyinlerin tam gün eğitim istemesi durumunda ise gelirleri ve istekleri doğrultusunda ailelere Çocuk Destekleme Programı'ndan (CCSS) finansman kaynak temin etmek mümkündür. Herhangi bir ebeveyn mesleki eğitim komitesiyle ya da ulusal eğitim organı Fás'la bir eğitim kursuna kaydolduğunda, ebeveyn için Çocuk, Eğitim ve Öğretim Programı (CETS) altında sübvanse edilen çocuk bakımına erişim de mümkün olmaktadır (URL-15, 2022).

2.5. İlköğretim Eğitimi

Türkiye'de örgün eğitimin zeminini ve en temel yapı taşını ilköğretim eğitimi oluşturmaktadır. Çocuğun gelecekte alacağı eğitimin kalitesini belirlemede bu zeminde alınan eğitimin niteliği ve kalıcılığı oldukça önemlidir. Çünkü eğitim sisteminin bu basamağında kazandırılan bilgi ve beceriler bireylerin gelecek hayatlarında olumlu ve olumsuz tüm etkileriyle beraber kalıcılık arz etmektedir. Ülkenin kalkınmasında ve bireylerin kendilerini çok yönlü olarak gerçekleştirmesinde ilköğretim döneminde yaşamış olan bir işletme olarak üstlenmektedir. Bu çerçevede

ilköğretim hem toplumun kültürel birikimini hem de değerlerini gelecek kuşaklara iletilmesi noktasında devamlılık sağlarken, başka bir yönüyle de kişilere temel bilgi, beceri ve davranışlar edindirerek toplumun sosyal kalkınmasının artmasına, kültür düzeyinin ileri seviyelere taşınmasına yardımcı olmaktadır. İlköğretim eğitiminin bireyler ve toplumlardaki yaşam kalitesini artırdığı da söylenebilir (Gültekin, 2007).

Bir toplumdaki bütün bireylerin temel düzeydeki bilgi, birikim ve sosyal kabiliyetlerinin gelişmesi için harcanan çaba ve eğitim süreci temel eğitim olarak tanımlanır. Eğitimin temel taşı niteliğinde olan temel eğitimin anayasal dayanağı, insanın eğitim görme hakkıdır (Kavak, 1997).

İlköğretimde fırsat eşitliğini dört ana başlıkta toplayabiliriz. Bunlar:

1. Herkes için okul olmalı
2. Okula kayıt olmalı
3. Okula devam olmalı
4. Ardından başarı gelmelidir (Kavak, Ergen ve Gökçe, 2007).

2.5.1. Türkiye'de İlköğretim Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

İlköğretim dönemi çocuklarda oldukça önemli ve kritik bir dönemdir. İlköğretim düzeyindeki çocukların öğrendikleri bilgiler kolay kolay olmadığı için müfredatta kazandırılmaya çalışılan kazanımların özenle seçilmesi gerekir. Bu durum pek çok kaynakta önemle vurgulanmış, öneminden bahasedilmiştir ve nihayetinde ilköğretim zorunlu bir eğitim dönemi olmuştur.

Kurtuluş Savaşı kazanılıp Cumhuriyet ilan edildikten sonra ortaya çıkan en önemli sorunlardan biri ülke genelinde yaşanan eğitim sorunu olmuştur. (Akyüz, 2012).

1924'te oluşturulan öğrenim birliği hükmüyle tüm okullar Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlanmış ve medreseler kaldırılmıştır. Bundan dört yıl sonra Latin harfli alfabe kabul edilmiştir. Kadın öğretimine önem verilmiş, bu konuda önemli gelişmeler yaşanmış ve erkeklerle kızların aynı anda eğitim gördüğü karma eğitim modeline geçilmiştir (URL-15, 2021).

Türkiye'de 1739 Milli Eğitim Temel Kanunu'nca 6-14 aralığını kapsayan çocuklarda ilkokula devam zorunluluğu mevcuttur. Toplamda 8 yıllık ilk ve ortaokulları bütünleştirme düzenlemeleri ile temel eğitim oluşturulmuştur. 8 yıllık ilköğretim aşamasının tamamlanması günümüzde oldukça önemlidir. Ülkemizde okul programlarının geliştirilmesi üzerine de çalışılmalar yürütülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerinden itibaren 6-14 yaşındaki çocukların ilkokula gidebilmeleri için çalışmalar yapılmış, bu durumun önemi vurgulanmıştır. Eğitim için ayrılan finansal gelirlerin çoğu ilköğretime harcanmıştır. Günümüzde okullaşma oranı %100'e ulaşmış durumdadır (Fidan ve Baykul, 1974).

Türkiye'de 1997 yılında 222 sayılı kanun ile yapılan değişikliklerle zorunlu beş yıllık ilkokul döneminden zorunlu sekiz yıllık sürekli ilköğretim programına geçiş sağlanmıştır. Aynı kanunda 2012 yılında yapılan değişikliklerlerle sekiz yıllık zorunlu eğitimden 12 yıllık zorunlu kademeli eğitime değiştirilmiştir. Kademeli eğitim birinci kademede dört yıl süreli ilkokulu (1.2.3.4. sınıflar), ikinci kademede dört yıl süreli ortaokulu (5.6.7.8. sınıfları) kapsamaktadır. Üçüncü kademede ise dört yıl süreli lise (9. 10. 11. 12. sınıflar) eğitimi yer almaktadır. (URL- 16, 2022).

'Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 11. Maddesi'ne göre: İlkokulların birinci sınıfa, kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 69 ayını dolduran çocukların kaydı yapılır. Ayrıca 66, 67 ve 68 aylık çocuklardan velisinin yazılı isteği bulunanlar da ilkokul birinci sınıfa kaydedilir (URL- 17, 2022).'

Bu doğrultuda temel eğitim için gerekli derslik alanlarları, sabit derslikler, branş derslikleri, uygulama mekanları ve 8 yıllık zorunlu eğitim modeli için gerekli yeni mekan standartları düzenlenmeye başlanmıştır (Çınar, Çizmeci ve Akdemir, 2007).

Türkiyede resmi ve özel olmak üzere toplamda 24.576 tane ilkokul vardır. Toplam öğrenci sayısı 5.328.391, öğretmen sayısı 306.937, derslik sayısı ise 264.740'dır (Milli Eğitim İstatistikleri, 2020/21).

Tablo 2.3. Türkiye'de Okullaşma Oranları 2020

Öğretim yılı	Okullaşma oranı	İlkokul			Ortaokul			Ortaöğretim		
		Toplam	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**
2015/'16	**Brüt**	**99,2**	98,9	99,5	**107,1**	105,5	108,9	**109,9**	112,3	107,3
	Net	**94,9**	94,5	95,2	**94,4**	94,4	94,4	**79,8**	79,4	80,2
2016/'17	**Brüt**	**96,0**	95,9	96,0	**105,3**	104,5	106,1	**106,9**	110,0	103,7
	Net	**91,2**	91,1	91,2	**95,7**	95,6	95,8	**82,5**	82,7	82,4
2017/'18	Brüt	96,9	96,9	96,8	102,5	101,6	103,4	108,4	112,1	104,5
	Net	**91,5**	91,4	91,7	**94,5**	94,3	94,7	**83,6**	83,8	83,4
2018/'19	**Brüt**	**98,4**	98,6	98,2	**100,3**	99,4	101,3	**108,9**	112,2	105,3
	Net	**91,9**	91,8	92,1	**93,3**	92,9	93,6	**84,2**	84,5	83,9

(URL- 18, 2022).

Millî Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında uygulamaya geçirilen ve e-Devlete ulaşma adımlarının en önemlilerinden biri de "Millî Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Yönetim Bilgi Sistemi (MEBSİS)" dir (Gültekin ve Anagün, 2006).

2.5.3. Avrupa'da İlköğretim Eğitiminin Temel İlkeleri

Avrupa Birliği 27 üye ülkeden meydana gelmektedir. Üye sayısındaki çokluktan ötürü Avrupa Birliği ülkeleri arasında sabit bir eğitim sistemi sağlanamamıştır. Ancak bu çeşitlilik Avrupa Birliği ülkeleri için bir kargaşaya sebep olmamış tam tersine farklı eğitim sistemleri eğiticilere ilham vermiş ve birbirleri ile koordinasyonlu bir şekilde çalışmalarını sağlamıştır. Bu sistem içerisinde farklı yaklaşımlardan yararlanıp eğitimde devamlı bir iyileştirme amaçlanmaktadır. (Sağlam, Özdoğru ve Çiray, 2011).

Avrupa eğitim sistemi hakkında çalışmamızın diğer bölümlerinde değerlendirmeler yapıldığı için bu bölümde sadece İngiltere örneğini açıklamaya çalışacağız. İngiltere'de okulöncesi eğitim ilköğretim eğitimi içerisinde devam eden bir süreçtir. Bu süreç 5-11 yaş arasındaki sıkala içerisindedir. Okulöncesi döneminde ödevlendirme sistemi yapılmaktadır. Okuma yazamanın yanı sıra matematik eğitimi de verilmektedir. Çoğunlukla ücretsiz olan bu eğitim sistemi genellikle öğrencilerin evlerine yakındır. Bazı özel okullar da İngiltere'de mevcuttur. Middle School özel okullarında 8-9 veya 12-14 yaş aralığındaki çocuklar eğitim görebilmektedir. Daha sonra da '*Senior School'* ismindeki okullarda, belli bir ücret karşılığında eğitimine devam edebiliyorlar. Bu dönemi tamamlayan 11 yaşındaki öğrenciler, 11 Plus adındaki sınava girerek ne tür bir ortaokula gideceği belirleyebilmektedir. Tüm bu süreç içerisinde çocuklardan belirli düzeyde yaratıcılık, kendilerini rahat bir şekilde ifade edebilme, sosyalleşme ve görselliğe özen gösterme beklenmekte, bu amaçların gerçekleşebilmesi için her bakımdan sağlıklı bir eğitim süreci verilmektedir. (URL-19, 2022).

2.6. Mesleki Eğitim

2.6.1. Mesleki Eğitimin Tanımı

Mesleki eğitim en genel anlamıyla bireylerin çalışma hayatlarını belirlemiş bir meslek bölümünde, üretim olarak herhangi bir aşamada yer edinebilmesi için gereken asgari düzeyde yeterliliğin ve genel iş kültürünün kişide bulunmasıdır. Farklı alanlarda yer edinecek kişiler yetiştirilerek uzmanlık eğitimi düzeyinde mühendislik, fen, matematik bilgisi, tarım, sağlık, beslenme, ticaret gibi becerilerin sağlanmasıdır. Bu, bireylerin becerilerini geliştiren bir düzeydir (Yıldız, 2008).

2.6.2. Türkiye'de Mesleki Eğitim

Türkiye'deki mesleki eğitimin tarihine baktığımızda 12. yüzyıldan günümüze kadar ulaşan bir süreci içerdiğini görmekteyiz. Bu süreç içerisinde mesleki eğitim dönemsel değişimler yaşamış ve gelişmiştir. 12. ile 18. yüzyıllar arasında mesleki eğitim geleneksel olarak devam etmiş, esnaf ve zanaatkârlar teşkilatlarında usta çırak ilişkisi içerisinde mesleki eğitim verilmiştir. Selçuklu döneminde Ahilik adıyla kurulan esnaf

teşkilatı Osmanlı döneminde Yonca ve Gedik ismini alsa da asıl amacını devam ettirmiş ve reayaya mesleki eğitim verip ve çeşitli alanlarda ustalar ve çıraklar yetiştirmiştir. Çeşitli dönemlerde farklı isimlerle anılan bu esnaf teşkilatları usta, çırak, kalfa eğitimi dışında mesleki değer etik ve ahlaki kuralların öğretildiği, iş terbiyesinin verildiği kurumlar olarak tanımlanmaktadırlar (MEB, 2018).

Cumhuriyet döneminde 1927 yılına gelindiğinde MEB'in görev ve hizmet alanına dâhil edilen mesleki ve teknik eğitim, 1933 yılında bakanlığa bağlı olarak kurulan Mesleki ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü yönetiminde idare edilmiştir. 1934 yılında ise Bakanlıklar Arası Kurul'da yurt dışından gelen uzmanlar tarafından hazırlanan raporlarda nitelikli eleman ihtiyacının çırak okulları ile karşılanması, akşam sanat okulları ve kısa süreli kurslar açılması teklif edilmiştir (MEB, 2018).

Türkiye'deki eğitim sistemine göre mesleki ve teknik eğitim ortaöğretimde başlamaktadır. Bu eğitim öğrencilerin yetenekleri dâhilinde eğitim almalarını, yeteneklerini üst seviyeye taşımalarını, hizmet, zanaat, sanayi ve tarım gibi sektörlerde bilgili ve nitelikli eleman yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu da ülkenin temel ihtiyaçlarını karşılamada, nitelikli iş gücü oluşturmada ve ülkenin uluslararası rekabet gücünü oluşturmada büyük bir öneme sahiptir. Milli Eğitim Bakanlığı kontrolünde örgün eğitim dâhilindeki mesleki eğitim, meslek liselerinde verilmektedir. Bu liselerden mezun olan öğrenciler bitirdikleri alanın devam niteliğinde olan meslek yüksekokullarına veya en yakın programa sınavsız yerleşme ve eğitimlerine devam etme haklarına sahiptirler. Lisans eğitimine devam etmek isteyen mesleki eğitim öğrencileri Yükseköğretim Kurulu'na bağlı olan üniversitelerde YÖK tarafından yapılan sınav sonucu başarı sıralamalarına göre ilgili bölümlere yerleştirilirler. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ)'ne göre yeterlilik eğitiminin dört aşaması Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetimi altında olmalıdır. Meslek Yüksek Okulları'ndaki eğitim ise beşinci seviyeye denk gelmektedir. Mesleki eğitimin kalitesini arttırmak amacıyla ülkemizde özverili ve hassas çalışmalar yapılmaktadır. Mesleki eğitim ayrıca yaygın eğitim aracılığıyla da verilmekte, nitelikli bireyler yetiştirmek için MEB desteği sağlanmaktadır (Yazıcı, Türkmen ve Aydemir, 2015).

1986 yılında yayımlanan Mesleki Eğitim Kanunu'nun 3. maddesine göre aday çırak "Çıraklığa başlama yaşını doldurmamış ve çıraklık döneminden önce kendisine işyeri ortamı tanıtılan, sanat ve mesleğinin ön bilgileri verilen kişiyi", kalfa "Mesleki bilgi ve yeterlilikliği olan, usta ile çırak arasında ustanın denetiminde çalışan kimseyi", usta "Mesleğinde uzman olmuş, çözüm odaklı problemlerin üstesinden gelebilen, mali hesaplamaları yapan ve işletmeyi yönetebilecek kapasiteye sahip olan kişiyi", usta öğretici ise "Ustalık yeterliğini kazanmış, aday çırak, çırak, kalfa ile mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerinin iş yerindeki eğitiminden sorumlu, mesleki eğitim tekniklerini bilen ve hayata geçirebilen kişiyi" ifade etmektedir (Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

Daha rahat anlaşılabilmesi için ülkemizdeki mesleki eğitim süreci aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2.4. Mesleki ve Teknik Eğitim Süreci

Mesleki Ve Teknik Eğitim Süreci		
8. Sınıf		
Merkezi Sınav	Mahalli Yerleşme	
Anadolu Teknik Programı	Anadolu Meslek Programı	Meslek Eğitim Merkez Programı

(MEB, 2018).

Ortaöğretimden sonra yükseköğretimini tamamlamak isteyen meslek lisesi öğrencileri için ön lisans müfredatı iki yıl, lisans müfredatı dört yıla kadar uzamaktadır. Tıp ve muhendislik fakültelerinde bu süre dört yıldan fazla da olabilmektedir. Bunun yanında üniversiteden mezun olan öğrenciler istekleri doğrultusunda yüksek lisans da yapabilmektedirler. Mesleklerin edinme süreleri belirlenmiştir. Birçok meslek için dört yıl yeterli bir süredir. Üniversite bitiminde ise yüksek lisansın yapılması meslekte uzmanlaşmaya yöneliktir (Başaran, 1989).

3. TURİZM SEKTÖRÜ

3.1. Turizm Nedir?

Turizm alanında yapılan çalışmalar, etkinlikler gün geçtikçe artmakta bu da turizmin sabit bir tanımını yapmayı zorlaştırmaktadır. En basit şekliyle tanımlayacak olursak "Bireylerin sürekli olarak yaşadıkları mekanların dışına seyahat etmeleri; yolculukları sırasında yaptıkları etkinlikler ve ihtiyaçları doğrultusunda turistik tesislerden faydalanmalarıdır." (Tuna, 2016: 5).

TDK' ya göre ise turizm kelimesi "*Dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla yapılan gezidir. Bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümüdür*" (URL-21, 2022).

Turizm sektörü verilen hizmetin niteliğine göre değişen, içinde yoğun emek barındıran bir sektördür (Orhan, 2015: 17). Günümüzde ülkenin ekonomik açıdan kalkınmasında turizmin önemli rolü vardır. Bu nedenle turizm günümüzde en önemli sektörler arasında yer almaktadır. Bu durum turizmi ön plana çıkarmış, çok hızlı bir gelişme göstermesine yardımcı olmuştur. Turizm alanındaki bu hızlı gelişmeler beraberinde nitelikli iş gücü açığı getirmiş, eğitim alanındaki eksiklikleri ortaya çıkarmıştır.

Evrensel manada turizm sektöründe 238.277.000 işçi bulunmaktadır. Dünya genelinde turizm ve ağırlama sektörü süratle büyürken yetişmiş iş gören sıkıntısı nedeniyle işletmeler eğitimli iş göreni elinde tutma problemi yaşamaktadır (Richardson, 2009: 382). Personelin eğitimi, tecrübesi, yetenek ve güdülenmenin rekabette avantaj sağladığı gibi işletmelere de bağlılık sağlamaktadır (Kusluvan, 2000: 251; Akt. Avcı, 2011: 2). Turizm sektöründe arz edilen hizmet kalitesinin en mühim parçası, alandaki iş gücünün teorik ve pratik yeterliliğidir (Üzümcü ve Alyakut, 2017: 1).

3.2 Türkiye'de Turizm Sektörü ve Türkiye'ye Karşı Olan İlgi

Turistik anlamda tanıtım, bir ülkenin turizm ilgisini meydana getiren, doğa, kültür, tarih, arkeoloji, deniz, güneş vb. kaynaklar ile turistik potonsiyelin her türlü teşvik

edici tekniklerini kullanarak potansiyel turistleri bilgilendirme ve ülkenin turistik potansiyali hakkında pozitif bir çerçeve oluşturma faaliyetlerinin bütünüdür (Özer, 2012).

Personel ihtiyacını giderebilmek için Kültür ve Turizim Bakanlığı tarafından hazırlanan kurslar faaliyete geçmeli ve bireyler yetiştirilmelidirler. Günümüz şartlarına uygun bir şekilde eğitim merkezleri tekrar güncellenmeli ve turizmin büyümesinde düzenlemelere gidilmelidir. Teorik derslerden daha çok pratiğe ağırlık verilmelidir (Olcay, 2008).

Turizmin Türkiye'ye kazandırdığı ziyaretçi sayıları incelendiğinde 2016 yılında 25 milyon olduğu görülmektedir. 2016'da turizm geliri 22 milyar dolar olarak tespit edilmiştir. Türkiye turizm potansiyelinin yüksek olduğu ve sadece deniz, kum, güneş turizmi değil kültür, inanç, sağlık, avcılık, mağara, yayla, kongre turizmi gibi pekçok alanlarda geniş yapıya sahip bir ülkedir (URL- 22, 2022).

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yayımladığı verilere göre 2019 yılında Türkiye'ye en çok turist gönderen ülkeler sırasıyla Rusya, Almanya, Bulgaristan, İngiltere ve İran'dır. 2019 yılında Türkiye'den yurt dışına giden turistlerin en çok tercih ettiği ülkeler sırasıyla Bulgaristan, Gürcistan, Yunanistan, İran ve Almanya olmuştur. Dünya Turizm Örgütü Ocak 2020 Barometresi verilerine göre 2018 yılında en çok turist çeken ülkeler Fransa, İspanya ve ABD'dir. Türkiye sıralamada 45,8 milyon turist sayısıyla 2018'de en çok ziyaret edilen 6. ülke konumundadır. 2017 yılında ise Türkiye'nin 8. sırada olduğu görülür (URL- 23. 2022).

> "Turizm gelirlerinin Türkiye'nin dış ticaret açığını kapatmadaki payı ise; 1996 yılında %39 iken, 2012'de %43'dür. Türkiye'nin 2013 yılı ihracatı 151.8 milyar $, dış ticaret açığı 99.9 milyar $, turizm gelirleri 28 milyar $'dır (T.C. Ekonomi Bakanlığı, 2014: 7, 22). Bu rakamlara göre hesaplandığında, turizmin dış ticaret açığını kapatmadaki payı %28, ihracata oranı ise %18,4 dolayında gerçekleşmiştir ki bu değerler turizmin Türkiye için önemini ortaya koymaktadır (Aydın, 2015). "

Ülkemizdeki bazı şehirlerin turizme katkısından bahsedecek olursak: Antalya, Muğla, İzmir ve Aydın'ın tarihi ve kültürel değerlerin yanı sıra deniz turizmi ve doğal

güzellikleriyle de ön plana çıktıkları görülmektedir. Nevşehir ve Denizli'nin tarihi ve kültürel değerlerin yanında doğal güzellikleriyle de ön plana çıktıkları görülmektedir. Gaziantep ve Hatay'ın tarihi ve gastronomik değerleri başta olmak üzere kültürel değerleriyle de ön plana çıktığı görülmektedir (Köşker, Albuz ve Ercan, 2018).

> "Uluslararası turist sayısı 1950 yılında sadece 25 milyon kişi iken, 2013 yılında 1 milyar 87 milyon kişiye ulaşmıştır. Uluslararası turist sayısının, 2010 yılından 2030 yılına kadar her yıl ortalama %3,3 büyümesi ve 2030 yılında 1 milyar 800 milyon kişiye ulaşması beklenmektedir. Turizm gelirleri açısından bakıldığında; 2012'de 1 trilyon 78 milyar $ olan toplam uluslararası turizm gelirleri, 2013 yılında 1 trilyon 159 milyar $'ı geçmiş olup, 2013 yılında, 2012'ye göre hem turizm gelirleri hem de turist sayısı, reel olarak %5 büyümüştür. Tablo 1'de görüldüğü gibi dünyanın en büyük turizm bölgesi, hem turist sayısı (%52) hem de turizm gelirleri (%42) itibariyle Avrupa'dır. Asya-Pasifik ve Amerika bölgelerinin turist sayısındaki payları sırasıyla %23 ve %15 olmasına rağmen, turizm gelirlerinden aldığı payların yine sırasıyla %31 ve %20 olması dikkat çekicidir. Diğer bölgelerde turist sayısı fazla olmasına rağmen, turizm gelirleri daha düşük kalmaktadır" (Aydın, Darıcı ve Taşçı, 2015).

3.3 Türkiye'de Turizm Geliri, Ziyaretçileri, Ziyaretçi Türü

Türkiye'ye gelen ziyaretçiler, ziyaretçi türü, türizm geliri ile ilgili yüzysel bilgiler aşağıda ki tabloda verilmektedir. Tabloda ki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı verememektedir.

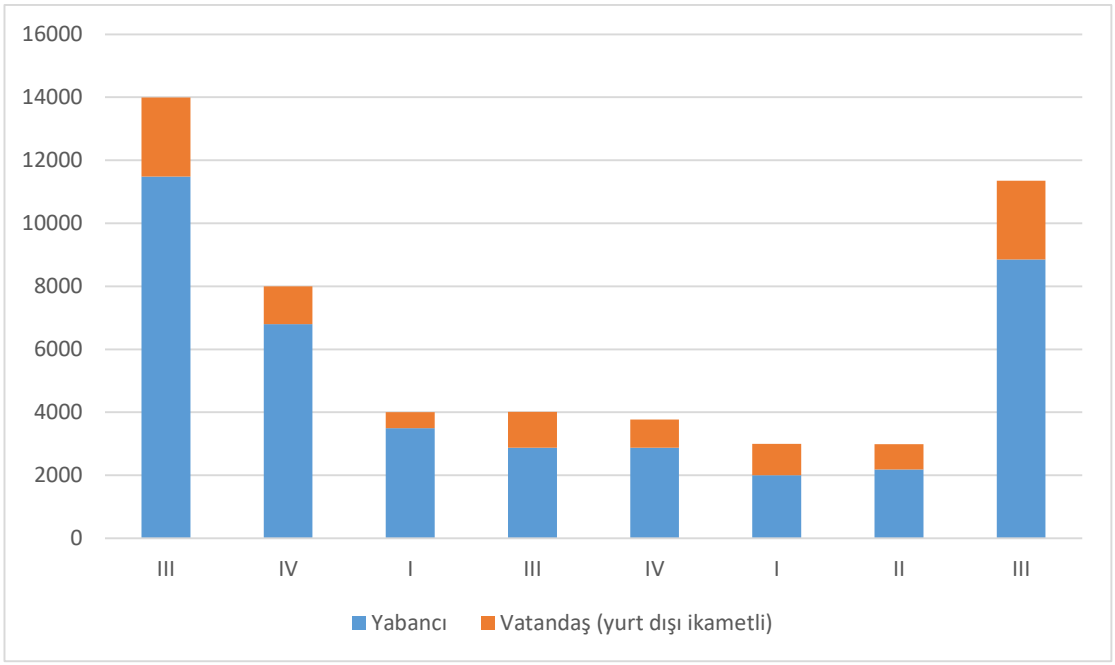
(1) Değişim oranı: 2021 yılı II. Çeyreği hariç bir önceki yılın aynı çeyreğine göre hesaplanmaktadır

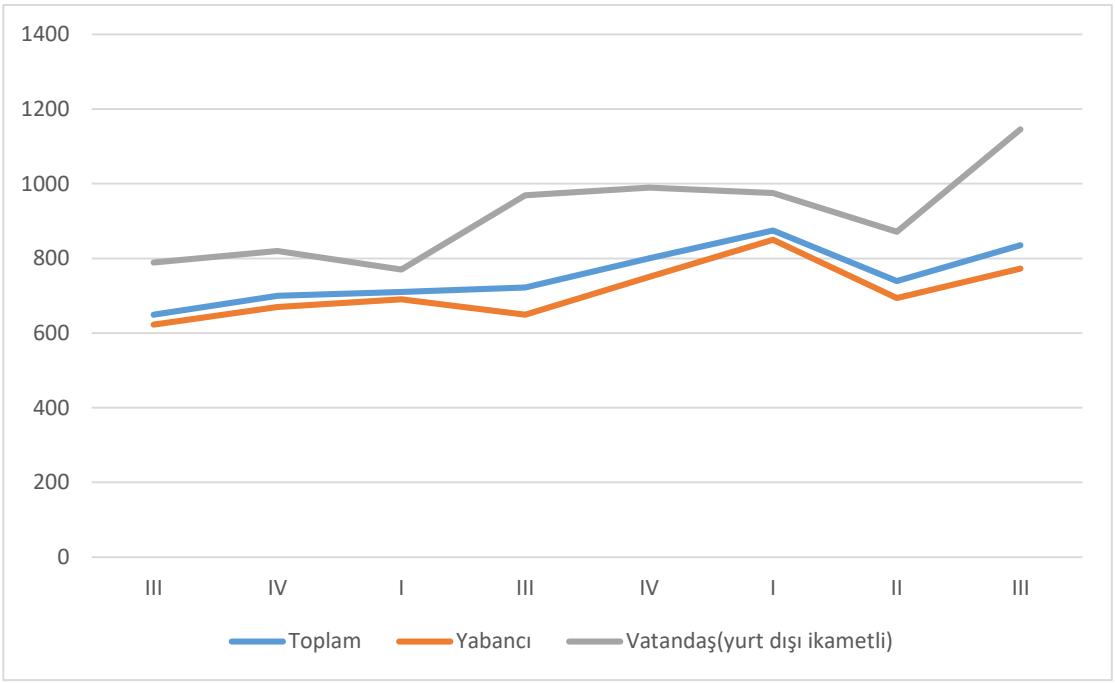
(2) Koronavirüs (COVID-19) nedeni ile sınır kapılarında anket yapılamadığından, 2020 yılı II. Çeyreğe ilişkin

Tablo 3.1. Turizm geliri ve ziyaretçi sayısı, III. Çeyrek

Temmuz-Eylül, 2021							
Çıkış Yapan Ziyaretçiler							
Yıl	Çeyrek	Turizm geliri (Bin $)	Değişim oranı (%)	Kişi sayısı	Değişim oranı (%)	Kişi başı ortalama harcama ($)	Gecelik ortalama harcama ($)
2020	**Yıllık**	**12 059 320**	**-65,1**	**15 826 266**	**-69,5**	**762**	**61**
	I	4 101 206	-11,4	5 639 413	-15,1	727	70
	II	-	-	-	-	-	-
	III	4 044 356	-71,2	5 604 155	-74,1	722	61
	IV	3 913 758	-50,4	4 582 698	-57,7	854	54
2021	I	2 452 213	-40,2	2 600 468	-53,9	943	56
	II	3 003 628	-	4 066 210	-	739	57
	III	11 395 117	181,8	13 640 672	143,4	835	74

Ziyaretçi Türüne Göre Turizm Geliri, III. Çeyrek, 2021

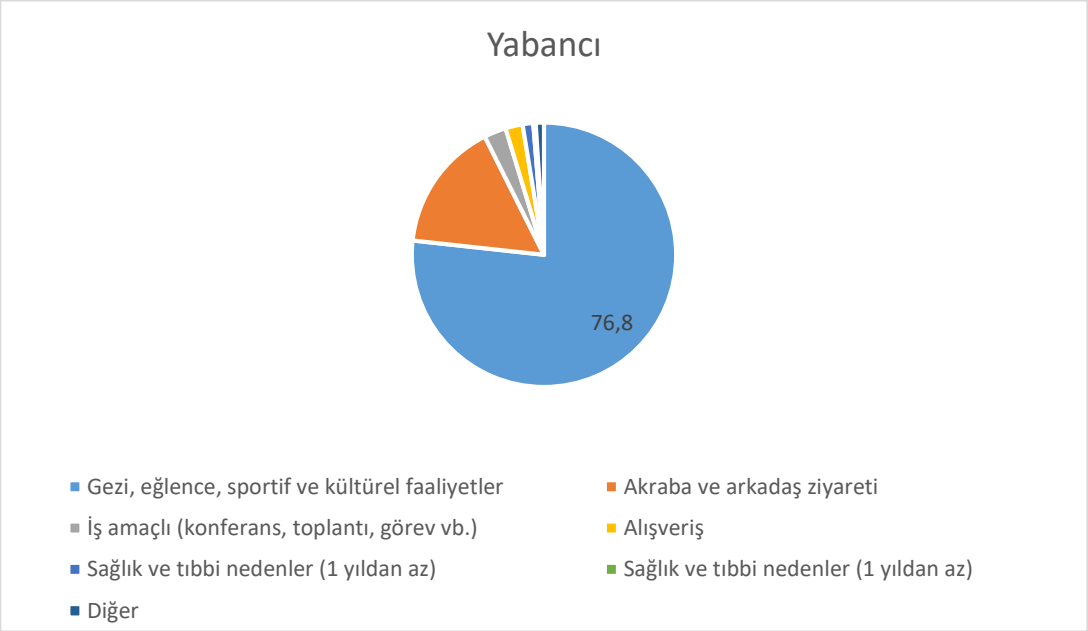

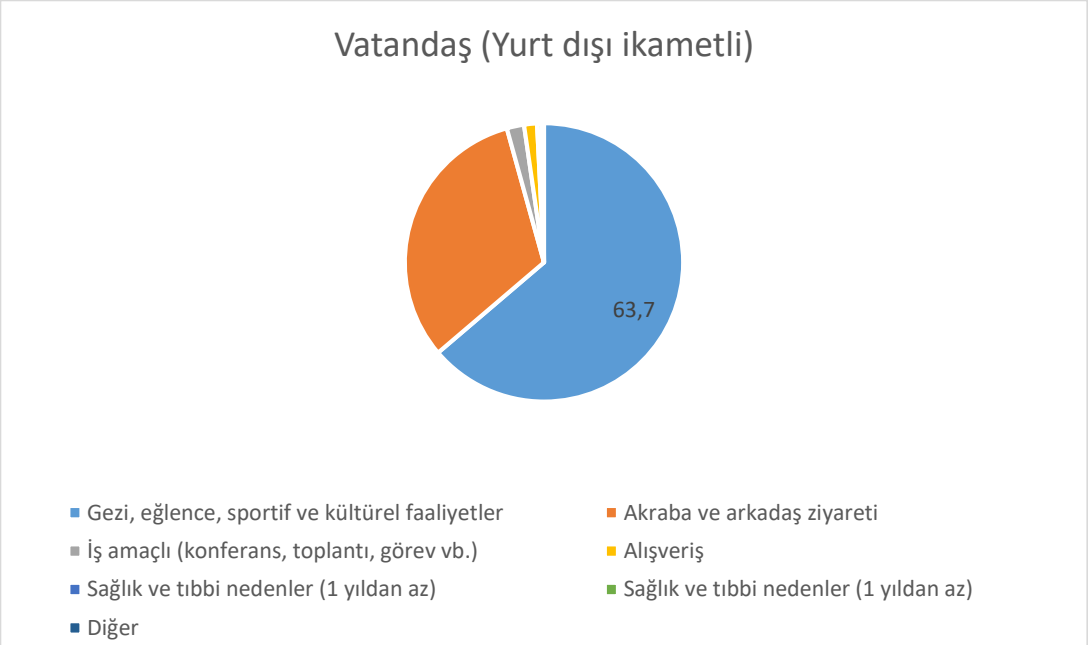
Şekil 3.1. Ziyaretçi türüne göre turizm geliri, III. Çeyrek, 2021

Koronavirüs (COVID-19) nedeni ile sınır kapılarında anket yapılamadığından 2020 yılı II. çeyreğe ilişkin veri yayımlanamamıştır.

Bu çeyrekteki tüm harcama türleri geçen yılın aynı çeyreğine göre artmıştır. Bu artış konaklamada %251,3, tur hizmetleri harcamasında %233,4 ve spor, eğitim, kültür harcamasında %224,6 oranında olmuştur.

Şekil 3.2. Geliş amaçlarına göre ziyaretçiler, III.Çeyrek, 2021

Şekil 3.3. Yurt dışı ikametli vatandaşların faaliyetleri

(1) Oranlar beraberinde giden kişi hariç hesaplanmıştır.

Turizm giderlerinin geçen yılın aynı çeyreğine göre %363,5 arttığı görülmektedir.

3.4. Turizm Eğitimi

Gelişmekte olan ülkelerde kalkınmanın en önemli gücü turizm sektörü olarak görülmektedir. Turizm işletmelerinin sayısı ve kapasitesi çok hızlı bir şekilde gelişme göstermiş ve bu hızlı gelişme ile birlikte turizmde de nitelikli iş gücü açığı ortaya çıkmıştır (Kızılırmak, 2012: bir; Akt. Aksu ve Bucak, 2012: 2). Bu hızlı gelişme ile birlikte rekabet ortamı oluşmuş, bu rekabet ortamında var olabilmek için nitelikli insan gücü temel şart olmuştur (Ünlüönen, 2000: 218; Akt. Aksu ve Bucak, 2012: 2). Turizm eğitimi insanın insana doğrudan hizmet etmesini öğretir. Bilgi, beceri, hoşgörü, insan sevgisi, turizm bilincini öğretmektedir (Gürdal, 2002: 39; Akt. Orhan,2015: 23). Turizm sektörünün ve turizm ekonomisinin halka ve öğrenim gören gençliğe öğretilmesi (Gürdal, 2002: 391; Akt. Orhan,2015:24) ülkenin turizm kaynaklarının farkına varılması, kaynakların korunması, ülke ekonomisine turizm katkısının en üst seviyede olmasını amaçlamaktadır (Eren vd., 2013: 19; Orhan, 2015:24). Turizm konusunda nitelikli, kaliteli personel ve yönetici yetiştirilmesi için yapılan çalışmalar turizm eğitimi kapsamında yapılmaktadır (Gürdal, 2002: 391; Orhan, 2015: 24).

Ekonomik, sosyal, kültürel ve doğal çevre ile sürekli etkileşim içerisinde olan turizm ulaşım, konaklama, yeme - içme, eğlence, alışveriş ve seyahat sırasındaki diğer tüm hizmetleri içeren bir olgudur (Tuyluoğlu, 2003: 9).

Turizm eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalara genel olarak, öğrenci bakış açısı, turizm sektörünün bakışı ve turizm eğitmenlerinin bakış açısı perspektifinden yaklaşıldığı görülmektedir. Bunlardan daha çok öğrenci perspektifi dikkate alınmaktadır. Öğrencilerin gelecek beklentileri, memnuniyet beklentileri, kariyer planlamaları, mezun olduktan sonra farklı mesleklere yönelmelerinin nedenleri araştırılmış araştırılmaya da devam etmektedir (Üzümcü ve Alyakut, 2017: 2).

Teknoloji birçok alanda büyük ilerleme gösterse de turizm alanında yapılan işlerde ağırlıklı olarak yapılan emeğin üretilip sunulması ön plandadır. Bunda da insan gücüne

ihtiyaç duyulur (Kozak, 2009: 1). Eğitim ihtiyacının ortaya çıkmasında sektörün gelişimi, turizm bilincinin oluşması ve kalite beklentilerinin artmasının önemli etkisi vardır (Kozak vd., 2009: 2). Diğer sektörlere kıyasla teknoloji, insan emeğinin önüne kolay kolay geçememektedir. Bu nedenle insan unsuru ön plana çıkmaktadır (Uzun, 2009: 1; Orhan, 2015: 17). Sektörün dinamik yapısından dolayı eğitimde de dinamik bir yapıda olması gerekmekte, verilecek eğitimin her aşaması bireyi geliştirebilecek bilgi ve becerilerle donatılmalıdır (Hacıoğlu vd., 2008:15; Aksu ve Bucak, 2012: 2). Turizm eğitimi sektörde çalışacak olan personelin genel ve mesleki bilgilerini artırmayı, onlara turizm bilincini aşılamayı hedeflemektedir (Aksu ve Bucak, 2012: 3).

Turizmi eğitimi alanında üstünde durulan asıl konu mesleki eğitimdir. Mesleki eğitim, bir toplumdaki bireylerin meslek sahibi olabilmeleri için o mesleğe yönelik bilgi, becerileri, yeteneklerini geliştirip mesleğe hazır olma sürecidir (Üzümcü ve Alyakut, 2017: 2). Turizm alanına özgü verilen eğitimin yalnızca şekil merkezli değil toplumu da gözünde bulunduran bir eğitim olması gerekmektedir (Tarakcıoğlu, 2005: 44; Aksu ve Bucak, 2012: 3). Turizm eğitimi, mesleki eğitimin yanında akademik olarak da üzerinde durulan bir disiplin olmuştur ve birçok alanla ilişkili olması, çoklu disiplin olarak gelişmesine katkı sağlamıştır (Kozak, 2009: 2).

3.4.1. Turizm Eğitiminin Amaçları

Turizm eğitiminin amacı turistik bölgelerin muhafaza edilmesine yönelik çalışmalar yapmak ve turistlere karşı dürüst hizmet anlayışını geliştirmektir (Tolay, 2012: 83; Orhan, 2015: 24). Türkiye'de verilen turizm eğitiminin iki temeli amaçladığı görülmüştür. Bu amaçlardan ilki toplumu temel turist hakkında bilgilendirmek ve turizme daha anlayışlı bir alan hazırlamaktır. İkinci ise bireysel temeldir. Turizm sektörünün büyümesi, ekonomiye olan katkının artması için turizmin çeşitli dallarında geliştirilmiş kalifiye personel yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Orhan, 2015: 25).
Mesleki turizm eğitiminin amaçları belirlenmiştir. Hacıoğlu'na göre (Hacıoğlu, 2008) bu amaçlar kişileri bilgi vasıtası ile çağırıp daha kolay iletişim sağlamayı, turizm iş kolunun büyümesine katkıda bulunmayı, alanda gelişmiş tecrübeli çalışan sağlamayı, turizmin finansal iyileşmedeki konumunu ve değerini anlatmayı, pozitif turizm bilincini yaratmayı, turizme ilgi çekmeyi, çalışanların bilgi ve becerilerini arttırmayı,

mesleki formasyon kazandırmayı ve nitelikli turizm eğitmenleri yetiştirmeyi amaçlanmaktadır (Aksu ve Bucak, 2012).

Her eğitim kademesi için belirlenen amaçlar şunlardır:

- Lisans programının amacı turizm endüstrisine başlangıç düzeyde yönetici yetiştirmektir.
- Yüksek lisans programının amacı belli mesleklere eğilim göstermiş kişiler olarak turizm sektöründe aktif olabilecek yüksek derecede yönetici olmalarını sağlamakve iyi araştırmacılar geliştirmektir.
- Doktora programının amacı ise turizm bölümünde bilimsel araştırmalar üzerine çalışmak, sorunları gidermek, öğrenme etkileşim becerilerini geliştirmek ve üst düzey normlarda bilgiye donatmadır (Aksu ve Bucak, 2012).

Tablo 3.2. Turizm Eğitimi Üzerine Yapılmış Çalışmalar

Yazarlar	Temel Bulgular
Kızılırmak, Kuşluvan, (2000) **Ağaoğlu, (1991** **Tüylüoğlu, (2003)** **King, vd., (2003)** **Altman-Brothers, (1995)**	Turizm eğitimi almış olan mezunların büyük bir çoğunluğunun turizm sektörü dışında çalıştıkları tespit edilmiştir. Turizm sektörünün iş gücü ihtiyacını turizm eğitimi değil, iş gücü ihtiyacı karşılamakta olduğu görülmüştür.
Ünlüönen, (2004) **Kuşluvan, (2000)**	Araştırmaya katılan öğrencilerin bölümü severek okumadıkları saptanmıştır. Okumakta oldukları programı ve mezuniyet sonrası iş imkanları ile ilgili değerlendirmelerinde olumsuz yönde değiştikleri görülmüştür.
Aksu ve Köksal, (2005)	Öğrencileri olumsuz turum sergileyenler ve bölümlerini bilinçli bir şekilde seçmiş olanlar olarak iki bölüme ayırmıştır.

Tablo 3.3 Devamı…

Güzel, (2006) **Aktaş ve Boyacı, (1992)**	Yükseköğretim kurumlarında eğitim alan öğrencilerin tatmin düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Eğitim programının öğrencilerin beklentisinin altında olduğu tespit edilmiştir.
Kozak ve Kızılırmak (2001)	Turizm eğitimi almış mezunların zamanla turizm sektöründe çalışma isteklerinin olmadığı görülmüştür. Staj yapan öğrencilerin, yapmayan öğrencilere göre daha olumsuz tutum içerisinde olduğu görülmüştür.
Pelit ve Güçer (2006)	Öğrenciler, eğitim esnasında yapılan staj uygulamasının yarar sağlamadığını ve staj yaptıkları kurumların kendilerini ucuz iş gücü olarak gördüklerini ifade etmiştirler. Bunun yanında staj uygulamalarından memnun olmadıkları ve meslekten uzaklaştıklarını ifade etmiştirler.
Ulama, Batman, Ulama (2015)	Yapılan araştırmada lisans düzeyindeki öğrencilerin turizm endüstrisine yönelik algılarının genellikle olumlu olduğu ve turizm endüstrisinin kendine özgü olumsuzluklarının farkında olarak bu eğitime kendi istekleriyle geldikleri tespit edilmiştir.
Üzümcü, Alyakut ve Gürsel, (2015)	Mesleğin geleceğine yönelik bakış açıları ve öğrencilerin turizm eğitimi alma nedenleri araştırılmış ve ücretlere ve kariyer imkanlarına göre öğrencilerin turizm eğitimini tercih etme nedenleri tespit edilmiştir.
Çuhadar ve Çetintürk, (2016)	Ön lisans düzeyindeki öğrencilerin birçoğunun turizm sektörüne yönelik olumlu tutum içerisinde olduğu görülmüştür.

Tablo 3.4. Devamı…

Demir ve Demir, (2016)	Kişilerin beklenti ile memnuniyet düzeyleri arasında boşluk olduğu, ters yönlü bir ilişki olduğu ve bu faktörlerin kariyer planlamasını olumsuz etkilediği görülmüştür.
Temizkan, Behremen, (2017)	Yapılan araştırmada turizm diplomalılarının öğretim kurumlarında akademisyen ve idareci olmalarının önünde engeller olduğu, turizm doktoralılarının ve doçentlilerinin çoğalması gerektiği tespit edilmiştir.

(Baltacı, vd., 2012; Üzümcü, Alyakut, 2017

Turizm eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırmaların genellikle öğrenci, turizm sektörü ve turizm eğitmenleri olmak üzere üç boyutta ele alındığı ve konuya farklı perspektiflerden yaklaşıldığı görülmektedir. En fazla çalışmanın öğrenci perspektifinden yapıldığı, en az araştırılmış olanın ise turizm eğitimi veren akademisyenlere yönelik çalışmalar olduğu tespit edilmiştir (Üzüncü ve Alyakut, 2017: 5).

3.4.2. Tarihte Turizm Eğitimi

Turizm eğitiminin tarihsel sürecine baktığımızda planlı dönemde resmi olarak açılan okulların eğitim verdiğini, planlı dönemin öncesinde ise Ankara ve İzmir'de ticaret meslek liselerinde turizm mesleki eğitim kursları açıldığını görürüz. Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde turizm daha çok seyyahlar için tercümanlık olarak ele alınmıştır. Tercümanlık için herhangi bir eğitim söz konusu olmamış, yabancı dil bilen herkes tercümanlık yapabilmiştir.

Planlı dönem içerisinde ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimine yer verilmiştir. Ortaöğretimde ilk olarak resepsiyon, servis ve mutfak bölümleri açılmış daha sonraki yıllarda bunlara kat hizmetleri ve seyahat acenteciliği bölümleri de eklenmiştir (MEB, 1999:23; Aksu ve Bucak, 2012).

3.4.3. Günümüzde Turizm Eğitimi

Turizm eğitimi günümüzde örgün turizm eğitimi ve yaygın turizm eğitimi olarak ikiye ayrılmaktadır. Örgün turizm eğitimi diplomayı ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde veren okullardır (Atay ve Yıldırım, 2008: 395; Aksu ve Bucak, 2012: 5). Yaygın turizm eğitimi ise sertifikaya yöneliktir. Resmi veya özel kurumlar tarafından yapılan kısa süreli mesleki kurslardır (Kızılırmak, 2012: 2; Aksu ve Bucak, 2012: 5). Örgün turizmin amacı turizm sektörünün değişik dalları için nitelikli ve bilinçli personel yetiştirmektir. Yaygın turizm eğitiminin amacı ise toplumda turizm bilincini uyandırmaktır.

Yaygın eğitim örgün eğitimi tamamlayıcı nitelik taşımaktadır (Üniversite-Toplum Dergisi, 23 Kasım 2014; Orhan, 2015: 44).

Tablo 3.5. Türkiye'de yaygın turizm eğitimi veren kurum ve kuruluşlar

Kültür Ve Turizm Bakanlığı
• Araştırma Ve Eğitim Genel Müdürlüğü • Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığı • Yaygın Eğitim Dairesi Başkanlığı • Turist Rehberliği Dairesi Başkanlığı
Milli Eğitim Bakanlığı
• Ticaret Ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü • Çıraklık Ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü • Çıraklık, Mesleki Ve Teknik Eğitimi Geliştirme Ve Yaygınlaştırma Dairesi Başkanlığı • Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı
Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı • İş-Kur İşgücü Uyum Dairesi Başkanlığı
AB Eğitim Ve Gençlik Programları Dairesi Başkanlığı
Meslek Kuruluşları
Açıköğretim Fakültesi • Açıköğretim Sistemi • Uzaktan Eğitim

Tablo 3.3. Devamı…

Sosyal Kuruluşlar
Üniversiteler
Belediyeler
Özel Eğitim Kurumları
İşletmeler

(Hacıoğlu, vd., 2008).

Tablo 3.6. Türkiye'de yaygın turizm eğitimi veren kurum ve kuruluşlar

MEB Bünyesinde Örgün Eğitim Veren Kurumlar	**YÖK Düzeyinde Örgün Eğitim Veren Kurumlar**
• Anadolu Ticaret Meslek Liseleri • Anadolu Otelcilil Ve Turizm Meslek Liseleri • Anadolu Meslek Liseleri • Özel Anadolu Otelcilik Ve Turizm Meslek Liseleri • Aşcılık Meslek Liseleri	• Meslek Yüksekokulları • Lisans Düzeyinde Yüksekokullar • Lisansüstü Düzeyde Eğitim Veren Üniversiteler

(Hacıoğlu, vd., 2008).

Örgün eğitim, belli bir yaş grubunda yer alan bireylere, Milli Eğitim'in amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programlarıyla okul bünyesinde düzenli olarak verilen eğitimdir (Fidan ve Erden, 1998: 3; Orhan, 2015: 30). Örgün eğitim veren kurumlar belli bir disiplin içinde yürütülmektedir. Kurumlarda verilen eğitimin bakanlık tarafından hazırlanan programlar vasıtasıyla olması bilgilerin doğru ve yeterli olup olmadığının kolay bir şekilde kontrol edilebilmesini sağlamaktadır (İbicioğlu, 2014: 11; Aksu ve Bucak, 2012: 7).

İlk yıllarda kısa süreli hizmet içi eğitimler ön plana çıkarken kurslarla başlayan mesleki eğitimle beraber orta öğretim düzeyinde ardından da yükseköğretim düzeyinde mesleki eğitime gereklilik ortaya çıkmıştır (Kozak, 2009: 2; Orhan, 2015: 21). Bu gereklilik doğrultusunda eğitim aşamaları belirlenmiştir. Eğitim aşamalarına baktığımız zaman devlete ait kurumlar dışında çalışan personelin işletmelerde ve

eğitim merkezlerinde açılan kurslarda eğitim aldıkları görülmektedir. Ortaöğretim düzeyi Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri, Anadolu Ticaret Meslek Liseleri, Anadolu Meslek Liseleri; yükseköğretim düzeyi ise ön lisans, lisans, lisansüstü düzeylerde verilmektedir (Ünlüönen, 2004: 111; Aksu ve Bucak, 2012: 7).

Şekil 3.4. Türkiye'deki turizm eğitim öğretim kademeleri ve bölüm çıktıları

Eğitim piramidinin ilk basamağında yer alan ‘‘Turizm Lise Öğrenimi’’ ile sektörün ihtiyaç duyduğu alt kademe iş gücünün karşılanması amaçlanmaktadır. Eğitim piramidinin ikinci basamağında yer alan ‘‘Turizm Ön Lisans Öğrenimi’’nin amacı sektörün ihtiyacı olan ara iş gücünü yani orta kademe yöneticileri yetiştirmektir (Aymankuy ve Aymankuy, 2002: 33; Orhan, 2015: 31). Turizm eğitim piramidinin üçüncü basamağında yer alan ‘‘Turizm Lisans Öğrenimi”nin amacı sektörün ihtiyacı olan başlangıç seviyesindeki yöneticileri yetiştirmek ve hazırlamaktır (Pauze, 1993: 61; Orhan, 2015: 31). Turizm eğitim piramidinin dördüncü basamağında yer alan ‘‘Turizm Yüksek Lisans Öğrenimi’’nin iki genel amacı vardır. Birincisi, öğrencilere kariyer kazandırmaktır. İkincisi ise turizm sektörüne orta ve üst düzeyde yönetici, eğitici, danışman ve araştırmacı yetiştirmektir (Gharamaleki, 2011: 65; Orhan, 2015: 31). Son basamakta yer alan ‘‘Turizm Doktora Öğrenimi”nin amacı ise öğrencilere genellikle kamu ve özel sektörde akademik kariyer yapmak ve araştırma becerilerini geliştirmek için ileri düzeyde eğitim vermektir (Yeşiltaş vd., 2010: 61; Orhan, 2015: 31).

3.5. Türkiye'de Turizm Talebi

Turizm talebi; turizm sektörünün en önemli unsurlarından birisi olarak görülmektedir. Sektörün ve turizm talebinin kendine has politik, ekonomik, sosyolojik, psikolojik özelliklerine sahiptir (Ödemiş, 2022: 526).

Dış turizm, farklı kültürler içinde farklı ülkelerde yetişen/yaşayan insanların, çeşitli sebepler ile kendi ülkelerinin sınırları dışındaki ülkeleri ziyaret etmeleri iken, iç turizm bir ülkenin vatandaşlarının çeşitli amaçlarla kendi ülke sınırları içinde geçici olarak yer değiştirmelerinden doğan olaylar bütünüdür (Erdoğan, 1995: 464; Tellioğlu ve Tekin 2016, 488-507).

Dış turizmin kuşkusuz en önemli faydalarından biri ülkeye döviz girişi sağlamasıdır. Dış ticaret dengesi açısından bakıldığında, net ihracatı arttırmanın temel olarak iki yolu vardır. Bunlardan birisi ihracatı arttırmak diğeri ise ithalatı azaltmaktır. Dış turizmin getirdiği avantajlar bu noktada ortaya çıkmaktadır. Turizm sektörünün diğer sektörlerle kıyaslandığında ihtiyaç duyulan dövizi daha kısa sürede ve daha az kaynak ve çabayla sağlayabildiği için ülke ekonomisinde önemli bir yeri vardır (Unur, 2000).

Bütün bunların yanında yabancı sermaye girişini artırması, alt ve üstyapının gelişmesine yardımcı olması, diğer sektörleri canlandırması, gelir yaratıcı ve istihdam artırıcı yönleri nedeniyle ekonomik yönde olumlu katkıları olan bir turizm çeşididir. Dış turizmin ayrıca ülkeler arasındaki barış ortamının oluşması, farklı kültürlerin öğrenilmesi ve ulusal kültürlerin oluşması gibi olumlu toplumsal etkileri de bulunmaktadır (Kozak, 2012: 22).

4. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE TURİZM EĞİTİMİ

4.1 Rusya Federasyonu'nda Çocuklarda Turizm Eğitimi

Rusya'nın turizm eğitimine önem veren ülkeler arasında öncelikli sıralamada yer aldığını söyleyebiliriz. Ülkede özellikle çocuklar üzerindeki çalışmalar göze çarpmaktadır. Rusya'daki çocuklar için turizm kapsamlı bir şekilde ele alınmaktadır. Burada turizm çocukların gelişimini çok yönlü bir şekilde destekleyen ve geliştiren program haline gelmiştir. Rusya'daki çocuk turizmi ve çocuklara yönelik turizm eğitimi incelendiğinde eğitime, sağlık turizmine ve en çok da beden eğitimine yönelik çalışmaların olduğunu görürüz.

Özel turist niteliğinde hazırlanan çocuk turizm paketlerinin sayısı oldukça fazladır. Birçok turizm şirketi çocuk turizmi pazarında faaliyet göstermektedir. Hem yurtdışı hem yurt içi tatil paketleri düzenlenmektedir. Çocuk turizminde çocukların eğitimi, sağlıklı bir şekilde yetiştirilme süreçleri fiziksel gelişimin ilki olarak görülmektedir (Maslakova,2009).

Çocuk turizmi kitle turizm türleri arasında yerini almaktadır. Rusya'da çocuk turizmi sadece tatil ve dinlenme değil bunların yanında eğitim, yetiştirme, sağlığın iyileştirilmesi gibi sosyal açıdan oldukça fazla önemli role sahiptir. Bunun turizm pazarının en istikrarlı sektörlerinden biri olduğu tespit edilmiştir. Çocuklarda kültür ve eğitim turizminin gelişmesi için çeşitli standartlarda düzenli eğitim programları ile bütünleştirilmiş bir program geliştirilmiştir. Çocuk turizmi diğer bütün turizm çeşitlerinden özellikle de aile turizminden ayrılmaktadır. Sadece çocukların seyahat ettiği ebeveynleri olmadan yapılan eğitimsel tatil türü olduğu belirtilmektedir. Çocuk turizmi özellikleri aşağıda ki gibi sıralanmaktadır:

- Sorumlu lideri olan organize bir çocuktur,
- Belirli bir yaş kategorisi (okul çağı)
- Konaklama yerlerinde öğretmenlerin konaklamasının da zorunlu olması
- Turların geliştirici ve eğitici olması (Aigina, Tulskaya, 2015).

Tablo 4.1. Çocuk turizmi türleri ve çeşitleri

Amacına göre	**Sürekliliğine göre**	**Bütçe kaynaklarına göre**	**Mevsimine göre**
Bilişsel (geziler dahil okul çocukları için); Spor (spor kampları); Aktif (yürüyüş, robinson ve benzeri.); Sağlık (çocuk kampları, sanatoryumlar, pansiyonlar vb.); Eğitimsel (daha sık yabancı dil çalışması, okul değişimleri)	Kısa süreli (gezi gezileri); Uzun süreli (çocuk kampının değiştirilmesi, sanatoryum, dil kampı)	Ticari; Sosyal	Mevsimsel (tatil); Sezon dışı

(Aigina, Tulskaya, 2015).

Rusya Federasyonu Sosyal Sigorta Fonu çocuklar için sosyal turizmin ana finansmanı durumundadır. Yıllık bir bütçe ayırarak çocukların sağlıklarını iyileştirmesi için sanatoryum tedavisini desteklemektedir (Aigina, Tulskaya, 2015). Rusya Federasyonu'nun çocuklar üzerinde sağlık turizmi alanında birçok çalışmaları mevcut olup bu alanın Sovyetler döneminden beri gelişmekte olduğu görülmüştür.

Zolotareva (2016) çocuk turizmini özel bir turizm kadegorisi olarak nitelendirmekte ve yakın gelecekte Rus toplumlarında aktif potansiyele sahip önemli bir konu haline geleceğini belirtmektedir. Çocuk turizmi, çocuklarda çevre bakış açısının, yeteneklerinin geliştirilmesini, sağlık durumlarının iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Rusya'da çocuk yaz kampları oldukça yaygındır. Bu yaz kamplarında farklı tematik kamplar mevcuttur. Bunlardan turizm ve arkeoloji çocukların ilkel insanların yerlerini kazdığı, spor, binicilik ve dini yönelimli kampların olduğu, eğitime bağlı kalarak eğitim çadır kamplarının bulunduğu yerlerdir. Var olan dil kamplarında çocuk merkezli tatil yerleri yurt içi veya yurt dışında yapılmaktadır. Tur şirketleri de bunlardan esinlenerek çocukların ilgisini çekebilecek farklı turizm türleri ile ilgili gezi turları düzenlemektedir. Bahsedilen kamplar sadece yazın değil kış sezonunda da aktif

role sahiptir. Kayak, yürüyüş, geziler, dağ bisikleti gibi çocuk spor turizmi ve açık hava aktiviteleri de yaygındır (Zolotareva, 2016).

Çocuk turizm eğitimi alanında en yaygın turizm türleri arasında kültür turizmi de yerini almaktadır. Çocukların ülkenin kültürel mirasına katılmasını sağlayarak askeri/vatansever yönünün gelişimini desteklemektedir (Aigina, Tulskaya, 2015).

4.2. Ukrayna'da Çocuklarda Turizm Eğitimi

Ukrayna çocuk sağlık turizmi, spor turizmi, doğa turizmi gibi turizm çeşitleri ile çocuklara kapsamlı bir programla fiziksel (sağlık), bilişsel ve sosyal gelişim sağlamayı hedef alarak turizm çalışmaları geliştirilmiştir.

Çocuklardaki sorunlar tespit edilmiş ve bu sorunların giderilmesi için ilkokul çağındaki çocukların fiziksel durumunun iyileştirilmesi üzerine araştırmacılar tarafından spor ve sağlık ile ilgili fikirler sunulmuştur (Tolchieva, vd., 2017).

Turistik etkinliklere katılmanın çocuklar için rahatlatıcı olduğu ve çocuklara canlılık verdiği, onlara enerji yüklediği, vücut performansını iyileştirdiği, fiziksel gelişim sağladığı, zihinsel stresten uzaklaştırdığı ve çocukların organizmalarını güçlendirdiği kanıtlanmıştır (Connick, 2015, Chakhnina, 2008, Tolchieva, vd., 2017).

İlkokul öğrencilerine yönelik yapılan bir araştırmada uygulanan anket ile çocukların %40'ının turizm, spor, yürüyüş aktif dinlenme gibi sağlık etkinliklerini daha çok sevdikleri tespit edilmiştir. Araştırma 3 başlıktan oluşturulmuştur: İnsan sağlığı, sağlıklı yaşam tarzı, çevre koruması olarak. Oluşturdukları 'sağlıklı olun' ve 'doğa dostları' sloganlarıyla çocukların motivasyonunu arttırmaya yönelik etkinlikler düzenlenmiştir (Tochiyeva, vd., 2017).

İlkokul öğrencilerinde ekolojik turizm vasıtasıyla ekolojik kültür oluşturma ve fiziksel gelişmelerin artırılmasına yönelik eğitim programının hazırlanması bilimsel olarak gerekli kılınmıştır. Edinilen ekolojik-etik davranışları, bilgi birikimlerinin geleneksel ve yenilikçi şekillerinin ve yöntemlerinin rasyonel kombinasyonu için didaktik yöntem

ve ilköğretim çağındaki çocukların farkındalık düzeylerini arttırmak amaç haline gelmiştir (Andrieiva, vd., 2017).

Okulöncesinin pedagojide öncelik haline gelmesi ile ilköğretimin yanı sıra okulöncesi eğitim de turizm ile bilrlikte ele alınmıştır. 4-7 yaşı kapsayan 'Masal Beden Eğitimi' (2014) ve 'Birlikte Yaşamayı Öğreniyoruz' (2016) adlı kısmi programlar hazırlanmıştır.

Eğitim kurumlarının fiziksel, kültürel ve sağlık iyileştirilmesine yönelik düzenlemeler başlatmasıyla yeni sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunların giderilmesi için yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulmuştur. Geleceği başarılı bir şekilde tanımak için temelden eğitim yoluyla iletişim etkileşiminin güçlenmesini sağlamak gerekir. "Masal Beden Eğitimi" programı da problemlerin giderilmesine yönelik hedefler edinmiştir. Uyumlu kişilik gelişimini, beden eğitimi, topluma etkili ve verimli olabilecek sağlıklı, fiziksel kültür fırsatlarını kullanmayı amaçlamaktadır. Anaokullarına çocukların daha kolay adapte olabilmesi için beden eğitimi çeşitleri verilmiştir:

- Sabah jimnastiği
- Komik sporcular
- Beden eğitimi dersleri
- Yüzme dersleri
- Yatay plastik bale (plastik gösteri)
- Çocukların bağımsız motor aktivitesi
- Spor dakikası
- Şekerlemeden sonra uyanma jimnastiği
- Fiziksel kültür düzeltme çizimleri
- Küçük turizm
- Mobil oyunlar
- Sertleştirme prosedürleri
- Bayrak yarışları
- Yarışmalar
- Spor tatilleri
- Sağlık günü (Efimenko, 2014).

‘Birlikte Yaşamayı Öğreniyoruz’ programı okulöncesi çocukların etkili iletişimlerini, sosyal becerilerini, sosyo ahlaki, iletişimsel ve konuşma gelişimi problemlerini çözmeyi; bununla birlikte toplumun modern, sosyo-kültürel taleplerine esnek yapısıyla öğrenciler ve ebeveynleri ile psikolojik ve pedagojik ortak çalışmayı amaçlamaktadır. Programın özelliği öğretmenlerin, sosyal hizmet uzmanlarının ve ebeveynlerin okulöncesi çocuklarla işbirliği içerisinde olarak onların etkili iletişim yeteneklerini geliştirmektir. Çocuklarla aileleri, yakın ve uzak çevresi ile yarışmalar, tatiller, eğlence, çocuk turizmi, yürüyüşler, geziler gibi ortak etkinliklerin gerçekleştirilmesi üzerinde durulmuştur (Pirojenko, Khartman, 2016).

4.3. Belarusya’da Çocuklarda Turizm Eğitimi

Belarusya’da yapılan çalışmalar incelendiğinde Rusya ve Ukrayna ile paralel çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir. Belarusya’da da turizm eğitimi daha çok beden eğitimi ve sağlık turizm ile ele alınmaktadır. Okulöncesi eğitim programının içeriği incelendiğinde geliştirilmesi gereken alanların ve okulöncesinin kapsamında bulundurulması gereken alanların şu şekilde sıralandığı görülür:

- **Fiziksel gelişim** (beden eğitimi, sağlıklı yaşam tarzı, fiziksel ve sağlık kültürü oluşturmak, motor gelişimi sağlamak)
- **Sosyal, ahlaki ve kişisel gelişim** (çocuk ve toplum, kendini tanıma, akran ilişkisi güçlendirme, kişisel hijyen, kültürel gelenekler)
- **Bilişsel gelişim** (temel matematiksel gösterimler)
- **Konuşma gelişimi** (iletişim becerileri geliştirmek, okuma yazmaya hazırlık)
- **Estetik gelişim** (folklor, kurgu yoluyla yaratıcılık, sanatsal kültür, mimari, tasarım, heykel, resim gibi dalların gelişimi) (URL: 14, 2019).

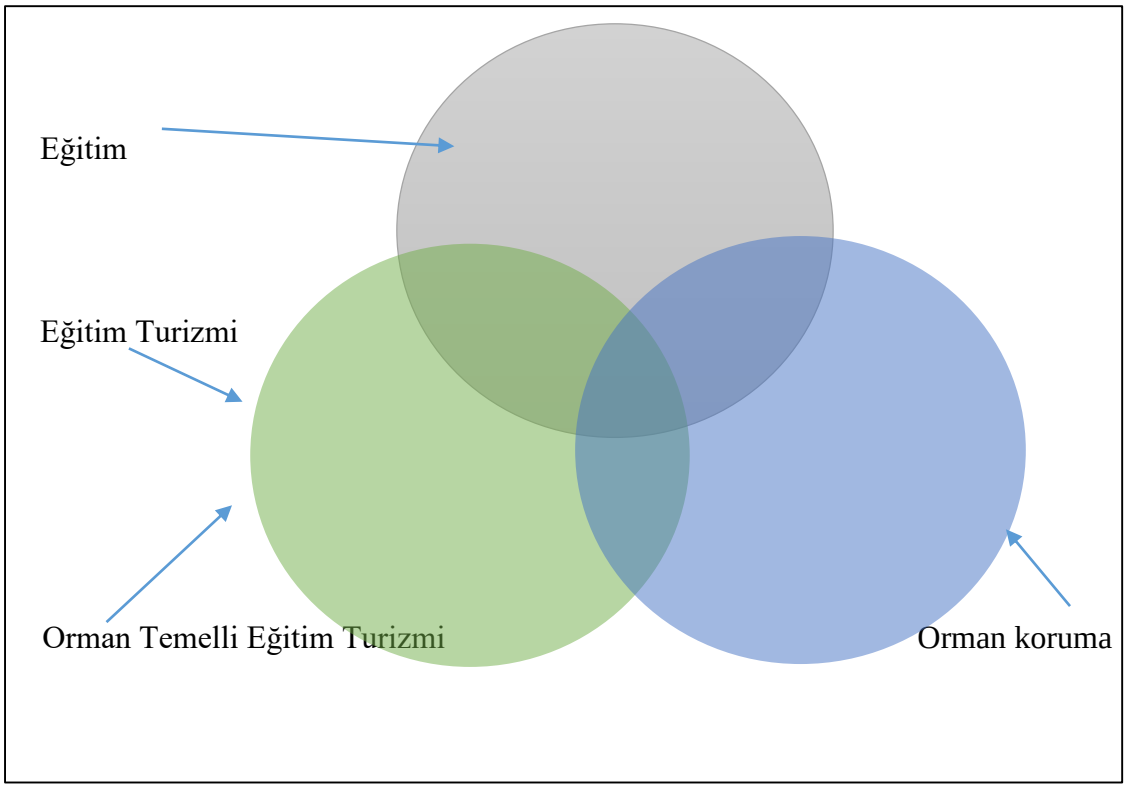
Tur şirketleri tarafından çocuklara özel programlar hazırlanmaktadır. Özellikle yabancı dil öğrenmek için yurtdışı tatilleri düzenlenmektedir. Bu, 8 yaş üstü çocukların yaklaşık olarak bir aylığına yurtdışına gönderildiği, dil öğrenmeyi ve yabancı dil sınavlarına hazırlamalarını amaçlayan sürekli talep gören bir paket haline gelmiştir (Kromich, Kosterova, 2016).

Bir okulöncesi eğitim kurumunun faaliyetlerinin kullanılması halinde fiziksel aktivitelerin ve sağlığın iyileştiği, esneklik, çeviklik, dayanıklılık, kuvvet, hız gelişimi ile birlikte hastalık oranını büyük ölçüde azaldığı görülmektedir. Turizm becerilerini benimsemek jimnastik, kayak, yüzme gibi sporları ve ahlaki nitelikteki kişilerarası arkadaş ilişkilerinin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Okulöncesi eğitim kurumlarında turistik aktiviteler ekolojik, sağlığı geliştirici, vatansever, kültürlerarası, spor ve eğlence, ekonomi ve benzeri şekilde düzenlenebilir. Spor faaliyeti türü olarak turizm, çocuklarda motor becerilerinin/yeteneklerinin, sağlığın gelişmesine; kapsamlı ve uyumlu kişiliğin oluşmasına katkı sağlamaktadır (Glazirina, Syaokhe, 2017).

4.4. Malezya'da Çocuklarda Turizm Eğitimi

Malezya'da turizm eğitimi incelendiğinde bu sistemin daha çok orman koruma ile ilişkilendirildiği görülmüştür. Bu çocukların bilişsel bilgi, beceri ve davranışlarını değiştirmeyi amaçlayan bir eğitim programıyla sağlanmaktadır. Eğitim turizmi insanların hayatı boyunca eğitimini destekler. Turizm eğitimi vasıtasıyla çocuklar ormanların ve doğanın korunması ile ilgili bilinçlendirilmektedirler. Eğitim sisteminin yararlı bir unsuru olarak görülen orman koruma, doğayı, deniz altı canlılarını, besin çemberini, ekolojiyi doğal korunmasına dahil etmektedir. Çocuklarda orman temelli eğitim potansiyeli ele alınmaktadır. Bu eğitimin çocuklar üzerindeki önemi şu şekilde vurgulanmıştır:

- Orman alanı hakkında çocukların bilinçlendirilmesi
- Orman temelli eğitim turizmi ile eğlendirmek ve okulda çocukların orman kaynaklarını öğrenmesini sağlamak
- Çocuklara flora fauna ve özellikle nesli tükenmekte olan türlerle ilgili orman ekolojisi ile ilgili bilgi vermek
- Korumanın tam olarak ne olduğunu ve çevre bilincini daha sempatik hale getirmek
- Toplumun ve vatandaşlarında bilinçlenmesini sağlamak
- Çevresel problemler, ulusal ve uluslararası yasalar hakkında bilgilendirmek (Bhuiyan, vd., 2010).

Şekil 4.1. Orman Temelli Eğiitm Turizmi.

4.5. Hindistan'da Çocuklarda Turizm Eğitimi

Hindistan, çocuklarda yönelik turizm eğitimi konusunda güncel çalışmaları olan bir ülkedir.

Abraham ve Kumar'ın (2016) yapmış olduğu çalışmada turizm eğitiminin ilkokul düzeyinden başlatılması gerektiğini vurgulanmış ve bu konuda bazı öneriler sunulmuştur:

- Turim ilkokul dönemi itibari ile zorunlu olması gerektiğini
- Odak noktasının sadece Hindistan tarihi, sanatı, kültürü ve anıtları değı aynı zamanda ülkenin avantajları hakkında bilgi sahibi olması ve saygı göstermesi gerektiğini
- Küçük yaşlarda Hint kültürü ve mirası ile ilgili sevgi, gurur duygusu aşılanması gerektiğini

- Turizmin ilkokul düzeyindeki çocuklara mesleki bir konu olarak tanıtılması gerektiğini
- Turizm konusunun daha doğru bir şekilde öğretilmesi için nitelikli, bilgi sahibi, deneyimi olan öğretmenler tarafından çocuklara aktarılması gerektiğini önermektedirler.

Hindistan'ın önümüzdeki yıllarda dünyadaki en yüksek genç nüfusa sahip olacak ülkelerden biri olduğu düşünülürse gençlere kaliteli eğitim olanaklarının sağlanması ve onların becerilerinin geliştirilmesi geleceği de olumlu yönde etkileyecektir.

2020 Milli Eğitim Politikası'nda turizmin geliştirilmesine yönelik başlıklar bulunmaktadır. Arkeoloji, eser koruma, grafik tasarım ve web tasarım gibi konular bunlardan sadece birkaçıdır. Sanatını, kültürünü korumak ve tanıtmak için yüksek kaliteli ürünlerin geliştirilmesi, eserleri korumak, mirasın veya turistik yerlerin işletilebilmesi için küratörlük veya nitelikli bireyler yetiştirilmesi gereklidir. Turizm sektörünün güçlendirilmesi, ülkenin sadece bu konuda hız kazanmasını sağlamaz aynı zamanda yeni bir yaklaşıma da yol açarak Hindistan'ın farklı bölgelerindeki çeşitliliğinin, kültürünün, geleneklerin bilinmesi sağlar (Policy, 2020).

4.5. Güney Kore'deki Çocuklarda Turizm Eğitimi

Güney Kore'deki eğitimde özellikle üstün yeteneklilerin eğitiminde önemli sayılan kurumlar incelemiştir. Bu incelemeler sonrasında kurumlardaki üstün yeteneklilerle bir takım çeşitli görüşmeler yapılmıştır. Güney Kore'de 1990 yılından beri eğitim alanında uygulanan eğitim reformu sürdürülmektedir. Başkanlık komisyonu 1995 yılının Mayıs ayında cumhurbaşkanlığına bir reform planı sunmuştur. Bu planda yer alan maddeler şöyledir:

- Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin tümü öğrenci bazlı olup, öğrenci merkezli bir eğitim öğretim amaçlanmaktadır.
- Müfredatta öğrenme deneyimini artıracak daha fazla seçenekler sunulmalıdır.

- Eğitim kalitesinin geliştirilmesi için eşit fırsatlardan ve yeni teknolojilerin eğitimi kolaylaştıran etkisinden yararlanılmalıdır.
- Müfredatta uygulanan eğitim planları öğrencilerin gelişimine yardımcı olacak şekilde aktiviteler sunmalıdır. Aynı zamanda matematik, fen, sosyal ve sanat gibi alan derslerinde öğrencilerin gözlem ve deneyim yoluyla öğrenme süreci düzenlenmelidir. Yaratıcılık ve yaşantı yoluyla öğrenmeyi geliştiren öğrenme üzerinde durulmalıdır (Erdik, 2016:17).

4.5.1. Kore Eğitim Geliştirme Enstitüsü (KEDI)

Kore Eğitim Geliştirme Enstitüsü, 1972 yılında kurulmuştur. Enstitü bağımsız bir faaliyet sürdürmekte ve devlet tarafından finanse edilmektedir. Bu kuruluş Kore'nin eğitim sistemine odaklı çalışmalar sürdürmektedir. Enstitünün kurulmasından bu yana sadece Kore eğitim sistemi odaklı çalışmalar yapılmıştır. Sadece Kore eğitiminde önemli rol oynayan enstitü, bunlara ek olarak eğitim politikaları ve programlarının geliştirilmesinde önemli görevlerde bulunmuştur (Erdik, 2016: 17).

4.5.2. Diğer Danışma ve İş Birliği Stratejileri Kurumları

Bu üstün yeterliliğin farklı alanlarda da büyütülebilmesi için disiplinlerarası ortaklaşa çalışmalar yapılmıştır. Çocukların sanatsal yönünün gelişebilmesi için yapılan çalışmalar mevcut, fakülteler ile iş birliği içerisinde çalışmalar yürütülmektedir. Aynı zamanda Kültür ve Turizm Bakanlığı ile de iş birliği yapılmakta (Erdik, 2016: 17).

4.5.3. Kore Sanatta Üstün Yetenekliler Ulusal Araştırma Merkezi

Bu kurumsal çalışmalar, turizm için küçük yaştaki çocukları merkeze alarak turizm destinasyonları kurmayı amaçlamaktadır. Bu tür çalışmalar CE kullanarak belirlenmiştir. Temiz tuvalet kültürüne öncülük eden Suwon şehrinde bulunan UNECCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan Hwaseong Kalesi'nde gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak söylenebilirki özel kursların, dinlenme alanlarının ve tuvaletler gibi sağlık, hijyen ve kolaylık sağlayan yerlerin küçük çocukların turizm destinasyonu üzerinde önemli etkileri vardır. Ayrıca çocukların turizme ait satın alma gücünün üzerindeki etkisi giderek artmaktadır. Aile tatillerinin toplumsal fayda

yaratma açısından gelecekte toplum için önemli bir fayda sağlayacağı beklenmektedir. Ebeveynler çocuklarıyla seyahat etmek için giderek daha fazla zaman ve para harcamaktadır. Bunlara ek olarak kişinin çocukluğundaki seyahat deneyimlerinin yetişkin olduktan sonraki seyahat davranışını etkileyeceği hususu göz önünde bulundurularak küçük yaştaki çocuklara yönelik turizm ölçeği büyümektedir. Aynı zamanda çocuğun turizm pazarındaki önemi artmaktadır. Memnuniyet ve davranış niyeti özellikle küçük çocukların karar verme sürecinde oldukça etkilidir. Kore'de ev içi çocuk endüstrisinin büyüklüğü 2014 yılında 27 trilyon iken 2018 yılında 40 trilyon olmuştur.

Bunlara ek olarak VIB (Çok Önemli Bebek), bebek-otel-tatil gibi yeni kelimeler doğmuştur. Özellikle turizm sektöründeki VIB müşterileri için çeşitli özel programlar sunulmaktadır. Örneğin dünya çapında bir tatil köyü olan Club Med, 4 ay ile 17 yaş arasında değişen farklı yaş gruplarındaki çocuklara çeşitli aktiviteler sunmaktadır. Kore'de faaliyet gösteren Midas Hotel and Resort çocuklarla tatil yapmak için tasarlanmıştır. Bu trend doğrultusunda premium çocuk kulüpleri işletilmektedir. Bu nedenle turizm sektörüne yeni müşteriler çekmek için çocuklara yönelik pazarlama stratejileri oluşturmak ve çocukların tercihlerini tatmin edecek turizm ürünleri sunmak önemlidir. Bu doğrultuda tuvaletler, çocuk araçları, dinlenme alanları ve özel kurslar dahil olmak üzere çocuk dostu turizm tesisleri ve hizmetlerine odaklanılmıştır (Erdik, 2016: 10-55; Song, vd., 2020: 17).

4.6. Endonezya'da Çocuklarda Turizm Eğitimi

Endonezya'da günümüzdeki faaliyetler büyük ölçüde artmaktadır. Toplumda artan acil talep nedeniyle doğa turizmi, kültür, tarih, din, mutfak alışverişi ve eğitimde değişiklikler yaşanmaktadır. Bu sorunla başa çıkmak için geliştirilen çözümlerden birisi çocuk eğitimini geliştirmek olmuştur. Batı Java'da eğitim turizminin gelişimi şimdiden başlamıştır. Örneğin Japonlar geleneksel Kimono giysisine sahip olan kültürel sanatta değerlerini güçlü bir şekilde desteklemektedir. Son zamanlarda Kimono en seçkin geleneksel etkinlik haline gelmiştir. Kimono'nun yanı sıra Japonya'da ünlü Chadou çay töreni, İkebana çiçek arajmanı sanatı, Bonsai bitkileri güzelleştirme sanatı, Furoshiki çok düzenli paketleme sanatı ve Taco uçurtma sanatı

gibi kültürel mirasların var olduğu bilinmektedir. Çünkü ebeveynler çocuklarına sürekli olarak bu tür sanatları tanıtmaktadır. Japonya hükümetinin farkındalıklarını sürdürmek için de her yıl çeşitli kültürel faaliyetler düzenlediği bilinmektedir. Bu tür sanat etkinliklerine aileler ve çocuklar katılmaktadır. Dolayısıyla erken çocukluk döneminde özellikle ilkokul çağındaki çocuklarda Endonezya'nın yanı sıra Takımada kültürü sanatının korunması için çocukların geleneksel kültür etkinliğine birebir katılmalarının önemi vurgulanmaktadır. Geleneksel oyunlar erken yaşlardan itibaren karakter oluşumuna çok faydalı değerler içermektedir. Bilim ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte Batı Java'nın birçok geleneksel oyunu bugün artık çocuklar tarafından oynanmamaktadır. Bu nedenle geleneksel oyunların korunması ve gelecek nesillere aktarılması için kültürel etkinliklerde çocukların yer alması önemli görünmektedir (Hajaroh, vd., 2020: 1010-1018).

Bu, Gunungkidul'un sahil turizm bölgesinde yer alan ilkokulda çocuk dostu politika uygulaması hakkında bir araştırmadır. Araştırmanın amacı, eğitim birimi düzeyinde (okul) ulusal politika uygulama sürecidir. Araştırmanın bir türü Thiagarajan ve Semmel tarafından 1974 yılında, Yogyakarta özel bölgesinin kıyı turizm alanlarında çocuk dostu okulları göstermek ve geliştirmek için üç aşamalı okullar geliştirilmiş. Bu aşamalar 'Tanımla-Tasarla-Geliştir' olarak belirlenmiştir. (Miles ve Huberman, 1992).

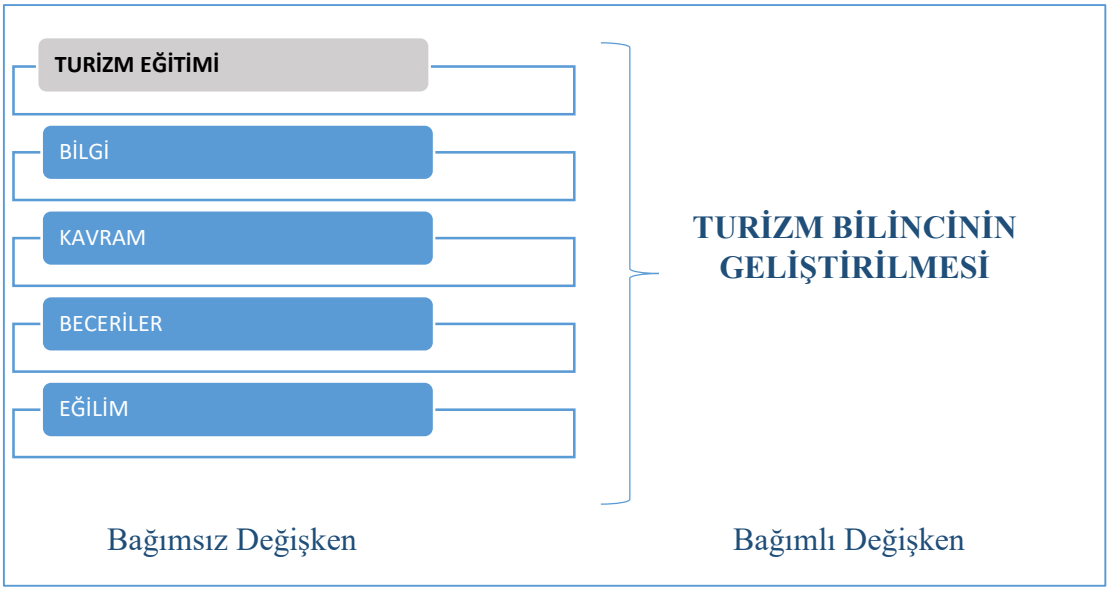
Araştırmalar aynı zamanda turizm işletmeleri ile hükümetin birlikte çalışması gerektiğini belirtmektedir. Gunungkidul'da turizmi geliştirmek için nitelikli ve eğitimli bir iş gücünün sağlanması, yerel topluluktaki gençlerde aranmaktadır. İlköğretim döneminde mümkün olduğunca erken oluşturulmuş çocuk dostu okullar geliştirmek turizm gelişiminin olumsuz etkisini azaltırken, gençlerin nitelikli ve eğitimli iş gücü eğitimini de ilgilendirmektedir. Çocuk dostu okul politikasının uygulanması üç aşamada ifade edilir. Birinci aşama okul düzeyinde politikalar geliştirerek ve formüle ederek politikanın yorumlanmasıdır. İkinci aşama politika kararları, üçüncü aşama ise politikanın okulda uygulanmasıdır. Endonezya'da belirtilen çocuk dostu okul politikasının amaçları okul ortamı aracılığıyla çocukların haklarını yerine getirmek, bunları garanti altına almak ve korumak, çocuk dostu okulların geliştirilmesinde ilçelere ve şehirlere rehber olmak, çocuklara uygun ilçeler ve şehirler için göstergelerden biriyle tanışmaktır. Çocuk dostu okulda geliştirilen

bileşenler şunları içerir: çocuk dostu okul politikası, müfredatın uygulanması, çocuk hakları konusunda eğitim almış eğitim ve öğretim personeli, çocuk dostu okulun alt yapıları, çocuk katılımı, aile katılımı, kamu kurumları, iş dünyası, diğer paydaşlar ve mezunlar (Republic ve lndonesia, 2014).

4.7. Sudi Arabistan Krallığı'nda Çocuklarda Turizm Eğitimi

Genç nesiller ve okul öğrencileri arasındaki turizm ve turizm eğitimine yönelik farkındalığın geliştirilmesi Suudi Arabistan Krallığı hükümeti tarafından ülkenin 2030 vizyonuna tek adım olarak değerlendirilen stratejik yönlerden biridir. Müfredatın küresel, dini, sosyal ve psikolojik bakış açısına bağlı olarak bu boyutları nasıl etkileyeceği, Suudi Arabistan Krallığı'nda turizm eğitiminin kalitesini ve standartlarını arttıracaktır. Bu son olarak çalışma okulu faaliyetleri, turizm boyutları ve sosyal bilgiler müfredatına giriş arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Aynı zamanda mevcut ve gelecek nesil için uygunluğun ne olacağını da etkilemektedir. Bu çalışma Suudi Arabistan Krallığı'ndaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin orta düzey sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alması gereken turizm eğitimi boyutlarının önem derecesini belirtmek için aşağıdaki hedefe ulaşılarak sorunu ele almayı amaçlamaktadır. Mofleh (2011), sosyal bilgiler müfredatı ile turizm eğitimi arasında yakın bir ilişkinin varlığını vurgulamaktadır. Bunun nedeni, bu müfredatın öğrenciler arasında turizm bilincinin gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olmasıdır. Öğrenciye turizm eğitimi sağlayan tarih, coğrafya, ulusal ekonomi ve sosyal bilgiler bölümleri arasındaki yakın bağlantılar, eğitim kurslarının başarmaya çalıştıklarıyla aynıdır. Bu çalışma, sosyal bilgiler müfredatının turizm eğitiminin amaçlarına ulaşma olasılığı açısından en uygun müfredat olduğunu göstermektedir. İnsan doğası gereği öğrencinin turizm kavramını ve önemini kazanabileceği anavatandaki doğal ve tarihi çevre ile çağdaş kültürel özellikler üzerine yapılan bir çalışmadır. Bir diğer araştırma ise Mahmoud'nın (2002) yapmış olduğu araştırmadır. Araştırmada birinci sınıf öğrencileri arasında turizm bilincini geliştirmede ve turizm bilincinin kazandırılmasında sosyal bilgiler müfredatının çalışma rolü vurgulanmaktadır (Jaber, vd., 2019: 351-359).

Bu ülkelerde sürdürülebilir kalkınma projelerinin yanı sıra insanların turizme yönelik tutum ve algılarının dikkate alınması önemlidir. Eğitim, bireylerin ve toplumların gelişiminin temeli olarak görülmektedir. Eğitim, kalkınmada öncü bir rol oynamaktadır. Birçok ülke, ekonomik ve sosyal kalkınma dahil olmak üzere birçok amaç ve hedefe ulaşmak için eğitimi bir giriş noktası olarak benimsemiştir (Catton, 2006). Bu nedenle eğitim, insani gelişme alanındaki bu ikilinin sınıflandırılmasının temel dayanaklarından biri haline gelmiştir (Al Tayab, 2021). Turizm ve eğitim arasında tamamlayıcı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Hem turizm hem de eğitim beşeri bilimleri oluşturan disiplin olarak görülmüştür. Bir kavram olarak eğitim ve turizm, örgün ve yaygın eğitim kurumları aracılığıyla turizme ve çeşitli bileşenlerine bilişsel ve duygusal farkındalık ve davranışsal beceri kazandırma ve bunların strateji, yöntem ve eğitim amaçlarını kullanma süreci olarak tanımlanabilir (Popescu, vd., 2012). Turizm eğitiminin amacı daha da belirgin olabilmektedir. Eğitim, özel bir dalı olarak çocuk ve gençlik turizmi için önemli bir yönü temsil etmektedir (Darling- Hammond, 2000). Ayrıca eğitim farklı yaşları kapsayan bireylerin kültürel ve tarihi içerik ve olanaklarla tanışmasına olanak sağlamaktadır. Bilgi edinmek ve geliştirmek, becerileri mükemmelleştirmek ve yenilerini edinmek, kendini gerçekleştirme duygusu veren programlara katılmak ve bir işbirlikçi ve arkadaşlığı geliştirmektedir (Sırbistan, 2012). Araştırma çerçevesi, bu çalışmanın araştırma modelini göstermektedir. Bu model müfredat teorisine ve müfredatın resmi başlangıcına dayanılarak geliştirilmiştir. Model, 1918'de "The Marking of Curriculum" da dahil olmak üzere Franklin Bobbitt'ın kitaplarında yer almıştır.

Şekil 4.2. Kavramsal çerçeve

Sosyal yapılandırmacı öğrenme perspektifine dayalı bir sınıf deneyimini teşvik etmek, sınıfta başarılı öğrenmeyi ilerletmektedir. Bu aynı zamanda başarılı yaşam boyu öğrenmenin temellerini sağlar. Bu da özellikle takdir edilen turizmin dinamik doğasını sağlamaktadır. Bu nedenle turizmin gelişmesi okul müfredatının öğrenciler arasındaki turizm bilincini arttırma ve geliştirmedeki etkinliğine bağlıdır. Turizm, öğrenciler arasında turizm girişimi sağlamak için bilginin analizi olduğundan hayati bir öneme sahiptir (Airey, 2004). Öğrenciler arasındaki turizm gelişimini sağlamak için öğrencilerin sosyal bilgiler ders kitaplarını güncelleyerek turizm bilgisine duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Ayrıca araştırma modelinde 4 ana hipotez yer almaktadır (Jaber, vd., 2019: 351-359).

1. Hipotez : Bilgi ve turizm bilincini geliştirmek arasındaki ilişkiyi test edin.
2. Hipotez : Kavramlar arasındaki ilişkiyi test edin ve turizm bilincini geliştirin.
3. Hipotez : Beceriler arasındaki ilişkiyi test edin ve turizm bilincini geliştirin.
4. Hipotez : Trendler arasındaki ilişkileri test edin ve turizm birinci geliştirin.

4.8. Türkiye'de Çocuklarda Turizm Eğitimi

Türkiye'deki çocuklarda turizm eğitimine yönelik çalışmalar incelendiğinde karşımıza çocuk dostu turizm çıkmaktadır. Çocuk dostu turizm otellerde sadece çocuklara yönelik olan, onların güvende, mutlu ve bir o kadar da eğlenceli zaman geçirebilmeleri adına yapılan bir uygulamadır. Bu uygulamadaki amaç çocuğun sadece güvenli olması değil aynı zamanda çocukların ebeveynlerle birlikte kaliteli zaman geçirebilmeleridir. Günümüzde değişen aile yapısı sebebi ile ebeveynler planladıkları gezilerde sadece gezip-görmeyi değil aynı zamanda çocuklarının istekleri doğrultusunda hareket etmeyi de amaçlamaktadırlar.

Türkiye'de seyahat kapsamında çocukların istekleri doğrultusunda ve her türlü şiddetten uzak olacak şekilde "Çocuk Dostu Turizm Projeleri" yürütülmektedir. Bu projeler doğrultusunda turizm adı altında konaklama işletmelerinde özellikle çocukları hedef alan mönüler, havuzlarda çocuklara özel etkinlikler ve otellerde çocuklar için eğlence faaliyetleri düzenlenmektedir. Bu düzenlemeler çocukların haklarının korunmasına yöneliktir (Tanrısever & Koç & Anvarova, 2018).

Okulöncesi ve ilköğretim müfredatı incelendiğinde çocuklarla turizm eğitimine yönelik çalışmalar yapılmadığı belirlenmiştir. Okulöncesi eğitimde turizm ile ilgili herhangi bir etkinlik ya da kazanımlara rastlanmamıştır. Daha çok çevre bilinci adı altında ülke tanıtımı, kültür faaliyetleri ve alan gezileri yapılmaktadır. Bu geziler turizm adı altında yapılmamakta sadece çevre eğitimi yönünde yapılmaktadır.

Çalışmada incelenen makaleler, tezler, eğitim programları ile Türkiye'de okulöncesi eğitim ve ilköğretim dönemindeki çocuklara turizm eğitimi verilmediği tespit edilmiştir.

5. YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Metodolojisi

Bu bölümde araştırmada hedeflenen çalışma yollarından bahsedilmekte, izlenen yollar anlatılmaktadır. Araştırmanın amacına, önemine, problemine ve sorularına çalışmanın giriş bölümünde yer verilmiştir. Bunların devamı olarak bu bölümde de araştırmanın sınırlılıkları ve varsayımları, araştırmanın modeli, araştırmanın çerçevesi, araştırmanın evreni ve örneklemi, veri toplama yöntemi, verilerin analizi, araştırmanın bulguları ve yorumları aşağıdaki başlıklarda verilmiştir.

5.2. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları

Araştırmada okuyuculara ilk çağlardan günümüze kadar çocukların yeri ve önemi, eğitimin tarihsel gelişimi, okulöncesi ve ilköğretim eğitiminin önemi, Avrupa'da ve Türkiye'de okulöncesi ve ilköğretim eğitiminin önemi, turizm sektörü, turizm eğitimi ve mesleki turizm eğitimi, dünyada ve Türkiye'de çocuklarda turizm eğitimi ve aktarılmıştır.

5.2.1. Araştırmanın sınırlılıkları

1. Çalışma sadece okulöncesi ve ilköğretim düzeyindeki çocukların turizm eğitimi konu edinerek sınırlandırılmıştır.
2. Yöntemde uygulanan görüşme formu sadece okulöncesi ve sınıf öğretmenliği bölümü akademisyenleri ile sınırlandırılmıştır.
3. Araştırmada uygulanacak olan görüşme formu Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi okulöncesi ve sınıf öğretmenliği bölümü akademisyenleri ile sınırlandırılmıştır.

5.2.2. Araştırmanın varsayımları

1. Çalışmada yapılan veri toplama araçlarından akademisyenlere uygulnan görüşme formlarından elde edilecek verilerin yeterli olacağı varsayılmıştır.

2. Araştırmada uygulanacak olan akademisyenlerin dolduracağı görüşme formunun tarafsız bir şekilde doldurulacağı ve içten cevaplar olacağı varsayılmıştır.
3. Çalışmaya katılım sağlayan akademisyenlerin bu güne kadar ki tecrübelerinden, deneyimlerinden konuya hakim oldukları varsayılmıştır.

5.3. Araştırmanın Modeli

Türkiye'de okulöncesi ve ilköğretim düzeyindeki çocuklarda turizm eğitiminin hangi noktada olduğunu tespit etmeyi, turizm eğitiminin çocuklarda bir eğitim dalı haline gelebilmesini, çocukların turizm konusunda daha bilinçli olabilmelerini, turizm algısını olumlu yönde değiştirebilmeyi ve bu olumlu değişim için yol haritası olabilecek öneriler sunmayı amaçlayan bu çalışma nitel bir çalışmadır. Okulöncesi ve ilköğretim döneminde turizm eğitimi ile ilgili literatür derinlemesine araştırılmıştır. Daha sonra okulöncesi ve ilköğretim döneminde turizm eğitiminin ne düzeyde önemli olabileceğini öğrenmek için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Oluşturulan görüşme formu katılımcılara (uzmanlara/akademisyenlere) iletilmiş ve veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler sonucunda analizler yapılmış ve bulgular elde edilmiştir.

5.4. Araştırmanın Çerçevesi

Araştırmada okulöncesi ve ilköğretim döneminde turizm eğitimi ile ilgili bilgilere ulaşmak için ilk olarak doküman analizi yapılmış, turizm eğitiminin Türkiye'de hangi düzeyde olduğu araştırılmıştır. Sonraki aşamada ise diğer ülkelerdeki çocuklarda turizm eğitimi uygulamasının ne düzeyde olduğu belirtilmiştir. Konu ile ilgili yerli ve yabancı kitaplar, makaleler, bildiriler, tezler, yönergeler, eğitim programları araştırılmış, incelenmiştir. Daha sonra okulöncesi ve sınıf öğretmenliği bölümü akademisyenlerine uygulanacak olan görüşme formu hazırlanmıştır. Çalışmadaki görüşmeler akademisyenlerle yüz yüze değil telefon, e-posta, sosyal medya ağları gibi iletişim kanallarıyla yapılmıştır.

5.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmamıza veri toplamak amacıyla ikincil veri kaynakları haricinde uzman görüşlerine de başvurulmuştur. Okulöncesi ve ilköğretim dönemindeki turizm eğitimi ile ilgili bilgi toplamak için okulöncesi ve sınıf öğretmenliği bölümü akademisyenleri ile görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki okulöncesi ve sınıf öğretmenliği bölümü akademisyenleri oluşturmaktadır. Görüşmeler yüz yüze yapılamamış telefon, e-posta, sosyal medya ağları aracılığıyla uygulanmıştır. Konu ile alakalı çalışma grubunu da okulöncesi ve sınıf öğretmenliği bölümü uzmanı akademisyenler oluşturmaktadır. Araştırmamızın örneklemini ise okulöncesi ve sınıf öğretmenliği bölümünde akademisyen olan 15 kişi oluşturmaktadır.

5.6. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada okulöncesi ve ilköğretim döneminde turizm eğitimi ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalara ve ikincil veri kaynaklarına başvurulmuştur. Verilere ulaşabilmek için nitel yöntem çeşidi olan görüşme formu tekniği uygulanmıştır. Bu doğrultuda akademisyenlerle görüşme yapılmıştır. Çalışmada uygulanacak olan görüşme formunun ilk kısmında okulöncesi ve ilköğretim döneminde turizm eğitiminin önemi ile ilgili bilgilerin toplanacağı akademisyenlerin profilini belirlemek amacıyla çok kısa demografik özelliklere yer verilmiştir. Bu bölümde akademisyenlere yaşı, cinsiyeti, görevi/unvanı, görevdeki/işteki çalışma süresi sorulmuştur. Hemen arkasından sorulara geçilmiş ve kendilerine turizm eğitimi ile ilgili düşünceleri, bu eğitim türünün kaç yaşa kadar düşürülebileceği, çocuklarda turizm eğitiminin ne derecede önemli olabileceği, turizmin çocuklarda hangi gelişim alanlarını etkileyebileceği gibi sorular yöneltilmiştir. Araştırmada okulöncesi ve ilköğretim döneminde turizm eğitimi ile ilgili literatürün detaylı bir şekilde incelemesi yapılmış ve elde edilen ikincil veriler yardımı ile konuyla ilgili uzman akademisyenlere görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken genellikle yabancı kaynaklardan yararlanılmıştır. Sorular turizm eğitiminin

uygulandığı ülkelerin eğitim programları incelenerek ve bu ülkelerdeki çalışmaları göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Turizm adı altında yapılan gezilerin, kampların, Türkiye'de ne derece uygulandığı/uygulanabilir olabileceğinin cevabı aranmıştır.

5.7. Verilerin Analizi

Araştırmada konu ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalar incelenmiş, ikincil veri kaynaklarına ulaşılmıştır. Veri toplama aracı olarak da nitel yöntemlerden görüşme formu tekniği uygulanmış, konu ile ilgili okulöncesi ve sınıf öğretmenliği bölümü akademisyenleri ile görüşülmüştür.

Araştırmada elde edilen veriler tematik analiz ve içerik analizi yöntemleri kapsamında incelenmiştir. Nitel araştırmada veri analizi: verilerin hazırlanması, kodlanması, organize edilmesi ve kodların bir araya getirilerek temalara dönüştürülmesi ve daha sonrasında verilerin şekiller, tablolar veya bir tartışma halinde sunulmasını içermektedir (Creswell, 2018: 51-52).

5.7.1. Tematik Analiz ve İçerik Analizi

Tematik analiz, elde edilen verilerdeki temaların belirlenmesi, analiz edilmesi ve raporlanması için kullanılan bir yöntem olup verilerin en küçük boyutlarda düzenlenmesini ve betimlenmesini sağlamaktadır (Boyatzis, 1998 ss. 100-103). Tematik analizin aşamaları şu şekilde sıralanabilir (Braun ve Clarke, 2019 s. 883):

- Veriye aşina olunması, verinin yazıya geçirilmesi ve tekrar tekrar okunması
- İlk kodların oluşturulması
- Kodların temalar altında toplanması
- Her temanın açıkça tanımlanması ve isimlendirilmesi
- Çarpıcı alıntıların seçilmesi, verilerin analiz edilerek araştırma sorusu ile ilişkilendirilmesi ve analizlerin raporlaştırılması

İçerik analizi, çeşitli dokümanların içeriğinin sistematik, objektif ve mümkünse nicel olarak incelenmesidir (Robert ve Bouillaget, 1995, aktaran Bilgin, 2006 s. 11). İçerik analizinin temel amacı, toplanan verilerin açıklanmasına yardımcı olacak kavramlara

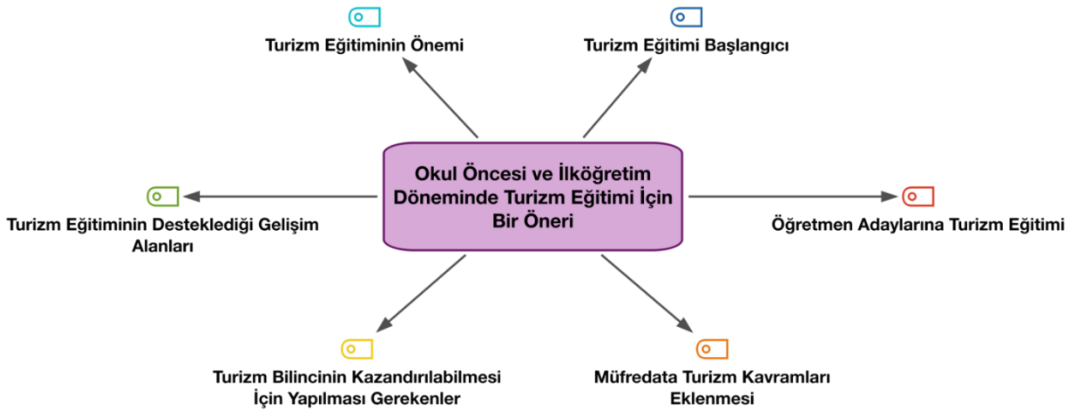
ve ilişkilere ulaşmaktır. Tematik analiz ile katılımcıları tanıtıcı bulgular değerlendirilirken, içerik analizi ile katılımcıların görüşlerinin içerikleri sistematik olarak incelenir (Karataş, 2015 ss. 72-73). İçerik analizinin aşamaları şu şekilde sıralanabilir (Bilgin, 2006 s. 11):

- Araştırma hedeflerinin belirlenmesi
- Örneklemin oluşturulması
- Kod ve kategorilerin saptanması
- Kod ve kategorilerin frekanslarının nicel olarak belirlenmesi, gerekli ise kategoriler arası ilişkilerin çözümlenmesi, değerlendirme, çıkarsama ve yorumlama yapılması

Araştırmada öncelikle görüşmelerden elde edilen ses kayıtları yazıya aktarılmıştır. Yazılı görüşme verileri MAXQDA 2022 programına aktarılmıştır. Arayüzü Türkçe olan, görsel analiz araçlarının yoğun bir şekilde kullanıldığı, temel istatistiksel analizlere ek olarak karma araştırma yöntemlerinde de kullanılabilen MAXQDA programı, elde yapılan analizlere göre verilerin daha sistematik bir şekilde çözümlenmesini sağlamaktadır (Kuckartz ve Rädiker, 2019 ss. 8-9). MAXQDA 2022 programına aktarılan verilerin analizinde tümevarımcı bir yaklaşım benimsenmiştir. Veriler tekrar tekrar okunmuş ve ilk kodlar oluşturulmuştur. Birbiri ile ilişkili kodlar temalar altında toplanarak isimlendirilmiştir. Daha sonra, elde edilen temalar okuyucuların anlayabileceği bir dil ile açıklanmıştır. Son olarak, araştırmacı, elde edilen bulgulara anlam kazandırmak amacıyla bulguları yorumlamış ve çeşitli görseller ile desteklemiştir. Tablo X'de verilerden elde edilen kod ve kategori oluşturma sürecine örnek verilmiştir.

6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI ve YORUMLARI

Araştırma problemlerine açıklık getirmesi adına yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular bu başlık altında sunulmuştur. Katılımcıların gizliliği korumak adına katılımcılar K1-K15 şeklinde numaralandırılmıştır. Araştırma Şekil 1'de görüldüğü üzere 6 ana tema altında toplanmıştır. Bunlar turizm eğitimi başlangıcı, turizm eğitiminin önemi, turizm eğitiminin desteklediği gelişim alanları, turizm bilincinin kazandırılabilmesi için yapılması gerekenler, müfredata turizm kavramları eklenmesi ve öğretmen adaylarına turizm eğitimidir.

Şekil 6. 1.Okulöncesi ve İlköğretim Döneminde Turizm Eğitimi için Bir Öneri Temalar Gösterimi

Tablo 6. 1. Katılımcı Profili

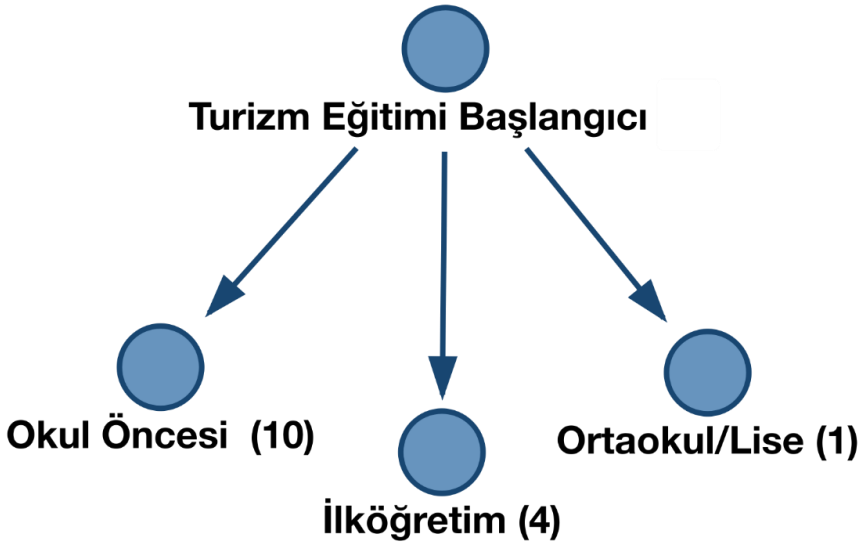
Belge adı	Yaş	Cinsiyet	Görev/Unvan	Görev/İşteki Çalışma Süresi
K1	25-30	Kadın	Araştırma Görevlisi	0-5 Yıl
K2	25-30	Kadın	Araştırma Görevlisi	0-5 Yıl
K3	25-30	Kadın	Okutman	0-5 Yıl
K4	31-35	Kadın	Öğretim Görevlisi	11-15 Yıl
K5	36-40	Kadın	Öğretim Görevlisi	11-15 Yıl
K6	46-50	Erkek	Profesör Doktor	21-25 Yıl
K7	51-55	Erkek	Öğretim Görevlisi	21-25 Yıl
K8	36-40	Erkek	Doktor	16-20 Yıl

Tablo 6.1'in Devamı...

K9	**36-40**	**Erkek**	**Araştırma Görevlisi**	**6-10 Yıl**
K10	46-50	Erkek	Doktor	21-25 Yıl
K11	46-50	Erkek	Öğretim Görevlisi	21-25 Yıl
K12	31-35	Kadın	Doçent Doktor	11-15 Yıl
K13	31-35	Kadın	Doktor	11-15 Yıl
K14	31-35	Erkek	Doktor	0-5 Yıl
K15	31-35	Kadın	Öğretim Görevlisi	11-15 Yıl

Araştırmaya 15 kişi katılmış olup bu katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1'de görüldüğü gibidir. Katılımcıların 7'si erkek, 8'i kadındır. Katılımcıların 3'ü 25-30 yaş aralığında, 5'i 31-35 yaş aralığında, 3'ü 36-40, 3'ü 46-50 ve 1'i 51-55 yaş aralığındadır. Katılımcıların 3'ü araştırma görevlisi, 1'i doçent doktor, 4'ü doktor, 1'i okutman, 5'i öğretim görevlisi ve 1'i profesör doktordur. Katılımcıların görevlerinde çalışma sürelerine bakıldığında ise 4'ünün 0-5 yıl, 1'inin 6-10 yıl, 5'inin 11-15 yıl, 1'inin 16-20 yıl, 4'ünün ise 21-25 yıldır çalışmaya devam ettiklerini görmekteyiz.

1. Soru: TURİZM EĞİTİMİNİN BAŞLANGICI

Şekil 6. 2. Turizm Eğitimi Başlangıcı Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Araştırmanın ilk teması olan turizm eğitimi başlangıç teması hiyerarşik kod alt kod bölümler modeli Şekil 2'de görülmektedir. Turizm eğitimi başlangıcı teması 3 farklı kategori altında incelenmiştir. Bunlar okulöncesi, ilköğretim, ortaokul/lisedir.

Turizm eğitimi başlangıcı temasında katılımcılar okulöncesi ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar çocukların turizm eğitimini okulöncesinden itibaren almaları gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K7 ve K10 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

> "Türkiye'de turizm alanında yapılmış büyük yatırımların işlerlik kazanabilmesi ancak bilinçli bireyler sayesinde mümkün olabilir. Bundan dolayı, turizm eğitimi büyük önem taşımaktadır. Turizmin tabandan zirveye kadar her kademesinde eğitimli bireylerin varlığının ülke ekonomisine olumlu katkıları şüphesizdir. Türkiye'de turizm eğitimi oyunlarla, şarkılarla okulöncesi dönemdeki öğrencilerle başlayabilir." (K7)

> "Örgün okulöncesi eğitimle birlikte çocuklar 36 aylıkken başlayabilir. Aileler bu eğitime daha erken yaşlarda başlayabilir." (K10)

Turizm eğitimi başlangıcı temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod ilköğretim olmuştur. Katılımcılar turizm eğitiminin ilkokulda verilmeye başlanması gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K6 ve K12 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

> "Turizm eğitimi bence oldukça önemlidir. Farkındalığı ve bilinçlenmeyi içerir. İlkokula kadar inmelidir. Hatta bir ders olarak okutulmalıdır." (K6)

> "Turizm eğitimi çok aşina olduğum bir kavram değildir. Daha çok turizm kapsamında verilecek konu ve kavramların çevre eğitimi kapsamında verildiğini düşünüyorum. Turizm eğitimi ilkokul düzeyinden itibaren verilebilir. Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinin bu eğitim için uygun olduğunu düşünüyorum. Doğal çevre, tarihi ve turistik yerler vb. konuları da barındıran bu dersler kapsamında hâlihazırda dolaylı olarak verildiğini düşünüyorum." (K12)

Turizm eğitimi başlangıcı temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod ortaokul/lise olmuştur. Katılımcılar turizm eğitiminin ortaokul ya da lisede verilmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K5 kodlu katılımcının ifadeleri şöyledir:

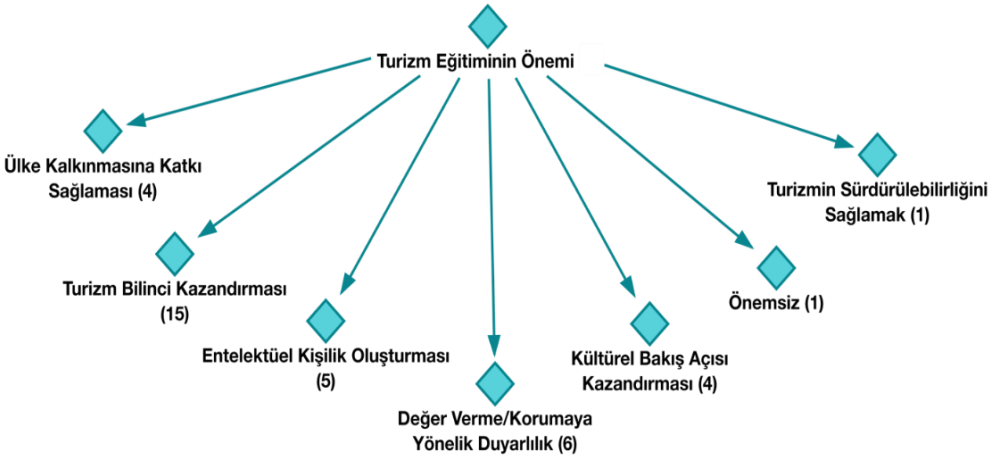
"Turizm eğitiminin bizim ülkemiz gibi turizm cenneti olan bir ülkede verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ancak bunun ortaokul ya da lisede verilmesi gerektiğini düşünüyorum." (K5)

Kod Sistemi	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	TOP...
Turizm Eğitimi Başlangıcı																0
Okul Öncesi	1		1	1			1		1	1	1		1	1	1	10
İlköğretim		1				1		1				1				4
Ortaokul/Lise					1											1
TOPLAM	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15

Şekil 6. 3. Katılımcılara Göre Turizm Eğitimi Başlangıcı

Turizm eğitimi başlangıcı teması katılımcılara göre incelenmiştir. Buna göre, katılımcı görüşleri okulöncesi ve ilköğretim kodları üzerine yoğunlaşmıştır.

2. Soru: TURİZM EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

Şekil 6. 4. Turizm Eğitiminin Önemi Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Araştırmanın ikinci teması olan turizm eğitiminin önemi hiyerarşik kod alt bölümler modeli Şekil 3'te görülmektedir. Turizm eğitiminin önemi teması 7 farklı kategori altında incelenmiştir. Bunlar turizm bilinci kazandırması, değer verme/korumaya yönelik duyarlılık, entelektüel kişilik oluşturması, kültürel bakış açısı kazandırması, ülke kalkınmasına katkı sağlaması, önemsiz, turizmin sürdürülebilirliğini sağlamaktır.

Turizm eğitiminin önemi temasında katılımcılar turizm bilincinin kazandırılması ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar turizm eğitiminin çocuklara turizmle ilgili farkındalık kazandırdığından ve turizmle ilgili bilinçlendiklerinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K2 ve K4 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

> "Tabi ki erken yaşta bir turizm bilinci oluşturmak turizmin gelişmesine katkıda bulunması açısından önemlidir." (K2)

> "Turizm eğitimi ile çocukların turizme ve dahi ilgili tüm kavramlara aşina olması, bu yönde bilinçlenmesi onların gelişimleri açısından olumlu sonuçlar doğuracaktır. Bilinçli birer yetişkin olduklarında yaptıkları tercihlerin kökeninde geçmişte yaşadıkları deneyimler ve öğretiler yer alacaktır." (K4)

Turizm eğitiminin önemi temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod değer verme/korumaya yönelik duyarlılık olmuştur. Katılımcılar turizm eğitimi sayesinde çocukların çevreye ve doğaya değer vermeye başladıklarından ve çevreyi korumaya yönelik daha duyarlı davrandıklarından bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K3 ve K15 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

> "Çevre, doğal yaşam, tarih, geçmiş öncelikli kelimeler olarak kullanılmalı. Çünkü bilmediği bir şeye saygı duymaz, bilmediği bir şeyi korumaz haliyle bilmediği şeyin değerini anlamaz. Ayrıca “turizm” kelimesi daha çok ekonomi ve maddiyatla ilgilidir. Her şeyden önce değer vermeyi ve korumalı öğretmeliyiz." (K3)

> "Çevre bilincini kazanan çocuklar çevrede olup bitenlere de duyarlı olur. Dolayısıyla çevrelerindeki güzelliklerin insanlara tanıtılması ile ilgili de bilinçlenmesi önemlidir." (K15)

Turizm eğitiminin önemi temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod entelektüel kişilik oluşturması olmuştur. Katılımcılar turizm eğitimi sayesinde entelektüel kişilik geliştirdiklerinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K8 ve K10 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

"Turizmin bir eğitim konusu olarak ele alınmasının genelde ülkeleri ekonomik getiri unsuru şeklinde sınırlandırıldığını düşünüyorum. Buna karşılık iç turizm ile ülkenin doğal ve tarihi güzelliklerine yönelik farkındalığın artırılması, dış turizm ile genel kültür ve entelektüel kişilik oluşturulması hedeflerinin daha az ele alındığı kanaatindeyim." (K8)

"Önemlidir. Çocuklarda tarihsel, kültürel, sanatsal ve estetik farkındalığı geliştirir." (K10)

Turizm eğitiminin önemi temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod kültürel bakış açısı kazandırması olmuştur. Katılımcılar turizm eğitiminin öğrencilere kültürel bir bakış açısı kazandırdığından bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K1 ve K13 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

"Önemlidir. Çünkü erken yaşta kültürel anlamda bir bakış açısı kazandırır." (K1)

"Turizm eğitiminin yaygınlaştırılması önemlidir. Çünkü turizm, toplumlara hem ekonomik açıdan hem de kültürel açıdan ciddi katkı oluşturabilecek bir alandır. Özellikle çocukların farklı kültürlere maruz kalması, özelliklerini öğrenmesi ve farklı deneyimler elde etmesi onların bilişsel, dil ve sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyecek uyarıcı bir ortam sunar. Farklı bir dile ilgi duyabilir, farklı bir ülkeyi görmek isteyebilir, farklı yaşantıların var olduğunu bilir ve bunların her birine saygı duymayı öğrenir. Erken çocukluk döneminde zengin uyaranlara maruz kalmak bütün gelişim alanlarında gelişimi destekler. Bu açıdan düşünüldüğünde turizm çocukların gelişiminde önemli bir potansiyele sahiptir." (K13)

Turizm eğitiminin önemi temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod ülke kalkınmasına katkı sağlaması olmuştur. Katılımcılar turizm eğitimi sayesinde uzun vadede öğrencilerin ülke kalkınmasına katkı sağlayacaklarından bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K6 ve K13 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

"Oldukça önemlidir. Turizmin önemini erken yaşta öğrenen çocuklar bu işe önem vereceklerdir. Ülke kalkınmasında rolü fazladır." (K6)

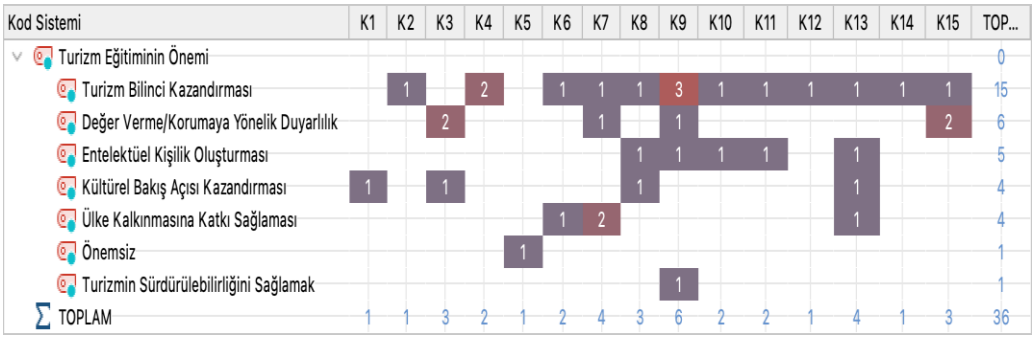
"Turizmin ülkelerin sürdürülebilir kalkınmasında maddi ve manevi anlamda önemli bir potansiyel taşıdığını düşünüyorum. Turizm sisteminin daha sağlıklı işleyebilmesi için yaygın olarak eğitim verilmeli. Erken yaşlardan (4 yaş) itibaren turizmin bir ülkenin kalkınmasında nasıl etkileri olduğuna dair bilinç oluşturulmak önemlidir." (K13)

Turizm eğitiminin önemi temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod önemsiz olmuştur. Katılımcılar turizm eğitiminin önemli olmadığından bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K5 kodlu katılımcının ifadeleri şöyledir:

"Turizm eğitimi de önemli ama maalesef bizim eğitim sistemimizde temelden değişmesi gereken o kadar çok şey var ki. Turizm eğitimi diğer temel eğitim konularının yanında önemsiz kalıyor." (K5)

Turizm eğitiminin önemi temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod turizmin sürdürülebilirliğini sağlamak olmuştur. Katılımcılar turizm sürdürülebilirliğini sağlamak adına turizm eğitiminin önemli olduğundan bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K9 kodlu katılımcının ifadeleri şöyledir:

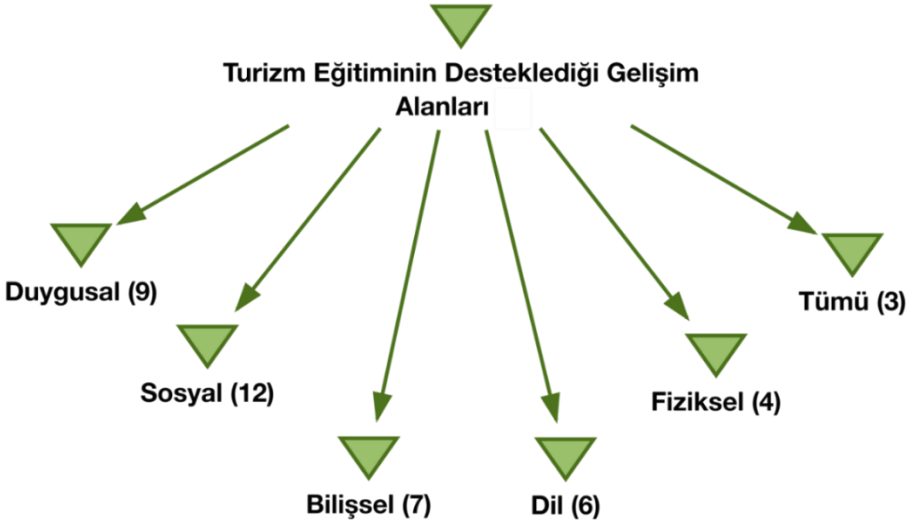
"Turizm eğitimi doğal ve tarihi eserlerin korunması bu sayede de turizmin sürdürülebilir olmasını amaçlayan bir eğitim sürecidir. Küçük yaşlardan itibaren çocuklara bu konuların öğretimi sayesinde turizm sürdürülebilir olmaya devam edecek, doğal ve tarihi güzellikler bilinçli bir şekilde ziyaret edilip, kullanılıp, korunmaya devam edecektir." (K9)

Şekil 6. 5. Katılımcılara Göre Turizm Eğitiminin Önemi

Turizm eğitimi başlangıcı teması katılımcılara göre incelenmiştir. Buna göre, katılımcı görüşleri turizm bilinci kazandırılması, entelektüel kişilik oluşturması kodları üzerine yoğunlaşmıştır.

3. Soru: TURİZM EĞİTİMİNİN DESTEKLEDİĞİ GELİŞİM ALANLARI

Şekil 6. 6. Turizm Eğitiminin Desteklediği Gelişim Alanları Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Araştırmanın bir diğer teması olan turizm eğitiminin desteklediği gelişim alanları hiyerarşik kod alt bölümler modeli Şekil 4'te görülmektedir. Turizm eğitimi başlangıcı teması 6 farklı kategori altında incelenmiştir. Bunlar sosyal, duygusal, bilişsel, dil, fiziksel, tümüdür.

Turizm eğitiminin desteklediği gelişim alanları temasında katılımcılar sosyal ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar turizm eğitiminin sosyal ilişkileri

kapsamında çocukların gelişimine katkı sağlayacağından bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K9 ve K12 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

> "Okulöncesi dönemde çocukların sosyal gelişimleri kapsamında onların, estetik değerleri korumalarını bunu yaparken de çevrelerinde gördükleri güzelliklere değer vererek onları korumasını bekleriz. Bununla birlikte sanat eserlerinin değerlerini fark etmelerini ve onları korumalarını ve farklı ortamlarda gerekli olan kurallara da uymalarını öğretmeye çalışmaktayız. Bu kapsamda turizm eğitiminin çocukların sosyal gelişimlerini destekleyici etkinlikler olduğunu düşünüyorum." (K9)

> "Çocuklarda sosyal ve duygusal gelişim alanını daha çok etkileyeceğini düşünüyorum. Sosyal ilişkiler anlamında, kendisi ve çevresindeki ilişkileri kurma anlamında yeterlikleri artırılabilir." (K12)

Turizm eğitiminin desteklediği gelişim alanları temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod duygusal olmuştur. Katılımcılar turizm eğitiminin duygusal gelişim alanını etkilediğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K7 ve K11 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

> "Turizm eğitiminin çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini olumlu yönde etkileyebileceğini düşünüyorum." (K7)

> "Turizm eğitimi, okulöncesinde veya ilköğretimde çocukların gönül dünyalarını zenginleştirir. Bilgi ve duygu bazında gelişim sağlar. Öğrenme becerilerini artırmada onlar için kazanım sağlar." (K11)

Turizm eğitiminin desteklediği gelişim alanları temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod bilişsel olmuştur. Katılımcılar, turizm eğitiminin bilişsel gelişimlerine katkı sağladığından bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K6 ve K14 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

> "Turizm eğitimi çocuklarda sosyal, bilişsel, fiziksel, ahlaki ve dil alanlarında gelişimi etkiler diye düşünüyorum." (K6)

"Bütün gelişim alanlarına katkıda bulunabilir. Bilişsel, dil, sosyal ve kültürel gelişim ön planda olacaktır. Farklı yerlerin veya ülkelerin olduğununun fakına varmaları bilişsel gelişime örnek olarak gösterilebilir.” (K14)

Turizm eğitiminin desteklediği gelişim alanları temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod dil olmuştur. Katılımcılar yerli kurumların mağdurlara yeterli ve gerekli yardımları yapmadığından ve devletin yeterince desteklemediğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K5 ve K13 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

"Turizm eğitiminin çocukların sosyal becerilerinin ve iletişim becerilerinin gelişimine katkıda bulunacağını düşünüyorum." (K5)

"Önceki sorunun cevabında da belirttiğim gibi zengin uyaran bir ortam sunduğu için bilişsel, farklı dillere maruz kalmak hem ilgiyi hem dilsel becerileri etkilediğinden dil, farklı insanlar, toplumlar, kültürler tanımak ve iletişim kurabilmek açısından sosyal-duygusal gelişim alanlarında olumlu etkiye sahiptir." (K13)

Turizm eğitiminin desteklediği gelişim alanları temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod fiziksel olmuştur. Katılımcılar geziler sayesinde turizm eğitiminin çocukların fiziksel olarak gelişmesine katkı sağlayacağından bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K8 ve K15 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

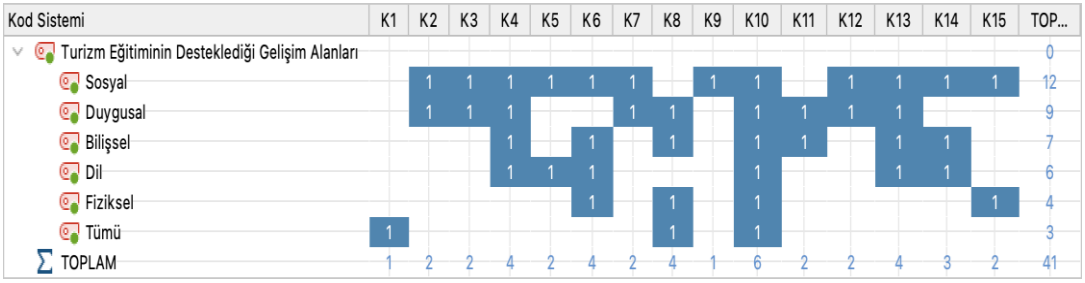
"Herhalde bütün gelişim alanlarını etkiler. Bilişsel olarak bilmediği yerleri öğrenir, duyuşsal olarak sever, mutlu olur, fiziksel olarak gezer-tozar vs." (K8)

"Fiziksel gelişim, çevre gezileri vs buna destek olabilir." (K15)

Turizm eğitiminin desteklediği gelişim alanları temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod tümü olmuştur. Katılımcılar turizm eğitiminin çocukların bütün gelişim alanlarını geliştireceğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K1 ve K10 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

"Bütün gelişim alanlarını destekleyeceğini düşünmekteyim." (K1)

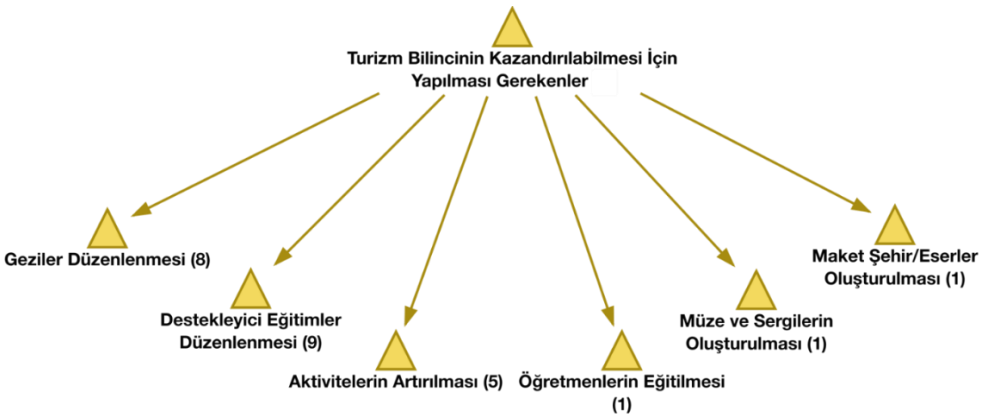
"Tüm gelişim alanlarını bütüncül şekilde destekleyecektir. Çünkü turizm eğitimi bilişsel, sosyal-duygusal, dil ve devinişsel kazanımlar sağlayacaktır." (K10)

Şekil 6. 7. Katılımcılara Göre Turizm Eğitiminin Desteklediği Gelişim Alanları

Turizm eğitiminin desteklediği gelişim alanları teması katılımcılara göre incelenmiştir. Buna göre, katılımcı görüşleri sosyal, duygusal, bilişsel kodları üzerine yoğunlaşmıştır.

4. Soru: *TURİZM BİLİNCİNİN KAZANDIRILABİLMESİ İÇİN YAPILMASI GEREKENLER*

Şekil 6. 8. Turizm Bilincinin Kazandırılabilmesi İçin Yapılması Gerekenler Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Araştırmanın bir diğer teması olan turizm bilincinin kazandırılabilmesi için yapılması gerekenler hiyerarşik kod alt bölümler modeli Şekil 5'te görülmektedir. Turizm

bilincinin kazandırılabilmesi için yapılması gerekenler teması 6 farklı kategori altında incelenmiştir. Bunlar destekleyici eğitimler düzenlenmesi, geziler düzenlenmesi, aktivitelerin artırılması, öğretmenlerin eğitilmesi, müze ve sergilerin oluşturulması, maket şehir/eserler oluşturulmasıdır.

Turizm bilincinin kazandırılabilmesi için yapılması gerekenler temasında katılımcılar destekleyici eğitimler düzenlenmesi ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar turizm bilinci kazandırılabilmesi için eğitimler düzenlenmesi, destekleyici bilgilendirmeler yapılması gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K6 ve K14 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

> "Çevre ve turizm birbirleriyle ayrılamaz ikilidir. Çocuklara eğitimler verilmeli, çalıştaylar düzenlenmeli, çocukların katılabileceği turizm fuarları, kampları düzenlenmelidir." (K6)

> "Bu konuda bilgi ve becerilerin kazandırılması gerekiyor. Eğitim bunun için iyi bir yol. Ama teorik bir eğitim ile turizm bilinci kazandırılamaz. Uygulamalı eğitime ihtiyaç vardır." (K14)

Turizm bilincinin kazandırılabilmesi için yapılması gerekenler temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod geziler düzenlenmesi olmuştur. Katılımcılar çocukların turizm bilinci kazanması için farklı gezilere katılmaları gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K1 ve K12 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

> "Kültürel ve turistik geziler yapılmalıdır." (K1)

> "Önce yakın çevreden başlayarak turizm açısından önemli kültürel zenginliklerimizin farkında olması için alan gezileri, önemli yerlerin ve olayların anlatıldığı hikâye okuma etkinlikleri gibi etkinliklerle bu bilinç oluşturulabilir." (K13)

Turizm bilincinin kazandırılabilmesi için yapılması gerekenler temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod aktivitelerin artırılması olmuştur.

Katılımcılar uygulamalı eğitimlerin ve bazı aktivite/etkinliklere ağırlık verilmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K2 ve K3 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

> "Turizm kavramlarının çok soyut kalabileceğini düşünerek turizm haftası kapsamında yapılacak aktivitelere ağırlık verilebilir." (K2)

> "Çevre bilinciyle çocuk yaşadığı yerin ihtiyaçlarını bilir ve yetişkinlik hayatında o ihtiyaçlara yönelik çalışmalar yapabilir. Coğrafyaya uygun ağaç dikmesi dahi buna bağlıdır. Çevreyi korur ve korunan sadece çevre olmaz turizm de olur." (K3)

Turizm bilincinin kazandırılabilmesi için yapılması gerekenler temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod öğretmenlerin eğitilmesi olmuştur. Katılımcılar öğretmenlerin öğrencilere daha kaliteli eğitim verebilmesi için bu konuda eğitilmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K4 kodlu katılımcının ifadeleri şöyledir:

> "Çevre eğitimine okulöncesi müfredatında yer veriyoruz. Turizm ile ilgili belli başlı kavramlara turizm haftasında yer veriyoruz fakat bunlar oldukça sınırlı kalmaktadır. Bunun dışında yıl içinde alan gezileri yapılmaktadır. Kültür ve ülke tanıtımlarını sene içerisine yaymaya çalışmaktayız. Belirli kazanımlar olmadığı için eksiklikler yaşanmakta, öğretmenlerin bu alana yönelik eğitimleri olmadığı için ise öğretim faaliyetleri yetersiz kalmaktadır. Öğretim metotlarını uygularken çocukların duyularına hitap edecek yöntemler seçmek onların bilgi edinmeleri için etkili olacaktır." (K4)

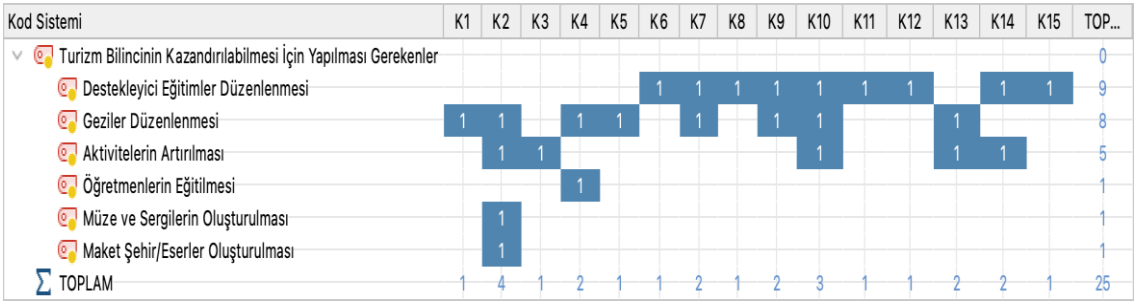
Turizm bilincinin kazandırılabilmesi için yapılması gerekenler temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod müze ve sergilerin oluşturulması olmuştur. Katılımcılar müze ve sergilerin sayısının artırılması gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K2 kodlu katılımcının ifadeleri şöyledir:

> "Çocukların bu alanda olabildiğince somut yaşantılar elde ederek eğitim görmeleri gerekir. Öncelikle yaşadıkları bölgelerin turizm güzelliklerini içeren

geziler düzenlenebilir. Turizm müzeleri ve sergileri oluşturulabilir. Turizm güzelliklerimizin olduğu maket şehirler veya eserler oluşturulabilir." (K2)

Turizm bilincinin kazandırılabilmesi için yapılması gerekenler temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod maket şehir/eserler oluşturulmasıdır. Katılımcılar maket şehirler ve eserlerin oluşturulabileceğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K2 kodlu katılımcının ifadeleri şöyledir:

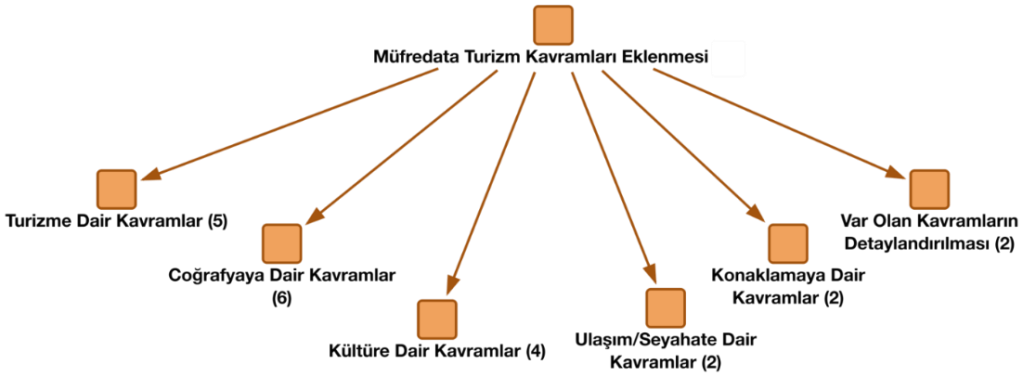
"Çocukların bu alanda olabildiğince somut yaşantılar elde ederek eğitim görmeleri gerekir. Öncelikle yaşadıkları bölgelerin turizm güzelliklerini içeren geziler düzenlenebilir. Turizm müzeleri ve sergileri oluşturulabilir. Turizm güzelliklerimizin olduğu maket şehirler veya eserler oluşturulabilir." (K2).

Şekil 6. 9. Katılımcılara Göre Turizm Eğitimi Başlangıcı

Turizm eğitimi başlangıcı teması katılımcılara göre incelenmiştir. Buna göre, katılımcı görüşleri destekleyici eğitimlerin düzenlenmesi, gezilerin düzenlenmesi ve aktivitelerin artırılması kodları üzerine yoğunlaşmıştır.

5. Soru: MÜFREDATA TURİZM KAVRAMLARI EKLENMESİ

Şekil 6. 10. Müfredata Turizm Kavramları Eklenmesi Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Araştırmanın diğer bir teması olan müfredata turizm kavramları eklenmesi hiyerarşik kod alt bölümler modeli Şekil 6'da görülmektedir. Müfredata turizm kavramları eklenmesi teması 6 farklı kategori altında incelenmiştir. Bunlar coğrafyaya dair kavramlar, turizme dair kavramlar, kültüre dair kavramlar, ulaşım/seyahate dair kavramlar, konaklamaya dair kavramlar, var olan kavramların detaylandırılmasıdır.

Müfredata turizm kavramları eklenmesi temasında katılımcılar coğrafyaya dair kavramlar ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar doğal güzellikler, mekanlar, tarihi ve doğal eserler gibi coğrafyaya yönelik kavramların eklenmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K7 ve K15 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

> "Okulöncesi ve ilkokul eğitim müfredatında yer alan derslerin içeriklerinde turizm kavramlarının bulunması elzemdir. Bunlar, bölgelere göre belirginleşen özellikler olabilir. Mesela Gaziantep için gastronomi, Konya için dini turizm." (K7)

> "Doğal güzellikler, yaban hayatı ve çevreye duyarlılık konuları eklenebilir." (K15)

Müfredata turizm kavramları eklenmesi temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod turizme dair kavramlar olmuştur. Katılımcılar turizm, turist, seyahat, spor

gibi turizme yönelik kavramların tanımlanması gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K4 ve K9 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

> "Turizm, turist, ülke, kültür, rehber ele alınabilecek belli kavramlar olmalıdır." (K4)

> "Turizm ile ilgili kavramlar her iki müfredat kapsamına da eklenebilir. Hali hazırda turizm ile ilgili bazı kavramlara yer verildiğini düşünüyorum. Özellikle turist, coğrafya, müze, ulaşım ve konaklama gibi temel kavramların öncelikli olarak verilmesi gerektiğini düşünüyorum." (K9)

Müfredata turizm kavramları eklenmesi temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod kültüre dair kavramlar olmuştur. Katılımcılar kültürel varlıklar ve eserler gibi kültüre yönelik kavramların artırılması gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K11 ve K13 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

> "Okulöncesi ve ilköğretim eğitim müfredatında yer alan derslerin içeriklerine turizm kavramlarının eklenmesini olumlu buluyorum. Doğal güzellikler, tarihi eserler, kültür ve sanat eserleri, kutsal mekânlar ve bilim merkezleri gibi kavramlara öncelik verilebilir." (K11)

> "Kültürel varlıklar, doğal ve tarihi eserler, kültürlerarası etkileşim ve farkındalık gibi kavramlar ele alınabilir." (K13)

Müfredata turizm kavramları eklenmesi temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod ulaşıma/seyahate dair kavramlar olmuştur. Katılımcılar ulaşım ve seyahat ile ilgili kavramların eğitime eklenmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K1 ve K10 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

> "Eklenebilir. Herhangi bir şehri gezerken ihtiyacımız olacak bütün kavramlar verilmelidir. Otel, pansiyon vs." (K1)

> "Öncelikle okulöncesi eğitimde ders yoktur. Etkinlik türleri vardır. Bu etkinliklerde turizmin içinde barındırdığı seyahat, seyahat yolları, turist, otel,

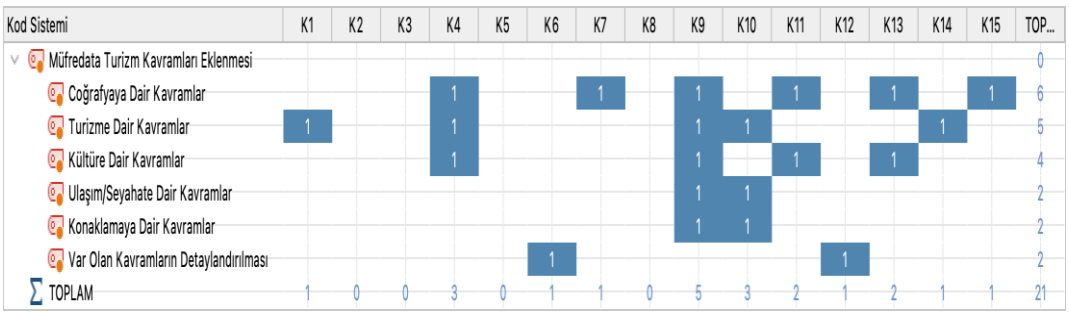
pansiyon, karavan, turizm sporları, turizm türleri vb. temel kavramlara yer verilebilir." (K10)

Müfredata turizm kavramları eklenmesi temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod konaklamaya dair kavramlar olmuştur. Katılımcılar otel, pansiyon gibi konaklamaya dair kavramların müfredata eklenmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K9 kodlu katılımcının ifadeleri şöyledir:

"Turizm ile ilgili kavramlar her iki müfredat kapsamına da eklenebilir. Hali hazırda turizm ile ilgili bazı kavramlara yer verildiğini düşünüyorum. Özellikle turist, coğrafya, müze, ulaşım ve konaklama gibi temel kavramlara öncelik verilmesi gerektiğini düşünüyorum." (K9)

Müfredata turizm kavramları eklenmesi temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod var olan kavramların detaylandırılmasıdır. Katılımcılar hali hazırda müfredatta var olan kavramların eklenmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K12 kodlu katılımcının ifadeleri şöyledir:

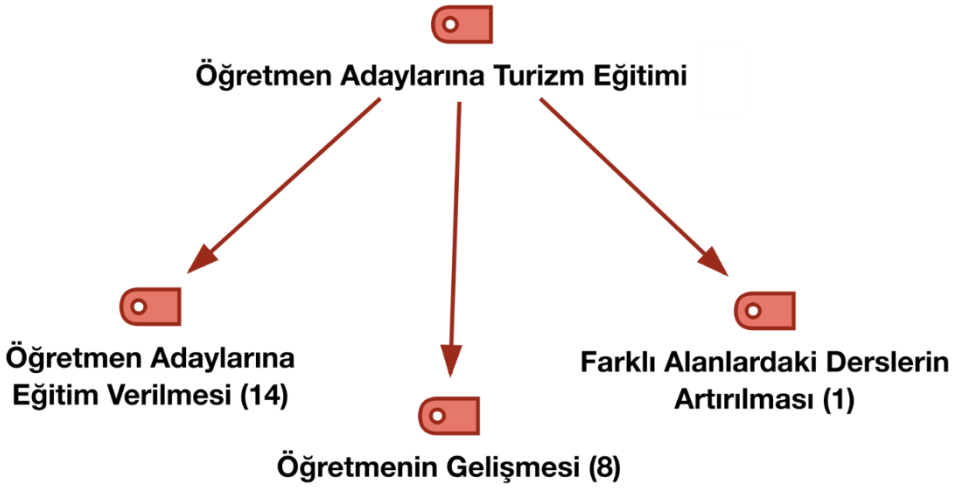
"Öğretim programlarının hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde bu kavramlara yer verildiğini düşünüyorum. Bu kavramların daha uygun seviyelere göre detaylandırması yapılabilir. Ancak hali hazırda bazı konu ve kavramları içermektedir." (K12)

Şekil 6. 11. Katılımcılara Göre Müfredata Turizm Kavramları Eklenmesi

Müfredata turizm kavramları eklenmesi teması katılımcılara göre incelenmiştir. Buna göre katılımcı görüşleri coğrafyaya dair kavramlar, turizme dair kavramlar ve kültüre dair kavramlar kodları üzerine yoğunlaşmıştır.

6. Soru: ÖĞRETMEN ADAYLARINA TURİZM EĞİTİMİ

Şekil 6. 12. Öğretmen Adaylarına Turizm Eğitimi Teması Hiyerarşik Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Araştırmanın son teması olan öğretmen adaylarına turizm eğitimi hiyerarşik kod alt bölümler modeli Şekil 7'de görülmektedir. Öğretmen adaylarına turizm eğitimi teması 3 farklı kategori altında incelenmiştir. Bunlar öğretmen adaylarına eğitim verilmesi, öğretmenin gelişmesi, farklı alanlardaki derslerin artırılmasıdır.

Öğretmen adaylarına turizm eğitimi temasında katılımcıların olumlu yönde yoğun görüş belirttiğini görmekteyiz. Katılımcılar öğretmenlere turizm eğitimi alanında mutlaka eğitim verilmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K1 ve K10 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

> "Kesinlikle eğitim verilmelidir. Öğretmen gelişime açıktır ve eğitim alması daha doğru olacaktır." (K1)

> "Verilmelidir. Eğitimli oldukları bir konuda çocukları eğitmeleri daha işlevsel olacaktır." (K10)

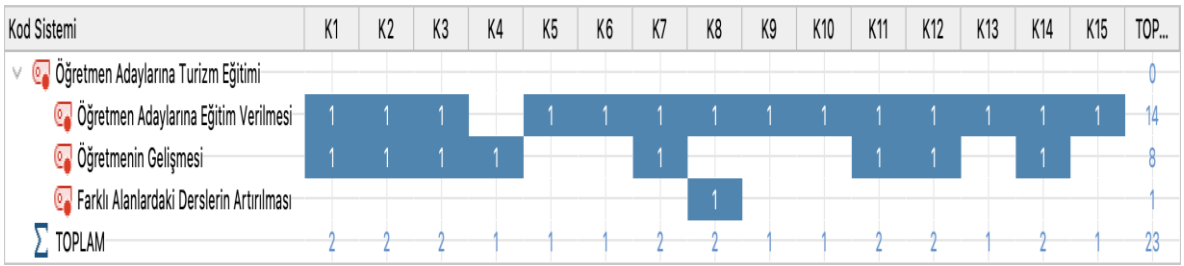
Öğretmen adaylarına turizm eğitimi temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod öğretmenin gelişmesi olmuştur. Katılımcılar öğretmenin öğrenciye turizm eğitimiyle ilgili doğru ve kaliteli eğitim verebilmesi için bu alanda eğitilmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K7 ve K14 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

> "Evet, verilmelidir. Çünkü öğrencilere verilmesi gereken turizm eğitimini gerçekleştirecek öğretmenin de konu hakkında eğitiminin olması gerekir." (K7)

> "Eğitim yararlı olabilir. Turizm okuryazarlığını geliştirmek adına bu tür eğitimlere ihtiyaç vardır. Ülkemizin turizmde aksayan yönleri mevcuttur. Bunları en aza indirmek adına insanları bilinçlendirmek gerekiyor. Öğretmen adaylarına verilen bu tür eğitimlerle turizmin çocuklara daha iyi yansıtılacağını düşünüyorum. Özellikle seçmeli ders olarak öğretmen adaylarının dikkatini çekeceği de bir gerçektir." (K14)

Öğretmen adaylarına turizm eğitimi temasında katılımcıların görüş bildirdikleri bir diğer kod farklı alanlardaki derslerin artırılmasıdır. Katılımcılar öğretmenlerin turizmle ilgili farklı alanlarda dersler almaları gerektiğinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili K8 kodlu katılımcının ifadeleri şöyledir:

> "Sadece turizm değil hayata dair ne varsa mümkün olduğunca verilmeli. Ama bu mümkün olduğunca olmalıdır. Bana sorarsan tarımla alakalı dersler de verilmeli, bilişim teknolojilerinin kullanımına yönelik dersler artırılmalı vs." (K8)

Şekil 6. 13. Katılımcılara Göre Öğretmen Adaylarına Turizm Eğitimi

Öğretmen adaylarına turizm eğitimi teması katılımcılara göre incelenmiştir. Buna göre, katılımcı görüşleri öğretmen adaylarına eğitim verilmesi ve öğretmenin gelişmesi kodları üzerine yoğunlaşmıştır.

Şekil 6. 14. Kod Bulutu

Katılımcıların ifadelerinin yoğunluğa göre dağılımı Şekil 8'de gösterilmektedir. Daha büyük puntolu olarak gösterilen kodlar daha yoğun olarak kullanılan ifadeleri gösterirken, daha küçük puntolu olan ifadeler kodların daha az yoğunlukta kullanıldığını göstermektedir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın başında, literatür taramasının sonucunda erişilen bilgilere yer verilmiştir. Bu dorultuda çocuğun geçmişten günümüze toplum içerisindeki konumu tespit edilmiştir. Günümüze kadar pek çok farklı boyutlardan geçen çocuklar bu günlerde modern yetiştirme tarzı ile önemli bir konuma gelmişlerdir. Çocukluk, bebeklik ile ergenlik dönemleri arasındaki süreç olarak nitelendirilebilir. İlk çağlarda çocuk kendini büyüten ve toplum düzenine aykırı davranışlarda ağır cezalar alan bir bireydir. Bu ağır cezalar ölümle bile sonuçlanabilmektedir. Bu dönemde çocuğun eğitimi üzerinde durulmamış doğal yollarla öz bakım becerilerini öğrenmesi yeterli görülmüştür. Orta çağlarda ise çocuklara yönelik ağır cezalar hafifletilse de gönümüze göre hafife alınmayacak cezalar uygulanmıştır. Bu dönemdeki çocuklar daha çok dini ritüeller ile ilişkilendirilmektedir. İslamiyet öncesi Türk topluluklarında çocukluk dönemi işlevsiz bir dönem olarak görülmüş ve çocuktan bir an önce iş yapabilecek duruma gelmesi beklenmiştir. Modern çağlara gelindiğinde ise çocuklar artık okullara yönlendirilmeye başlamıştır. Eğitimli insan ihtiyacının doğmasıyla okullaşma oranı yükselmiştir. Çocuklar için yeni düzenlemeler yapılmaya başlamış, eğitim programları ve çocuk haklarına yönelik çalışmalar ortaya çıkmıştır. Çocuk hakları üzerinde durulmuş ve çocukları korumaya yönelik kanunlar geliştirilmiştir. İşçi çocuklardan okuyan çocuklara doğru bir değişim başlamıştır. Ebeveylerin bilinçlenmesi ile çocuklara karşı tutum ve davranışlar olumlu yönde değişiklik göstermiştir. Bu olumlu değişikliklerle beraber eğitime karşı olan bakış açısında da değişiklikler olmuştur. Çocukların eğitimli, meslek sahibi olabilmeleri için ebeveynler tarafından büyük çabalar gösterilmektedir.

Bu gelişmeler ile beraber eğitim alanında önemli büyümeler de gerçekleşmiştir. Eğitim, insanın çeşitli alanlarda gelişimini sağlayan, yaratıcılıklarını ortaya çıkaran, bilinçlendiren bir unsurdur. Çalışmamızda detaylı bir şekilde eğitimin amaçları, sınıflandırılması, çeşitleri incelenmiştir. En temel şekilde bahsedilecek olursa eğitim bireylerin gelişimini, aktif ve faydalı bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Temel özelliklerinden bahsedilen eğitim formal ve informal olmak üzere iki başlık altında sınıflandırılabilmektedir.

Çalışmamızda üzerinde durulan bir diğer konu okulöncesi ve ilköğretim dönemindeki eğitim olmuştur. Okulöncesi gelişim alanlarının yoğun ve hızlı yaşandığı bir dönemdir. Yaşamın ilk 6 yılında çok hızlı bir büyüme ve gelişme göstermektedir. Bu çocuk beyninin çevresel etkilere en açık olduğu ve bireylere büyük ölçüde katkısı olan, çocukları ilköğretime hazırlayan bir dönemdir. İlköğretim eğitimi ileri eğitim basamaklarının temelini oluşturmaktadır. Zorunlu bir eğitim kademesidir ve eğitimde fırsat eşitliği amacı ile ön plana çıkmaktadır.

Mesleki eğitimin ise mesleki ve teknik eğitim süreci olduğu çalışmamızda vurgulanmıştır. Mesleki eğitimler bireylere mesleklerine yönelik donanımlar sunmakta; yenilikçi, girişimci, üretken, ekonomiye katkı sağlayan, sağlam bir iş gücü yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye'de mesleki eğitim uzun yıllardır devam eden bir süreçtir. 12. yüzyıldan günümüze kadar uzanan mesleki eğitim içerisinde küçük esnaf, usta, kalfa ve çırakları barındırmış; kişilerin mesleklerini dürüstlük ve özenle yapmalarını ve iyi bir eğitim almalarını amaçlamıştır.

Turizm sektöründe insan unsuru ön plana çıkmaktadır. Ülkeye gelen turistlerin memnuniyeti, rahat etmeleri ve turizmin gelişimi için daha sonrasında tekrardan ziyaret etmeleri önemlidir. Bunun için de kaliteli hizmet şarttır. Kaliteli hizmet için de kaliteli mesleki eğitim vazgeçilmez öncelik durumundadır. Turizm alanında ilerleyebilmek, olumlu gelişmeler elde etmek için nitelikli iş gücü açığı ön plana çıkmıştır. İşletmelerde artık eğitimli, kültürlü, turistlerle iyi iletişim kurabilen, becerikli, yetenekli personel aranmaktadır. Bu özelliklerin kazandırılması da nitelikli eğitime dayanmaktadır.

Türkiye'de yapılan araştırmalarda yükseköğretim düzeyinde eğitim alan kişilerin sektörü terk ettikleri ve farklı alanlara yöneldikleri görülmüştür. Bunun sonucunda da işletmeler eğitimli kalifiye personel yerine, mesleki yeterliliği olmayan, eğitimsiz personel çalıştırılmaktadır. Bu durum da sektördeki hizmet kalitesinin düşmesine sebep olmaktadır (Sarı,2007:1; Orhan, 2015: 17). Hizmet kalitesi çalışanların niteliği ile ölçülebilmektedir.

Turizm sektörü gün geçtikçe gelişmekte, en üst seviyede gelişmiş eğitimler aramaktadır. Eski kaynaklardan günümüze kadar turizm eğitimine baktığımızda eğitim kurumları açısından ilerleme görüldüğünü fakat eski eğitime nazaran daha kalitesiz bir eğitimin karşımıza çıktığını görürüz.

Turizm eğitimi alan öğrencilerin kazandıkları bilgi ve becerileri iş hayatına başladıklarında turizm sektörüne uygulamaları sektörün bilinçli olarak gelişmesine katkı sağlayacaktır (Pehlivan, 2007:1; Orhan, 2015: 17).

Çalışmamızın da temel amacını oluşturan çocuklarda turizm eğitiminin geliştirilmesi ve müfredatta yer alması bu bakımdan önemlidir. Küreselleşen dünya düzeninde çocukların dünya insanı olarak, birçok farkındalıklardan haberdar olacak şekilde yetiştirilmesi son derece önemlidir.

Çocuklar için çevre eğitiminin yanında turizm eğitiminin de üzerinde durulması ve turizm, turist, gezi, tatil, kültürel miras gibi kavramların turizm bilinci adı altında kazandırılması önerilmektedir.

Turizm yoluyla okulöncesi dönemindeki çocuklarda dil, sosyal, duyusal ve bilişsel alanlarında gelişim sağlanabilmektedir. Okulöncesi düzeyindeki çocuklar için bulundukları illerde gezilerin düzenlenmesi, bir müzeye geldiklerinde çocuklara ön bilgilendirme yapılması ya da daha öncesinde çocukların bu konu ile ilgili bilinçlendirilmiş olması, gittikleri turistik yerlerde nasıl davranış göstermeleri gerektiği büyük önem arz etmektedir. Okulöncesi ve ilköğretim döneminde uygulanan turizm etkinliklerinin Türkiye'de de uygulanabileceği görülmüştür. Özellikle Rusya, Belarusya ve Ukrayna gibi ülkelerde turizm adı altında yapılan tematik yaz kamplarının, çocukların dil gelişimi için yapılan kampların, çocukların diğer kültürleri tanıması için ülkeler arası yapılan kampların küçük yaşlarda turizme karşı farkındalıklı ve bilinçli olunmadaki önemi vurgulanmıştır.

Turizm eğitimi başlangıcı 3 farklı kategori altında incelenmiştir. Bunlar okulöncesi, ilköğretim, ortaokul/lisedir. Yapılan araştırmada turizm eğitiminin yoğun olarak okulöncesinden itibaren alınması gerektiği önerilmektedir. Türkiye'de turizm sektöründe istenilen kalite seviyesine ulaşabilmek için en temelden en yükseğe kadar

turizm eğitimine önem verilmesi ülke ekonomisine de yansımaktadır. Turizmin gelişmesine katkı sağlama noktasında, erken yaşlarda turizm bilincine sahip bireylerin eğitilmesinin gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. Turizm ve buna ait kavramları çocukların öğrenmesi ve bunlara karşı bilinç kazanması için bunların eğitimde yer alması gerektiği savunulmaktadır. Türkiye'deki turizm eğitiminde iç turizm ile ülkenin doğal ve tarihi güzelliklerine yönelik farkındalığın arttırılmasının yanında, dış turizm ile genel kültür ve entelektüel kişilik oluşturulması hedeflerinin daha az ele alındığı görülmektedir. Okullarda çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişimlerinin destekleyecek ortamların eksikliğinden bahsedilmektedir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda katılımcıların da turizm eğitiminin önemine vurgu yaptıkları tespit edilmiştir. Turizm, toplumlara hem ekonomik açıdan hem de kültürel açıdan önemli katkı oluşturabilecek bir alan olarak görülmektedir. Özellikle çocukların farklı kültürlere maruz kalması, bu kültürlerin özelliklerini öğrenmesi ve farklı deneyimler elde etmesi onların bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimleri açısından çok faydalı olacağı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu da temelde turizm eğitimyle mümkün olabilecektir. Fakat Türkiye'de bu eğitim türüne önem verilmediği ve bu eğitimin müfredatta yer almadığı yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır.

Turizm bilincinin kazandırılabilmesi için yapılması gerekenlerle ilgili katılımcılar görüş bildirmişlerdir. Bu görüşler yoğun olarak destekleyici eğitimlerin düzenlenmesi noktasında birleşmiştir. Katılımcılar turizm bilincinin kazandırılabilmesi için eğitimler düzenlenmesi, destekleyici bilgilendirmeler yapılması gerektiğinden bahsetmişlerdir. Turizm eğitiminin geliştirilmesi konusunda çocuklara destekleyici eğitimlerin düzenlenmesi, gezilerin düzenlenmesi, aktivitelerin artırılması, öğretmenlerin eğitilmesi, müze ve sergilerin oluşturulması, maket şehir/eserler oluşturulması önerilmektedir. Öğretmenlerin de turizm eğitimi konusunda eğitim almalarının önemli olduğunun üzerinde durulmuştur. Öğretmenlerin eğitimli oldukları bir konuda çocukları eğitmelerinin daha işlevsel olacağı belirtilmiştir.

Küçük yaşlarda alınacak olan bilinçli bir eğitim yetişkinlik döneminde de olumlu sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Turizm bilinci ile hareket etmede ve turizmi daha ön

planda tutmada turizm gerçekten de bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Alınacak olan turizm eğitiminde de yüksek performans gösterilmesi beklenmektedir. Çocuklukta turizmin tanıtılması ileri yaşlarda meslek seçiminde de turizmin ön planda olmasını sağlayacaktır. Farkında ve bilinçli bir şekilde turizm sektörü tercih edilecektir.

Öneriler:

- Okulöncesi ve ilkokul eğitim müfredatında yer alan derslerin içeriklerine turizm kavramlarının eklenmesi önerilmektedir. Doğal güzellikler, yaban hayatı ve çevreye duyarlılık konuları bu müfredatlara eklenebilir.
- Çocuklara eğitimler verilmeli, çalıştaylar düzenlenmeli, çocukların katılabileceği turizm fuarları, kampları düzenlenmelidir.
- Teorik bir eğitim ile turizm bilinci kazandırılamaz. Uygulamalı eğitime ihtiyaç vardır. Bu doğrultuda kültürel ve turistik geziler yapılmalıdır.
- Kültürel zenginliklerimizin farkında olunması için alan gezileri düzenlenmeli, önemli yerlerin ve olayların anlatıldığı hikâye okuma etkinlikleri oluşturulmalıdır.
- Turizm kavramlarının çok soyut kalabileceğini düşünüldüğünden turizm haftası kapsamında yapılacak olan aktivitelere daha fazla ağırlık verilmelidir.
- Yaşanılan bölgelerin turizm güzelliklerini içeren geziler düzenlenmelidir. Turizm müzeleri ve sergileri açılmalı, turizm güzelliklerimizin olduğu maket şehirler veya eserler oluşturulmalıdır.
- Öğretmenlerin de turizm eğitimi ile ilgili eğitim almaları bu konuda bilinçlenmeleri gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Abraham, S., Kumar, C. R. (2016). *The impact of introducing tourism in primary educational curricula. Avahan.* A Journal On Hospitalty And Tourism, 4(1), 18-23.

Akyüz, Y. (2012). *Türk eğitim tarihi* (22. Baskı). Pegem Akademi.

Aral, N, Baran, G. (2001). *Çocuk gelişimi*. YA-PA Yayın.

Araştırma, M, Merkezi, G. (1994). Mesleki ve teknik eğitim raporu; mesleki ve teknik eğitim sisteminin incelenmesi. *Meb Endüstriyel Okullar Projesi.*

Arkan, A. & Öztürk, N. (2018). 2023 Eğitim Vizyonu'nda erken çocukluk eğitimi. *Seta Perspektif, 218.*

Arslan, M. (2005). Avrupa Birliği ülkelerinde okul öncesi eğitimin gelişimi ve mevcut durumu. *Millî Eğitim Dergisi, 167.*

Aydin, A., Darici, B. & Taşçı, H. (2015). *Uluslararası turizm talebini etkileyen ekonomik faktörler: Türkiye üzerine bir uygulama.* Erciyes Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 45, 143-177.

Bakanlığı, M. E. (2018). *Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin görünümü*. Meb Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi, (1).

Bakanlığı, T. M. E. (2008). *TC Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığının Noyan Özkan'a yanıtı:* 22 Şubat 2008.

Balat, G. U. (2015). *Okul öncesi eğitime giriş*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Bayer, O. E. (1998). Türkiye meslek yüksekokulları turizm eğitimi kalitesinin geliştirilmesinde sanal yöntemlerin rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(3).*

Bhuiyan, M. A. H., Islam, R., Siwar, C. & Ismail, S. M. (2010). Educational tourism and forest conservation: diversification for child education. *Procedia-Social And Behavioral Sciences, 7, 19-23.*

Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar.* Siyasal Kitabevi.

Boyatzis, R.E. (1998). *Transforming qualitative information: thematic analysis and code development.* Sage.

Braun, V., & Clarke, V. (2019). Psikolojide tematik analizin kullanımı. S. N. Şad, N. Özer ve A. Atli (Çevirenler). *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education,* 7(2), 873-898. doi: 10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.17m

Chakhnina, M.S. (2008). Soderzhaniye İ Napravlennost' Regional'nogo Komponenta Programmy Po Fizicheskoy.

Connick, I. A. (2015). Use of elements of tourism as means of physical development and recovery of children of pre-school age. Issledovatel'skiy Potentsial Molodykh Uchenykh: Vzglyad V Budushcheye. *Sbornik Materialov Xı Regional'noy Nauchno-Prakticheskoy Konferentsii, (pp.169-172).*

Creswell J.W. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri: beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni.* M. Bütün & S.B. Demir (Çev.) (4. baskı). Siyasal Kitabevi.

Çalişkan Maya, İ. (2006). AB Sürecinde Türkiye ile AB ülkeleri eğitim istatistiklerinin karşılaştırması. *Journal Of Turkish Educational Sciences, 4(4).*

Çelik, M. & Gündoğdu, K. (2007). Türkiye'de okulöncesi eğitimin tarihsel gelişimi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 16, 172-190.*

Çınar, C., Çizmeci Yöreş, F. & Akdemir, M. Z. (2007). 8 yıllık temel eğitim okullarında müfredatın gerektirdiği mekan standartlarının İstanbul okulları üzerinden analizi. *Megaron, 2*(4), 188-203.

Çilenti, K. (1984). *Eğitim teknolojisi ve öğretim.* Kadıoğlu Matbaası.

Çoban, A. & Ergenekon, U. Ö. Türkiye ve Avrupa Birliği kurucu ülkelerinin okul öncesi eğitim sistemlerinin karşılaştırılması. *Comparıson Of The Preschool Educatıon Systems Of Turkey And The Foundıng Countrıes Of The European Unıon Özet.*

Çok, F. (1989). *Dünün, bugünün, yarının çocuğu.* Eğitim ve Bilim, 13(71).

Demirel, Ö. (2010). *Gelecek için eğitim*. Pegem A Yayıncılık.

Demirkol, Ş. & Pelit, E. (2002). Türkiye'deki turizm eğitim sistemi ve Avrupa Birliği sürecinde olası gelişmeler. *Gazi Üniversitesi Ticaret Ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2,* 125-146.

Dirim, A. (2004). *Okul öncesi eğitimi*. Esin Yayınevi.

Dönmez Tek, A. (2006). *Sanayi toplumu sonrası türkiye'de mesleki eğitim ve kız meslek liseleri (Adapazarı kız meslek lisesi örneği).* [Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.

Ehtiyar, R. & Üngüren, E. (2008). Lise ve üniversitede turizm eğitimi alan öğrencilerin demografik değişkenlerinin umutsuzluk ve kaygı düzeylerine etkilerinin araştırılması. *Gazi Üniversitesi Ticaret Ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2,* 34-51.

Erginer, A. (2006). *Avrupa Birliği eğitim sistemleri. Türk eğitim sistemiyle karşılaştırmalar*. Pegem A Yayıncılık.

Erkut, Z., Balcı, S. & Yıldız, S. (2017). Tarihsel süreç içinde çocuk. *Çocuk ve Medeniyet, 2*(3), 17-28.

Ertürk, S. (1985). *Eğitimde program geliştirme*. Meteksan Yayını.

Fidan, N. & Baykul, Y. (1994). İlköğretimde temel öğrenme gereksinimlerinin karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10,* 7-20.

Fidan, N. & Baykul, Y. (1994). İlköğretimde temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10*(10).

Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği sürecinde Türk eğitim sistemi: sorunlar ve çözüm önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 1(1).

Giyartini, R. (2018). Development of child education tourism through creative dance in west java-based traditional games. advances in social science. *Education And Humanities Research, 231,* 91-93.

Güçer, E. (2004). *Türkiye'deki turizm eğitimi ile Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki turizm eğitiminin karşılaştırılması ve sektörün turizm eğitiminden beklentileri*. [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gültekin, M. & *Şengül, S. A. (2006).* Avrupa birliğinin eğitimde kaliteyi belirleyici alan ve göstergeleri açısından Türk eğitim sisteminin durumu. *Sosyal Bilimler Dergisi.*

Gültekin, M. (2007). Dünyada ve Türkiye'de ilköğretimdeki yönelimler. *Anadolu University Journal of Social Sciences, 7*(2).

Günkör, C. & Demir, C. G. (2017). 5/1/1961 tarihli ve 222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifine yönelik basında yer alan görüşlerin incelenmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10*(2), 1425-1452.

Gürdal, M. (2002). Türkiye'de mesleki turizm eğitiminin yapısal analizi, okullaşma-eğitimin kalitesi-staj-istihdam sorunları ve çözüm önerileri. *In Turizm Eğitimi Konferans-Workshop (No. 11, pp. 391-400).*

Haber, M. (2021). *Çocuk Hakları Nedir? Bu Haklar Nelerdir? Yüz Binlerce Çocuğun Hakları Ellerinden Alınıyor!.*

Hacıoğlu, N. (1992). Yükseköğretimde mesleki turizm eğitimi geliştirme perspektifleri. turizm eğitimi. *Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, Yorum Basın Yayın San. Ltd. Şti*, *92*.

Hajaroh, M., Rukiyati, R., Purwastuti, A. L. & Saptono, B. (2020). The ımplementatıon of Indonesıa's chıld frıendly school polıcy based on envıronment ın the coastal tourıst area of Gunungkıdul, Indonesıa. *Geojournal Of Tourism And Geosites, 31*(3), 1010-1018.

Halyna, B., Nataliia, G., Volodymyr, S. & Hanna, T. (2017). *Use of health tourism as a basis for improving physical condition of primary school age children*.

İnal, Kemal. (2007). *Modernizm ve Çocuk-Geleneksel, Modern Ve Postmodern Çocukluk İmgeleri*. Sobil Yayınları, Ankara, 2007.

Jaber, H. M. & Marzuki, A. (2019). Impacts Of tourısm educatıon dımensıons on raısıng tourısm awareness among students of general educatıon. *Saudı Arabıa In Lıght Of The Global Trends.*

Jaber, H. M. & Marzuki, A. (2019). Improving awareness of tourism education among students' in intermediate and secondary schools in the Kingdom of Saudi Arabia: experts' social studies curricula point of view. *International Transaction Journal Of Engineering, Management, & Applied Sciences & Technologies, 10*(3), 351-359.

Kağan, M. & Yalçın, S. (2017). *Eğitim bilimine giriş*. Pegem Akademi Yayıncılık.

Kandır, A. (2001). Çocuk gelişiminde okul öncesi eğitim kurumlarının yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, *151*(1), 102-104.

Kaplan, M, (1985). *Türk edebiyat üzerine araştırmalar,* (Tip Tahlilleri 3). Dergah Yayınları.

Karakaya, Z. (2006). Çocuk felsefesi ve çocuk eğitimi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 6*(4), 23-37.

Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 1*(1), 62-80.

Kartal, H. (2007). Gelece yapılan yatırım: erken çocukluk gelişimi ve eğitimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 7*(1), 517-554.

Kartal, S. (2013). Türkiye'de ilkokula başlama yaşınınbeş yaşa indirilmesinineğitim politikaları açısından değerlendirilmesi. *Mülkiye Dergisi, 37*(3), 201-214.

Kavak, Y., Ekinci, E. & Gökçe, F. (1997). İlköğretimde kaynak arayışları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 11*(11), 309-320.

Kazu, İ. Y. (1996). Endüstriyel mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarındaki işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi (Bursa, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ ve Malatya illeri örneği) */The Evaluation Of Cooperative Education Programs At Post-Secondary Technical And Vocational Education İnstitutes İn Turkey.*

Khomich, S. & Kosterova, N. (2016). *Distinctive features of educational tourism development and ıts promotion on the outbound tourism market of the Republic of Belarus.*

Kozak, M. A. (2009). Akademik turizm eğitimi üzerine bir durum analizi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22,* 1-20.

Kozak, N. (2012). *Genel turizm bilgisi.* Anadolu Üniversitesi Yayınları

Köşker, H., Albuz, N. & Ercan, F. (2019). türkiye'de turistik talebin en fazla olduğu 10 kentin marka kimlikleri üzerine bir değerlendirme. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences, 18*(1), 348-365.

Kuckartz, U., & Rädiker, S. (2019). *Analyzing qualitative data with maxqda: text, audio, and video.* The USA: Springer.

Marlow, D.R. (1977). *Textbook of pediatric nursing.* W.B. Saunders Co.

Memiş, E. (2006). *Eskiçağ medeniyetleri tarihi*. Ekin Yayınevi.

Munar, A. M. (2007). Is the Bologna process globalizing tourism education. *Journal Of Hospitality, Leisure, Sport And Tourism Education, 6*(2), 68-82.

Murat, A. K. S. U. & Bucak, T. (2012). Mesleki turizm eğitimi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4*(2), 7-18.

Nilgün, A. V. C. I. (2011). Turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin iş değerleri: Çeşme turizm ve otelcilik yüksekokulu örneği. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi, 22*(1), 7-18.

Olcay, A. (2008). Türk turizminde eğitimin önemi. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences, 7*(2), 383-390.

Orhan, A. (2015). *Türkiye'de lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin turizm sektörü ile ilgili algılarının çalışma niyetleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi.* [Yüksek Lisans Tezi]. Esogü, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Orkun, M. A., Bayırlı, A. & Bayırlı, S. (2019). Fransa eğitim sisteminin incelenmesi. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi, 2*(1), 1-20.

Ödemiş, M. (2022). Turizm Talebi Kapsamındaki Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (1994-2021). *Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 10*(1), 525-541.

Öncüer, M. E. (2006). *Avrupa birliği eğitim politikasında mesleki turizm eğitimi yaklaşımı ve Türk turizm eğitimine uygulanabilirliği*. [Doktora tezi]. DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

Özer, Ö. (2012). Destinasyon tercihinde pazarlama karmasi bileşenlerinin rolü: Dalyan örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi, 4*(1), 163-182.

Özgül, N. (1995). *İşletmelerde staj yapan meslek lisesi öğrencilerine staj yaptıkları kurumların mesleki etkilerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma.* [Yüksek Lisans Tezi] İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özkeskin, E. & Değirmenci, K. (2013). *Fransa eğitim sisteminin*.

Öztürk, H. K. (2017). Çocukluğun tarihsel gelişimi üzerine düşünceler. *Iğdır University Journal Of Social Sciences, 13*.

Pehlivan, İ. (1997). *Okula aile katılımı.* Kültür Koleji Yayınları.

Polat Üzümcü, T. & Alyakut, Ö. (2017). Turizm eğitimcileri perspektifinden turizm eğitimi. *Journal Of International Social Research, 10*(51).

Policy, N. E. (2020). *Ministry of human resource development, government of India.* Retrieved August, 30, 2020.

Sağlam, M., Özüdoğru, O. F. & Çıray, F. (2011). Avrupa birliği eğitim politikaları ve türk eğitim sistemi'ne etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8*(1), 87-109.

Saylık, A. & Saylık, G. (2015). İngiltere eğitim sistemi üzerine bir inceleme: amaç, yapı ve süreç bakımından Türkiye eğitim sistemiyle karşılaştırılması. *Route Educational And Social Science Journal, 2*(2), 652-671.

Semih, Eker (2020). Almanya Federal Cumhuriyeti eğitim sisteminin tanıtılması ve türk eğitim sistemi ile karşılaştırılması. *Sosyolojik Düşün, 5*(2), 113-126.

Solmaz, Ö. Ü. S. A. (2019). Turizmin doğuşu: sosyolojik bir olgu olarak turizm nasıl ortaya çıktı?. *Sciences, 5*(19), 867-882.

Song, H., Park, C. & Kim, M. (2020). Tourism destination management strategy for young children: willingness to pay for child-friendly tourism facilities and services at a heritage site. *International Journal Of Environmental Research And Public Health,* 17(19), 7100.

Şahin, Ç., & Sever, R. (2005). Hayat bilgisi dersi genel amaçlarının avrupa birliği eğitim politikalarına uyum düzeyi. *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*, 65-85.

Tankuş, E., Durmaz, C. & Öztürk, İ. (2018). Çocuk gözünde turizm: Sivas ili örneği. *Sivas Interdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi, 2*, 27-34.

Tanrısever, C., Koç, D. E. & Anvarova, Z. *Turizm bilincinin kazandırılmasında okul öncesi eğitimin rolü.*

Teşkilatı, D. P. & Komisyonu, P. S. Ö. İ. (2001). *Sekizinci beş yıllık kalkınma planı petrokimya sanayii özel ihtisas komisyonu raporu sentetik elyaf ve iplik sanayii alt komisyonu raporu.* DPT.

Tolchieva, H., Goncharova, N., Saienko, V. & Butenko, H. (2017). *Use of health tourism as a basis for improving physical condition of primary school age children. Tourism*. [Doct. Of Sci. Thesis]. Belgorod, 21 P. (In Russ.)

Tuyluoğlu, T. (2003). *Türkiye'de turizm eğitiminin niteliği*. [Yüksek Lisans tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Unur, K. (2000). Turizmin Türkiye'nin ödemeler dengesine etkisinin analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2*(3), 1-17.

Üzümcü, T. P. & Alyakut, Ö. (2017). Eğitimciler, sektör temsilcileri ve öğrenciler perspektifinden mesleki turizm eğitimine yönelik yapılan çalışmaların değerlendirilmesi. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi, 1*(2), 67-84.

Yaşar, Ö. (2019). Toplumsal değişme ve anaokulu ihtiyacı. *Electronic Turkish Studies, 14*(2).

Yıldır, N. (1991). *Kız Teknik öğretim genel müdürlüğünün okul öncesi eğitim çalışmaları*. 7. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri, 13-17.

Yıldırım, A. (1997). Son beş yılda (1992-1996) hizmetiçi eğitim dairesi başkanlığınca düzenlenen eğitim yönetimi kurs ve seminerlerinin değerlendirilmesi. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 12*(12), 527-548.

Yıldırım, M. C. (2008). Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye'de okulöncesi eğitim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7*(25), 91-110.

Yildiz, E. (2018*). Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesinin (Megep) endüstri meslek liselerinde uygulanması*. [Master's Thesis]. Sosyal Bilimler Enstitüsü).

YABANCI KAYNAKLAR

Aigina, E.V. & Tulskaya, N.I. (2015). The current state and development of children's tourism in the Russian Federation. *Russian Journal Of Education And Psychology, 10*(54).

Erdik, E. (2016). Güney Kore'de üstün zekâlılar eğitimi ve Han Nehri mucizesi: gezi notları. *Journal Of Gifted Education And Creativity, 3*(2), 1-67.

Аигина, Е. В. & Тульская, Н. И. (2015). Современное Состояние И Развитие Детского Туризма В Российской Федерации. *Russian Journal Of Education And Psychology, 10*(54).

Глазырина, Л. Д. & Сяохэ, М. (2017). *Туристическая Деятельность Детей Старшего Дошкольного Возраста: Основные Направления*. Пралеска, (10), 22. (Glazyrina, L.D., & Xiaohe, M. (2017). *Tourist Activities Of Senior Preschool Children: Main Directions*. Praleska, 10, 22).

Єфименко, М. М. (2014). *Програма З Фізичного Виховання Дітей Раннього Та Дошкільного Віку «Казкова Фізкультура»*. Тернопіль: Мандрівець.

Золотарева, Ю. В. (2016). *Организация Детского Туризма В Странах Западной Европы. Международный*. Журнал Прикладных И Фундаментальных Исследований, (10-3), 463-467. (Zolotareva, Yu.V. (2016). *Organization Of Children's Tourism İn Western Europe.* International Journal Of Applied And Basic Research, (10-3), 463-467.

Маслакова, Е. А. (2009). *Управление Развитием Детского Туризма В Новых Экономических Условиях Хозяйствования.* Автореф. Дис.... Канд. Экон. Наук. (Maslakova, E.A. (2009). *Management Of The Development Of Children's Tourism İn The New Economic Conditions Of Management*. Abstract Of The Thesis. Dis. Cand. Econom. Sciences).

Піроженко, Т. О. & Хартман, О. Ю. (2016). *Парціальна Програма З Розвитку Соціальних Навичок Ефективної Взаємодії Дітей Від 4 До 6–7 Років*

«Вчимося Жити Разом». К.: Видавництво «Алатон, 32. (Pirozhenko, To, & Hartman, O. Yu. (2016). *Partial Program For The Development Of Social Skills Of Effective İnteraction Of Children From 4 To 6-7 Years "Learning To Live Together"*. K .: Alaton Publishing House, 32)

İNTERNET KAYNAKLARI

URL1.Https://Av-Saimincekas.Com/Hukukta-Cocugun-Tanimi/#:~:Text=%C3%87ocuk%2c%20genel%20bir%20ifadeyle%2c%20ergenlik,İ%C3%A7in%20de%20kullan%C4%B1labilen%20bir%20kavramd%C4%B1r. [Erişim Tarihi: 16.05.2021]

URL2.Https://Tr.Wikipedia.Org/Wiki/%C3%87ocuk#:~:Text=%C3%87ocuk%2c%20bebeklik%20ve%20ergenlik%20%C3%A7a%C4%9flar%C4%B1,%C3%A7ocukluk%20d%C3%B6neminin%20bitti%C4%9fi%20kabul%20edilir. [Erişim Tarihi: 16.05.2021]

URL 3. Https://Www.Medyahaber.Com/Cocuk-Haklari-Nedir-Bu-Haklar-Nelerdir-Yuz-Binlerce-Cocugun-Haklari-Ellerinden-Aliniyor/61409 [Erişim Tarihi: 16.05.2021]

URL4.Https://Www.İhd.Org.Tr/Ble-Mletler-Cuk-Haklarina-Da-Slee/#:~:Text=Birle%C5%9fmi%C5%9f%20milletler%20genel%20kurulu%20taraf%C4%B1ndan%2020%20kas%C4%B1m%201989%20tarihinde%20kabul%20edilmi%C5%9ftir.&Text=Bu%20s%C3%B6zle%C5%9fme%20uyar%C4%B1nca%20%C3%A7ocu%C4%9fa%20uygulanabilecek,Kadar%20her%20insan%20%C3%A7ocuk%20say%C4%B1l%C4%B1r. [Erişim Tarihi: 16.05.2021]

URL 5. https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf [Erişim Tarihi: 16.05.2021]

URL 6. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/06/20170609-13-1.pdf [Erişim Tarihi: 16.05.2021]

URL 7. http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf [Erişim Tarihi: 16.05.2021]

URL 8. https://tusiad.org/tr/faaliyet-raporlari/item/2536-tusiad-faaliyet-raporu-2005 [Erişim Tarihi: 10.01.2022]

URL 9. https://tusiad.org/tr/faaliyet-raporlari/item/9911-tusiad-faaliyet-raporu-2017 [Erişim Tarihi: 10.01.2022]

URL 10. https://tusiad.org/tr/faaliyet-raporlari/item/2536-tusiad-faaliyet-raporu-2005 [Erişim Tarihi: 10.01.2022]

URL 11. http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1703.pdf Erişim Tarihi: 10.01.2022

URL 12. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_12/08162906_7_sura.pdf [Erişim Tarihi: 10.01.2022]

URL13.http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2020_2021.pdf Erişim Tarihi: 10.01.2022

URL 14. https://vizem.net/belcika/egitim/ [Erişim Tarihi: 10.01.2022]

URL 14. https://www.yurtdisiegitim.net/irlanda-cumhuriyetinde-egitim-hakkinda-temel-bilgiler/#:~:text=%C4%B0rlanda'da%20zorunlu%20e%C4%9Fitim%206,de%20%C4%B0rlanda%20da%20%C3%BCcretsiz%20verilmektedir [Erişim Tarihi: 10.01.2022]

URL 15. http://osmansezgin.com/assets/tet46_222-osmansezgincom.pdf [Erişim Tarihi: 10.01.2022]

URL 16. https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.222.pdf [Erişim Tarihi: 10.01.2022]

URL17.https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=19942&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5 [Erişim Tarihi: 10.01.2022]

URL 18. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2020-37242#:~:text=Y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretim%20net%20okulla%C5%9Fma%20oran%C4%B1%20cinsiyete,46%2C3'e%20d%C3%BC%C5%9Ft%C3%BC.&text=Hanehalk%C4%B1%20i%C5%9Fg%C3%BCc%C3%BC%20ara%C5%9Ft%C4%B1rmas%C4%B1%20sonu%C3%A7lar%C4%B1na%20g%C3%B6re,y%C4%B1l%C4%B1nda%20%39%2C1%20oldu [Erişim Tarihi: 10.01.2022]

URL 19. http://www.tugbacansali.com/ingiltere-egitim-sistemi/ [Erişim Tarihi: 10.01.2022]

URL 20. https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/017.pdf [Erişim Tarihi: 10.01.2022]

URL-21 https://sozluk.gov.tr/ [Erişim Tarihi: 10.01.2022]

URL 22. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-IV.Ceyrek:-Ekim-Aralik-ve-Yillik,-2016-24590 [Erişim Tarihi: 10.01.2022]

URL 23. https://www.dogrulukpayi.com/bulten/salgin-oncesinde-turkiye-de-ve-dunyada-turizm [Erişim Tarihi: 10.01.2022]